

T.C.

İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

60-66 AYLIK ÇOCUKLARDA İÇ VE DIŞ MEKANDA UYGULANAN DİKKAT
BECERİSİNİ DESTEKLEME PROGRAMININ ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Yasemin TÜYLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI

DANIŞMAN

Prof.Dr. Elif ÇELEBİ ÖNCÜ

İSTANBUL, Temmuz 2019

T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**60-66AYLIK ÇOCUKLARDA İÇ VE DIŞ MEKANDA UYGULANAN DİKKAT
BECERİSİNİ DESTEKLEME PROGRAMININ ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Yasemin TÜYLÜ
(162036005)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI

DANIŞMAN
Prof.Dr. Elif ÇELEBİ ÖNCÜ

İSTANBUL, Temmuz 2019

T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

60-66 AYLIK ÇOCUKLARDA İÇ VE DIŞ MEKANDA
UYGULANAN DİKKAT BECERİSİNİ DESTEKLEME
PROGRAMININ ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Yasemin TÜYLÜ

(162036005)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI

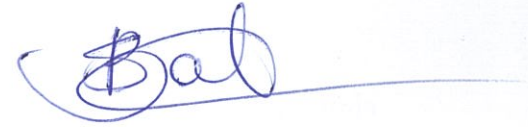
Tezin Enstitüye Teslim Edildiği Tarih : 05.08.2019

Tezin Savunulduğu Tarih : 09.07.2019

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Elif ÇELEBİ ÖNCÜ
Kocaeli Üniversitesi

Diğer Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Servet BAL
İstanbul Okan Üniversitesi

Prof. Dr. Mesude ATAY
İstanbul Bilgi Üniversitesi

İSTANBUL, Temmuz 2019

TEŞEKKÜR

Uzun yıllardır akademisyen kimliği ile örnek aldığım ve yüksek lisans eğitimim boyunca beni her konuda destekleyen, değerli bilgileri paylaşan, bilimsel temeller ışığında tezimi şekillendiren sayın hocam Prof. Dr. Elif ÇELEBİ ÖNCÜ'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca eli hep üzerimde olan, her zaman varlığını hissettiğim sevgili annem Arife ŞEN'e ve manevi desteği ile her zaman yanımda olan sevgili babam Mahmut ŞEN'e, canım abim Halil ŞEN ve biricik kardeşim Yavuz Selim ŞEN'e bana umut oldukları için sevgilerimle teşekkürlerimi sunarım. Tüm zor zamanlarımda yanımda olan engin bilgisi ve azmi ile çevresine ilham olan canım halam Ayşe ÇOŞAR'a sevgi ve saygılarımla teşekkür ederim.

Hayatımda her daim en büyük destekçim olan, yüksek lisans eğitimim boyunca sabırla ve gayretle beni destekleyen yol arkadaşım sevgili eşim Cem TÜYLÜ'ye tüm kalbimle teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim süresince zihnimde yeni yollar açan, gözlerindeki ışık ve bilgi donanımları ile gelecek günlerimiz için umut olan, sayın Prof. Dr. Mesude ATAY'a, Sayın Prof. Dr. Alev ÖNDER'e, Doç. Dr. Mehmet TORAN'a, Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem KOTİL'e, Dr. Öğr. Üyesi Merve ZAYİM KURTAY'a, Dr. Öğr. Üyesi Meryem DEMİR GÜDÜL'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Adını sayamadığım eğitim hayatımda emeği geçen tüm kıymetli hocalarıma saygılarımla teşekkür ederim.

Yasemin TÜYLÜ

Dünya ve gökyüzü ormanlar ve tarlalar, göller ve akarsular, dağ ve deniz mükemmel eğitimcilerdir ve bazılarımıza kitaplardan öğrenebileceğimizden daha fazla öğretir.

John LUBBOCK

Tarih boyunca insan hayatta kalmak için doğa ile savaşmak zorunda kaldı; ancak bu yüzyılda, hayatta kalmak için onu koruması gerektiğini fark etmeye başlıyor.

Jacques-Yves COUSTEAU

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1: Giriş

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Soruları.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	4
1.5. Araştırmanın Sınırlamaları.....	5
1.6. Araştırmanın Sayıltıları.....	5

Bölüm 2: Alan Yazın Taraması

2.1.Dikkatin tanımı.....	6
2.2.Dikkatin Bileşenleri.....	7
2.2.1.Seçici- Odaklanmış Dikkat.....	8
2.2.2.Bölünmüş Dikkat	10
2.3.Dikkat Sürecini Etkileyen Faktörler.....	10
2.4.Okul Öncesi Dönemde Dikkatin Delişimi.....	12
2.5.Çevre ve Çevre İle İlgili Kavramlar.....	15
2.5.1 Çevre Nedir?	15
2.5.2 Çevre İle İlgili Kavramlar.....	17
2.5.2.1 Doğal Çevre.....	17
2.5.2.2 Kültürel (yapay) Çevre.....	19
2.6 İnsan ve Çevre Etkileşimi	20
2.6.1Çevrenin İnsana Olan Etkileri.....	23

2.6.2 Çocuk Doğa Arasında ki İlişki.....	25
2.6.3 Doğada Çocuk Olmak.....	28
2.7 Okul Öncesi Dönemde Çevre.....	30
2.8 Okul Öncesi Dönemde Çevrenin Önemi.....	32
2.9 Türkiye’de İç ve Dış Mekanda Eğitim ve Dikkat Eğitimi Uygulamaları İle İlgili Yapılan Araştırmalar	36
2.10 Yurt Dışında İç ve Dış Mekanda Eğitim ve Dikkat Eğitimi Uygulamaları İle İlgili Yapılan Araştırmalar	39
Bölüm 3.Yöntem	
3.1.Araştırma Modeli.....	41
3.2.Evren ve Örneklem.....	43
3.3.Veri Toplama Araçları.....	44
3.3.1 FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi (FROSTİG Developmental Test of Visual Perception).....	44
3.3.2FRANKFURTER Dikkat Testi (FRANKFURTER Test Für Funjahrige Konzentrationftf-K).....	45
3.3.3. Nitel Verilerin Toplanması.....	46
3.3.4. Dikkat Becerisini Destekleme Programı.....	46
3.3.5 Süreç.....	48
3.4. Verilerin Analizi.....	49
Bölüm 4: Bulgular	
4.1 Nicel Bulgular.....	50
4.1.1. Demografik Bulgular.....	50
4.1.2. Çıkarımsal Bulgular.....	51

4.1.2.1. FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Ön Test ve Son Test ve İzleme Değerleri karşılaştırılmaları.....	51
4.1.2.2. Frankfurter Dikkat Testi Ön Test ve Son Test ve İzleme Değerleri karşılaştırılmaları.....	53
4.2. Nitel Bulgular.....	54
Bölüm 5: Tartışma ve Sonuçlar.....	63
Bölüm 6 : Öneriler.....	72

KAYNAKÇA

EKLER

1. Aile İzin Formu.....	88
2. Dikkat Becerisini Destekleme Programı.....	89
3. FRANKFURTER Dikkat Testi (FRANKFURTER Test Für Funjahrige Konzentrationftf-K1.....	139
4. FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi (FROSTİG Developmental Test of Visual Perception	141
5. İç Mekan ‘Dikkat becerisini Destekleme Programının’ Uygulamalarından Görüntüleri.....	158
6. Dış Mekan ‘Dikkat becerisini Destekleme Programının’ Uygulamalarından Görüntüleri.....	162
7.Araştırma İzni.....	166
8. ÖZGEÇMİŞ.....	167

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Doğal Çevre Yapay Çevre Karşılaştırması.....	20
Tablo 2. Araştırma Deseni	42
Tablo 3. Grupların Cinsiyete Göre Dağılımı.....	49
Tablo 4. FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi Puanlarının Gruplara Göre Ortalamaları...51	
Tablo 5. FRANKFURTER Dikkat Testi Puanlarının Gruplara Göre Ortalamaları.....	53
Tablo 6. Dış mekan grubu ses kayıtlarına ait nitel bulgular.....	55
Tablo 7. İç mekan grubu ses kayıtlarına ait nitel bulgular.....	57
Tablo 8. Dış mekan ve iç mekan gruplarının mekan tercihinine ait bulgular.....	59
Tablo 9. Sınıfta ve dışarıda yaptığımız etkinliklerden en çok hangisini tercih edersin? Neden? Sorusuna ait nitel bulgular.....	60
Tablo 10. Okulda yaptığımız çalışmalardan en çok sevdiğin etkinliği anlatır mısın? Sorusuna ait nitel bulgular.....	61

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. İç mekan 'Harf Avcısı' Uygulama Görüntüleri.....	158
Resim 2. İç mekan 'Domino' Uygulama Görüntüleri.....	158
Resim 3. İç mekan 'Tam İsabet 'Uygulama Görüntüleri.....	159
Resim 4. İç mekan 'Semboller Takip Edelim' Uygulama Görüntüleri.....	159
Resim 5. İç mekan 'Basket Bizim İşimiz' Uygulama Görüntüleri.....	160
Resim 6. İç mekan 'Halattan Şekiller 'Uygulama Görüntüleri.....	160
Resim 7. İç mekan 'Maceracı Küp 'Uygulama Görüntüleri.....	161
Resim 8. İç mekan 'Gol Atalım Puan Kazanalım' Uygulama Görüntüleri.....	161
Resim 9. Dış mekan 'Harf Avcısı' Uygulama Görüntüleri.....	162
Resim 10. Dış mekan 'Binalar İnşa ediyoruz' Uygulama Görüntüleri.....	162
Resim 11. Dış mekan 'Binalar İnşa ediyoruz' Uygulama Görüntüleri.....	163
Resim 12. Dış mekan 'Domino' Uygulama Görüntüleri.....	163
Resim13.Dış mekan 'Tam İsabet 'Uygulama Görüntüleri.....	164
Resim 14. Dış mekan ' Sarmal Örüntü' Uygulama Görüntüleri.....	164
Resim 15.Dış mekan 'Semboller Takip Edelim' Uygulama Görüntüleri.....	165
Resim 16. Dış mekan 'Halattan Şekiller 'Uygulama Görüntüleri.....	165

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Dört Büyük Ortam	17
Şekil 2. Çocuk Gelişiminde Doğa Deneyimi Türleri ve Öğrenme Tarzları.....	19
Şekil 3. Dış Mekan ve İç Mekan Gruplarında FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi Puanlarına İlişkin Diyagram.....	52
Şekil 4. Dış Mekan ve İç Mekan Gruplarında FRANKFURTER Dikkat Testi Puanlarına İlişkin Diyagram.....	54

KISALTMALAR LİSTESİ

Bkz.	Bakınız
Akt.	Aktaran
Çev.	Çeviren
Vd.	Ve Diğerleri
FTK-K	5 Yaşındaki Çocuklar İçin Konsantrasyon Testi- Dikkat Toplam Testi (FRANKFURTER Test Für Funjährlige Konzentrationfff-K)
FROSTİG Test of	FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi (FROSTİG Developmental Visual Perception)
DEHB	Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı

ÖZ

60-66 AYLIK ÇOCUKLARDA İÇ VE DIŞ MEKANDA UYGULANAN DİKKAT BECERİSİNİ DESTEKLEME PROGRAMININ ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Yasemin Tüylü

Yüksek Lisans, Okul Öncesi Eğitimi Yüksek Lisans Programı

Danışman: Prof.Dr. Elif Çelebi Öncü

Bu deneysel araştırmanın amacı belirlenen konu başlıklarını içeren “Dikkat Becerisini Destekleme Programı”nın iç mekan ve dış mekanda uygulanmasının okul öncesi kuruma devam eden 60-66 ay çocukların dikkat gelişimine etkisinin incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubu 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Doğu Marmara Bölgesinden bir şehirdeki merkez ilçede bulunan özel bir anaokulunda eğitim alan 60-66 aylık 56 öğrenci arasından basit seçkisel yöntem kullanılarak yansız olarak seçilmiştir. Araştırmaya 54 çocuk katılmıştır. Çalışma 8 hafta boyunca haftada iki uygulama şeklinde gerçekleştirilmiştir. Programda toplam 16 etkinlik uygulanmıştır. Programda çocukların dikkat ve görsel algı becerileri desteklenmeye çalışılmıştır. Araştırmada verilerin daha sağlıklı elde edilebilmesi için araştırmacı tarafından hazırlanan “Dikkat Becerisini Destekleme Programı” için alanında doktora derecesine sahip beş kişiden uzman görüşü alınmıştır. Çalışmada FRANKFURTER Dikkat Testi (FRANKFURTER Test Für Funjährlige Konzentration FTF-K) (5 yaşındaki çocuklar için konsantrasyon testi- Dikkat Toplam Testi) ve FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi (FROSTİG Developmental Test of Visual Perception) Ön-test son-test uygulamaları yapılmış ve veriler istatistik programında analiz edilmiştir. Araştırmaca sonunda çocuklar ile bireysel görüşme yapılarak nitel bulgular toplanmış ve betimsel olarak veriler analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre 60-66 aylık çocuklarda dış mekanda uygulanan dikkat becerisini destekleme programının FTF-K (5 yaşındaki çocuklar için konsantrasyon testi- Dikkat Toplam Testi) ve FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi (FROSTİG Developmental Test of Visual Perception) sonuçları ile iç mekanda uygulamaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Nitel veriler sonucunda ise çocukların dış mekan uygulamalarında esnek düşünme, özgünlük gibi çocukların bilişsel ve estetik becerilerinin ön plana çıktığı dış mekan grubu ile iç mekan grubu çocukların verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur

Anahtar Kelimeler: Çevre, Doğa, Okul Öncesinde dönemde iç mekân, Okul Öncesinde dönemde dış mekân Okul Öncesinde Dikkat Gelişimi

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF ‘ATTENTION SKILL SUPPORT PROGRAM IMPLEMENTATION IN INDOOR AND OUTDOOR AREAS ON 60-66 MONTHS CHILDRENS

Yasemin TUYLU

Master's Degree, Preschool Education Graduate Program

Supervisor: Prof.Dr. Elif Çelebi Öncü

The aim of this experimental research is to investigate the effects of ‘Attention Skill Support Program’ which includes determined topics in indoor and outdoor places, on 60-66 months children’s development of attention participating in pre-school education. The study group was randomly selected from 56 students aged 60-66 months in a private preschool in the central district of a city in the eastern Marmara Region in 2017-2018 academic year. In total 54 students participated in the study. The study was conducted as two applications per week for a period of 8 weeks. A total of 16 activities were performed in the program. Children's attention and visual perception skills have been tried to be supported in the program. In order to obtain more healthy data, expert opinion was received on the “Attention Skill Support Program’ prepared by the researcher. In this study, FTF-K (concentration test for children aged 5 years-Attention Total Test) and FROSTIG Visual Perception Test (FROSTIG Developmental Test of Visual Perception) pre-test, post-test applications were made and data analyzed in statistical program. At the end of the research, qualitative findings were collected and descriptive data were analyzed by individual interviews with children. According to the findings of the study, the ‘Attention Skill Support Program’ for children between 60-66 months of age in outdoor areas evaluated with FTF-K program (concentration test for 5 years old children) and FROSTIG Visual Perception (FROSTIG Developmental Test of Visual Perception) indicate meaningfully different results vs applications in indoor areas. As a result of the qualitative data, a significant difference was found between the outdoor group and indoor group, such as the children in outdoor group had cognitive and aesthetic skills i.e. flexible thinking and originality.

Keywords: Environment, Nature, Pre-school period, Indoor and Outdoor Applications,
Preschool Attention Skill Development

BÖLÜM 1

Giriş

Bu bölümde gerçekleştirilen araştırmanın problem durumuna, amacına, sorularına, önemine, sınırlılıklarına, sayıltılarına, tanımlarına ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Doğanın yaşamımızdaki yeri, insanlığın var oluşundan bugüne kadar ayrılmaz bir bütün olarak görülebilir. İnsan hayatında bu denli öneme sahip olan doğal çevre, zaman içerisinde değişimlere uğrayarak var oluşunu korumuştur. Tüm canlı alemi ise bu var oluşun içinde kendine birçok rol edinerek yaşamını sürdürmüştür.

Doğal çevre tüm insanlığın bilişsel, dilsel, sosyal, duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılayan öğrenme ortamıdır. Günümüzde ise ormanlarda çölleşme, yok olan canlı toplulukları, kirlilik ve doğal dengede meydana gelen çevre sorunları insanlığın doğa ile kurduğu yanlış ilişkilerden kurduğu görülmektedir. İnsanlık kentleşme ile doğadan uzaklaşmış ve doğal kaynakları fütursuzca kullanarak doğal çevreye zarar vermiştir. Canlıların yaşamlarını sürdürebilmeleri için uygun çevre şartları kentleşme ile giderek azalmıştır. Bu durum ise insanların doğanın bir parçası olduğunu unutturmaya başlamıştır. İçinde yaşadığımız dünyanın parçası olduğunu unutmak, çevreyi bilinçsizce kullanmak insanlığın zararına olacak bir durumdur. Bu bağlamda insanların doğa ve doğal yaşam gibi konularda bilinçlendirilmesi büyük önem taşır. Doğa ile olumlu ilişkiler, doğal dengenin tanınması ve korunması bireyleri, bireyler ise içinde yaşadığı toplumda ki çocukları etkileyecektir (Onur,2016).

Biliyoruz ki çocuklar model aldıkları yetişkinlerin her daim gözlemcisidir. Bireyin gelişimi eğitim, yetişkin rehberliği ve iyi düzenlenmiş (doğal ve yapay) bir öğrenme ortamından geçer. Eğitim, 'bireyin akıl, vücut, psikolojik ve sosyal yeteneklerinin istenilen birtakım amaçlara yönelik yetenekler, davranışlar ve bilgi kazandıracak çalışmalarının tamamını kapsar. Gelecek neslin toplumsal yaşamda yerini alması ve kişiliklerini geliştirmesinde eğitimin rolü oldukça fazladır. Kişilerin okul öncesi dönemden itibaren istenilen tutumları gerçekleştirmesi için destekleyici eğitim programlarının gerekliliği kabul edilmiş bir durumdur. Bir bebek dünyaya gelişi ile okul öncesi döneme de başlamış bulunmaktadır, bu dönem ilkökul başlangıcına kadar devam eder. Okul öncesi dönem çocuğun temel eğitiminin başladığı dönemdir. Çocuğun doğumu ve ilköğretime başladığı süre içerisinde ciddi ve oldukça hızlı bir gelişim gözlenir. Bu

dönemde çocuk psikomotor, sosyal-duygusal, bilişsel ve dil gelişimi alanlarında hızla gelişmektedir. Okul öncesi dönem kritik ve dikkat edilmesi gereken birçok unsuru içerir. Çocuğun gelişiminin çok hızlı olması nedeniyle içinde bulunduğu eğitim sistemi tüm hayatını şekillendirecek ve yaşantısını doğrudan etkileyecektir. Bedensel, zihinsel, sosyal-duygusal ve dil gelişimlerini desteklemek ve çocukları yaşama hazırlamak için iyi bir eğitim programı planlanmalıdır. Okul öncesi eğitim planında hedeflenen noktaya ulaşmak için çocukların çok yönlü desteklenmesi ve uyarıcı bir çevrenin eğitimde etkin rol oynaması önem taşımaktadır (MEB, 2006).

Bu doğrultuda okul öncesi dönemde gerçekleştirilen eğitim programları özenle ve amaca yönelik hazırlanmalıdır. Dikkat becerisi ise okul öncesi dönemin tüm eğitimsel aşamalarda önemlidir. Bu beceriyi destekleyecek çalışmalara eğitim programlarında yer verilmelidir. Çocuğun dikkat, algı ve konsantrasyon gibi becerileri aileler ve öğretmenler tarafından takip edilmeli ve geliştirilmeli aynı zamanda bu becerilerin gelişimi için uygun ortamların hazırlanması gerekmektedir (Gözalan,2013).

Okul öncesi programlarda dış mekanda uygulanan etkinlikler çocukların doğa, çevreyi anlamaları ve bu alana ait tecrübe edinmelerini destekler. Çocuğun dahil edildiği tüm çalışmalarda dikkat becerisinin desteklendiği ön görülmektedir. Çocuğun yaşantıları neticesinde gelişen fiziksel, bilişsel, dilsel ve sosyal-duygusal alanların tamamında dikkat becerisi bilişsel bir süreç olarak konumlanır. Bu becerinin desteklenmesi genel olarak sınıf içi uygulamalar ile sınırlandırmak yerine etkinliklerin dış mekanda uygulanabilir olması çocuğun sağlıklı gelişimini olumlu etkileyeceği düşünülmektedir. Doğal çevremiz çocukların düşünme becerilerini, gözlem yapmasına, araştırmasına, bilgiye ulaşması ve bilgiyi analiz etmesine imkan tanır. Bu beceriler ile dikkat becerisi doğrudan ilişkilidir (Toprakkaya, 2016).

Yukarıda bahsedilen alan yazı gereğince okul öncesi eğitimi alan çocuklara, iç ve dış mekanda uygulanacak dinamik bir Dikkat Becerisini Destekleme Programı ile çocukların dikkat becerilerinin etkilenip etkilenmediğini araştırmak değerli görülmektedir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, 60-66 aylık çocuklar için oluşturulan dikkat ve görsel algı geliştirici etkinliklerin iç mekan ve dış mekanda uygulanması ve uygulamaların çocuklardaki dikkat ve görsel algı becerisine etkisini incelemektir.

Araştırmada, okul öncesi eğitimi alan çocukların iç mekan (sınıf, koridor, spor salonu vb.) ve açık alanlarda (bahçe, orman, deniz kenarı vb.) uygulanacak dikkat becerisini destekleme programının uygulanması planlanmıştır. Araştırmada iki alt amaç belirlenmiştir. Bunlardan biri; 'Dikkat Becerisini Destekleme Programının' (iç ve dış mekan için) uygulanma sürecinde programın öncesi ve sonrası FRANKFURTER Dikkat Testi ve FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı testi puanlarında arasında anlamlı düzeyde farklılığın olup olmadığı, diğeri ise çocukların dış mekan ve iç mekan kavramı üzerine yönelik çocukların görüşlerini program sonrasında incelenmesidir.

1.3 Araştırmanın Soruları

1. 60-66 aylık çocuklarda 'Dikkat Becerisini Destekleme Programının' dış mekanda uygulanmasının dikkat becerisine etkisi var mıdır?
2. 60 -66 aylık çocuklarda 'Dikkat Becerisini Destekleme Programının' dış mekanda uygulanmasının görsel algı becerisine etkisi var mıdır?
3. 60-66 aylık çocuklarda 'Dikkat Becerisini Destekleme Programının' iç mekanda uygulanmasının dikkat becerisine etkisi var mıdır?
4. 60 -66 aylık çocuklarda 'Dikkat Becerisini Destekleme Programının' iç mekanda uygulanmasının görsel algı becerisine etkisi var mıdır?
5. 60 -66 aylık çocuklarda 'Dikkat Becerisini Destekleme Programının' eğitim öncesi ve sonrası uygulamasında cinsiyete göre farklılık var mıdır?
6. İç ve dış mekanlarda 60-66 aylık çocuklara uygulanan 'Dikkat Becerisini Destekleme Programının' eğitim sonrası puanı ile izleme testi arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.4 Araştırmanın Önemi

Çevre, dünyaya ait canlı ve cansız tüm unsurları içinde barındırmaktadır. İnsan ise çevrenin bir unsuru olmakla birlikte hem çevreden etkilenmekte hem de çevreyi etkilemektedir. İnsan ve çevre arasında ki etkileşim neticesinde çevrede değişimler görülmektedir. Karşılıklı bu etkileşim sürecinde çevrenin insan üzerinde etkisi insanların yaşamlarını etkileyecek düzeydedir. İnsanların yaşadığı çevrenin iklim koşulları, toprak yapısı, doğal afetler ve çevre ile ilgili birçok kavram insanların yaşam becerilerini etkilemektedir (Demirtaş,2006).

Doğumdan itibaren çocukların dolaylı ya da doğrudan doğa ile etkileşime girdikleri görülmektedir. Bu etkileşim süreci çocukta duygusal bir bağ oluşturur. Çocukluk dönemlerinde dış mekanda oyun oynamak çocuklar için oldukça eğlenceli etkinliklerdir. Çocukların dış mekanda çevre ile etkileşime girdiği sürelerdeki artış ile çocukların ruhsal olarak daha sağlıklı bir gelişim gösterdikleri izlenmiştir. Gelişim, belirli bir süre zarfında bireyin düşünce yapısında ve tutumlarında yaşamsal ve çevresel uyarıcılar sonucu oluşan değişimlerdir. Gelişim bireyin belirli bir doğrultuda büyümesi, gelişmesi ve yaşamı için gerekli olan işlerini yapabilecek şekilde değişmesini ifade eder (Ünver,2004). Gelişim yaşamın her evresinde vardır, ancak gelişimin ivedilik gösterdiği zaman okul öncesi yılları içermektedir. Bu yıllarda yaşamın devam ettirilmesi için gerekli temel becerilerin oluşturulmasında etkili bir çevre, bireyin gereksinimlerine göre planlanmış etkili bir eğitim programı büyük önem taşımaktadır.

Okul öncesi dönemde uygulanan programların çocukların, sonraki eğitim kademelerinde ki akademik başarıları ve temel becerileri ile ilişkili olduğu bilinmektedir. Çocukların akademik başarısının temellerinin atıldığı bu yıllarda eğitim programı hazırlanırken çevre düzenlemesine önem vermelidir. Özellikle çocukların dikkatini dağıtan teknolojik cihazların günlük yaşamda gereğinden fazla yer alması, çocukların genellikle çalışmalarını iç mekanda gerçekleştirmeleri çocukların dikkatini canlı tutmayacaktır. Geçmişten günümüze gerçekleştirilen araştırmalarda çocuklarda dikkat ile ilgili sorunlar gündeme gelmiştir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen literatür taramasında ulaşılabildiğim veriler ışığında özellikle okul öncesi çağında bulunan çocukların sınıf içi aktivitelerinin dış mekan aktivitelerinde fazla olduğu görülmektedir (Çelik, 2012).

Bu araştırmada; Doğal dış mekan kullanımı çocuğun gelişimsel ilerleyişine, hareket etme, inceleme ve sorgulama, üretme becerilerinin destekleyecektir. Doğada olan çocuğun tüm duyarlarının aktif olması sebebiyle algı gelişimi ve odaklanma becerisine doğanın olumlu etkisi olduğu savunulmaktadır. Buna bağlı olarak da okul öncesi dönemde çocukların dikkat becerisi gelişiminde dış mekanın olumlu etkisi olduğu düşünülmektedir. Gerçekleştirilen bu çalışmada

60-66 aylık çocuklarda iç ve dış mekanda ‘Dikkat Becerisini Destekleme Programı’ uygulanacaktır ve dikkat gelişimine etkisinin incelenmesi ile okul öncesi eğitimde çalışan öğretmen, yöneticiler ve bu çağda çocuk sahibi olan ebeveyn ile paylaşılmasının destekleyici ve geliştirici olacağı düşünülmektedir.

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma 2017-2018 eğitim- öğretim yılında Doğu Marmara Bölgesinden bir şehirdeki merkez ilçede bulunan Mili Eğitim Bakanlığına bağlı Özel Okul Öncesi Kurumlarına devam eden 54 çocuktan oluşan örneklem ile sınırlıdır. Araştırma 60-66 aylık çocuklar ile 8 haftada 16 etkinlik şeklinde uygulanan ‘Dikkat Becerisini Destekleme Programı’ ile sınırlıdır.

1.6 Araştırmanın Sayıtları

Araştırmada kullanılan “FRANKFURTER Dikkat Testi (FRANKFURTER Test Für Funjahrigige Konzentrationftf-K)” nin ve “FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi (FROSTİG Developmental Test of Visual Perception)” katılımcı çocukların dikkat ve görsel algı düzeylerini en uygun şekilde ölçeceği kabul edilmiştir.

Araştırmada kullanacak Dikkat Becerilerini Destekleme Programı uzman görüşü alınarak hazırlanmış ve programın dikkat becerilerini açık bir şekilde ifade ettiği kabul edilmiştir.

BÖLÜM 2

Araştırmanın Kavramsal ve Kuramsal Temeli

Bu bölümde, araştırma için temel oluşturan kavramsal ve kuramsal bilgilere ve araştırma konusu ile ilgili yapılan diğer çalışmalara yer verilmiştir.

2.1 Dikkatin Tanımı

Dikkat, gün içerisinde yaptığımız aktivitelerdeki gibi okul ve çalışma hayatında da zihinsel fonksiyonların başta gelen etkenlerinden birisidir. Dikkat en kısa haliyle uyarının ayrımını yapabilme becerisi olarak ifade edilebilir. Uyarılar fikirler ve hatıralarda olduğu gibi dahili yahut manzara, koku ve ses gibi harici olabilir. Çevreden gelen uyarıların çoğu duyu organları tarafından algılanırsa da bazıları ayrıştırılarak algılanır. Birey belirli bir kapasiteye sahip olduğu için çevreden gelen tüm uyarılar ile aynı anda ilgilenemez bu sebeple gelen uyarıların sadece bir kısmını seçerek algılar (Karaduman, 2004). Yayıcı (2007) ise dikkati algılardaki seçici ögeye verilen isim olarak tanımlamaktadır.

Dikkat, duyu organlarıyla alınan uyarıcılardan birinin, belli hedeflerle diğerlerinden ayrılması işlemidir. Her durumun farklı özelliklerine göre, diğer uyarılardan ayrılan ve üzerinde konsantre olunan uyarıcı grubu değişebilir. Bu durum, dikkatin organizmanın ihtiyaçları bakımından yol gösteren aşamasıdır (Aydın, 2000).

Dikkat, beyne girecek olan ihtimalleri ısrarla fakat bilinç dışı olarak sürekli inceler, alakasız gördüklerini ayıklayarak atar, seçilen bir veya birden fazla uyarıcıyı tanımlayınca kabullenir. Ardından seçilen uyarıların en doğru zamanda ve doğru bilgi verenleri algılayıp anımsayacak yahut hemen kullanılacak kadar derinlere süzölmeye çağıracaktır (Koçak, Gözalan; 2014). Özellikle odaklanma, düşünme ve öğrenme için oldukça önemlidir. Çevreden gelen uyarıların algılanması belleğe alınması, işlenmesi ve depolanması bireyin gerektiğinde bu bilgileri kullanması problemlere karşı verdiği tepki ve çözümlerin tümünü kapsar (Taylor ve Kuo, 2009).

Dikkat, spesifik olduğu kadar önemli de bir konudur. Bu nedenle çocuklar buldukları an içinde dikkatlerini kontrol etmekte zorluklar yaşayabilir. Dikkat becerisini etkileyen birden fazla etmen vardır. Sınıftaki bir çocuk dersi anlama konusunda sıkıntı çekiyorsa dikkatinin bozulduğu ihtimali yüksektir. Eğer bir çocuk herhangi bir konuda kaygı duyuyorsa, duyduğu bu kaygı dikkati eksiltebilir. Çeşitli fiziksel ve zihinsel rahatsızlıklar dikkati olumsuz yönde

etkileyebilir. Bu nedenle dikkat pek çok konunun gün yüzüne çıkmasını sağlayan bir öndendir. Çocuğun dikkatinin izlenmesi, genel sağlığının izlenmesi konusunda önemli bir yol göstericidir. Dikkat eksikliği, çocuk ve çocuğun bulunduğu ortam içinde bazı durumların yolunda gitmediğini gösteren bir gerginlik göstergesidir (Koçak, Alkan; 2018).

Dikkat sürecini anlamlandırmada, genellikle eksik yahut hatalı bilgilerin olduğu dikkat çekmektedir. Bunun haricinde dikkati diğer psikolojik süreçlerden ayrı olarak değerlendirme eğilimi ağırlık kazanmaktadır. Oysa Spiel ve Zsiffkovits (1991) söylediği gibi, dikkat sadece zihinsel oluşum değildir. Fark edilen bilgilerin hafızada toplanması ve kullanılması ön şarttır. Dikkat dış dünyanın farkına varılma algısıyla başlamaktadır. Algının da ön şartı dikkattir (Gözalan, 2013).

Özdemir (2001) dikkat becerisi için zihinsel becerilerin etkin olması gerektiğini belirtmiştir. Dikkat becerisi ile hafızanın ilişkilidir. Zihnin uyaranlara karşı canlı olması oldukça önemlidir. Dikkat becerisi çevreden gelen bilgilerin algılanması ve işlenmesi için ilk koşuldur. Beynin fizyolojik olarak işleyişinde ve bireyin davranışlarının şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır.

2.2 Dikkatin Bileşenleri

Bireylerin hayatlarını başarılı bir biçimde sürdürmeleri ile dikkat arasında olumlu bir ilişki bulunmaktadır. Bilinçli olma, idrak, sonuca ulaşma, akıl yürütme, ezberleme zihin ve dil ile ilgili bir kavram olan dikkat oldukça kapsamlıdır. Dikkat genellikle diğer şeyleri süzgeçten geçirip dışarda bırakarak seçilen şey üzerine odaklanma olarak ifade edilse de bölünebilme özelliği vardır (Gözalan, 2013).

Organizma her koşulda uyarıcı gruplarına farklı şekilde odaklanmaya yatkındır. Odaklanma ise birincil ve ikincil olmak üzere iki şekildedir. Birincil dikkat yoğunluk kazanmış dikkat biçimiyle ifade edilebilir. İkincil dikkat ise, konsantre olunan uyarıcı dışında kalan arka plandaki parametreler üzerine toplanır (Rueda,Rothbart,McCandliss, Saccomanno, ve Posner,2005). Fakat ikincil dikkat bazı durumlarda birincil dikkati bozucu etki de gösterebilir. Farklı konularda iki ayrı uyarıcı ile karşılaşan organizma var olan süreçten bir tanesini tercih eder ve diğerini devre dışı bırakır. Bu da dikkatin seçici ve eleyici özelliğini kanıtlayan eden zihinsel temelli süreçler tarafından yönlendirildiğinin kanıtıdır (Aydın, 2000).

Tüm bunlarla birlikte dikkatin dalgalı bir özellik taşıdığı bilinmektedir. Bu yüzden başta tercih edilen uyarılar zihinsel süreçte yeterli düzeyde anlamlı ve amaca uygun bulunmazsa arka planda kalabilir. Bu nedenle öğretim düzeylerinin cazip ve farklı içeriklere sahip olması gereklidir. Dikkat kuramları ile bilinmek istenen dikkatin bileşenlerini iki grupta toplamak mümkündür. Bunlar: seçici-odaklanılmış ve sürdürülen-bölünmüş dikkat görevleridir (Gözalın,2013).

2.2.1 Seçici-Odaklanılmış Dikkat

Organizma, sıklıkla başka uyarılarla bir aradadır. Ancak organizma bu uyarılara eşit ölçüde tepki göstermez. Bu anlamda dikkat açısından seçicilik önem kazanmaktadır. Burada akla gelen ilk soru organizmanın neleri niçin diğerlerinden ayırt etmesidir. Bu soruya iki şekilde cevap verilmektedir:

- Organizma belirli bir kapasiteye sahiptir.
- Organizma yaşantıyla bağlantılı olarak bazı gereksinimleri karşılamak üzere tasarlanmıştır.

Bu yanıtlar karşısında da seçicilik, organizmanın belirli bir kapasiteye sahip olması ve amaçlara uygun davranma eğiliminde olması ile açıklanabilir (Aydın,2000).

Posner (1980) dikkatin sadece gözle odaklanılan bir durum olmadığını bazen ise odaklanılan noktaya bakmadan zihinsel olarak odaklanılabileceğini savunmaktadır.

Dikkatin odaklanması, süzgeçten geçirilerek bir şeyin elde edilmesi ve onun üzerinde yoğunlaştırılarak onun temel kavram olarak alınması şeklinde ifade edilebilir. Dikkatin bu bileşeni seçicilik olarak tanımlanır ve dikkatin keskin olması yoğunlaşma halini ifade eder. İstemli dikkatin asıl özelliği odaklanılmış dikkattir. Odaklanılmış dikkatin göstergesi olarak organizma dışarıdan gelen uyarıcılara karşı seçici davranır. Bazı etkenlerin ise odaklanılmış dikkati kolaylaştırıcı ve zorlaştırıcı etkisi bulunmaktadır (Gözalın,2013).

Kuşçu, (2010)'ya göre, kokteyl örneği yaygın kullanılan bir örnektir. Kalabalık bir alanda yanımızdaki kişi ile ilgileniriz ve onu dinleriz fakat bu sırada herhangi birisi adımızla seslendiğinde dikkatimiz oraya kayar. Bunun sebebini ise o an her ne kadar başka bir uyarıcıya odaklanılsa da adımızın söylenmesiyle belirleyici ve keskin bir uyarıcı ortaya çıktığını ve bir anlamda zorunlu olarak dikkatimiz oraya kaydığını, bu da dikkatimizin uyarılarla karşı karşıya

kalması halinde seçme işlemi yaptığının göstergesi olduğunu şeklinde açıklanır. Kısaca, birçok uyarıyla bir arada olduğunda dikkatin tek bir uyarıcıya verilmesi seçiciliktir.

Odaklanmış dikkatle ilgili yapılan deneylerde sıklıkla kullanılan yöntem 'ikili dinleme' görevidir. Bu yöntemde işitsel bir uyarı bir kulağa ulaştırılırken diğer kulağa bir konudan tamamen farklı bir içerik gönderilir. Mesajda iletilen sunu ortalama dakikada 100-150 kelime arasındadır. Dinleyiciden bu iki mesajdan birisini gölgelemesi istenir. Gölgeleme, mesaj verildiği anda mesajdaki kelimelerin yüksek sesle telaffuz edilmesidir. Gölgeleme konusunda odaklanmış dikkatin temsili olamayacağı konusunda karşıt görüşler olsa da bu yöntemin denek olan kişinin dikkatini bir girdi üzerinde toplamasında oldukça etkili olduğu kabul edilmektedir (Bozan ve Akay;2012). Deneyin ilerleyen aşamalarında uyarılardaki ilgi veya ilgisiz bilgilerin fiziksel özelliklerinde değişimler yapıldığı ve rekabet halinde olan uyarılar arasında seçici davranmanın daha kolay olduğu gözlemlenmiştir. Dolayısıyla farklı yerden gelen iki bildiriden bir tanesine odaklanmak daha basittir. Gelen mesajların aynı ses tonunda olması ya da aynı yoğunlukta olması uyarıları seçmek konusunda zorluk yaratacaktır. Böyle bir ortamda fiziksel ipuçlarından ziyade anlama dayalı ipuçları önem kazanmaktadır. Ancak anlama dayalı ipuçları arasında seçim yapma da fiziksel ipuçlarına göre daha başarısız olmaktadır. Deneklerin gölgeleme görevini yerine getirirken ikinci uyarandaki anlam farklılığını fark edemedikleri ortaya konulmuştur. Örneğin denekler konuşmacının erkekten kadına döndüğünü fark edebilmiş ancak şiirden düz yazıya yahut Türkçe 'den İngilizce 'ye döndüğünü fark edememişlerdir. Denekler ikincil mesajı birçok kez dinlemelerine rağmen hatırlamaları güç olmuştur. Bunun yanında gölgelenen mesajla dikkat edilmeyen mesajın anlam içeriğinin birbirine karışabildiği görülmüştür. Yani, dikkatin odaklanmasının engellere takıldığı görülebilmektedir. Örneğin dikkat edilmeyen mesajda denneğin adı söylendiğinde dikkat oraya kaymakta ve talimata uyulmamaya başlanmaktadır. Rekabet eden iki uyarıdan birine odaklanmak ise; rekabet eden ikiden fazla uyarıdan birine odaklanmaya göre daha kolaydır (Gözalın, 2013).

Organizma tarafından dikkat çekici uyarılar eşleştirilerek ilk başta kısa süreli belleğe aktarılır. Burada süresiz halde toplanan bilgiler, gerçek yaşamla özdeşleştiğinde ise uzun süreli belleğe aktarılır. Yani duyuşal alana giren bütün uyarıcıların aynı dikkatle çalıştığını söylemek mümkün değildir. Bir uyarının seçici dikkatle algılanması, anlamlı olma ve amaca uygunlukla bağlantılıdır (Aydın, 2000).

2.2.2 Bölünmüş Dikkat

Bölünmüş dikkat, dikkatin birçok uyarana aynı anda ayrılması olarak ifade edilmektedir. Dikkatin işleminde önemli olan dikkat çeken uyarıcı sayısının miktarı değil, bu uyarıcılardan bilinçli olarak ne kadarına dikkat edildiğidir. Başka bir söylemle, bölünmüş dikkatten bahsedilebilmesi için organizmanın birden fazla uyarana yönelme halidir, yani en az iki uyarıcı ile ilgilenme durumudur (Kuşçu, 2010).

Rutin hayatta birlikte yürüttüğümüz işleri başarılı şekilde yaptığımızı düşündüğümüzde bu işlerin birbirinden farklı olduğunu hatırlarız. Yapılan iki işin birbirine benzer olmasının önemli olduğunu belirten sonuçlara rastlamak mümkündür. İnsanlar işitsel olarak verilen kelimeleri sesli olarak tekrarlamaya çalıştıklarında yahut gördüklerini yaptıklarında bu kelimeleri hatırlama oranları oldukça düşüktür. Oysa bu kelimeler görsel olarak verildiğinde hatırlama oranı çok daha yüksek olmaktadır (Reynold ve Heeger;2009).

Dikkat edilen ve edilmeyen uyarıcılara karşı verilen fiziksel tepkilerin farklılığını ölçek için yapılan bir çalışmada katılımcılara bazı şehir adlarını okurken düşük oranda şok uygulanmıştır. Katılımcılara dikkat edilmemesi istenen kulağa şokla paralel olan şehir ismi verilmiş diğer kulağa ise dikkat edilmesi istenen şehir isimleri verilmiştir. En nihayetinde katılımcıların dikkat etmemelerini istedikleri durumdaki fiziksel tepkisi ile dikkat etmelerini istedikleri durumdaki fiziksel tepkinin genliğinin yarı oranında olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, aynı zaman içinde birden çok uyarana dikkat etme esasında aynı anda odaklanılmış dikkat işleyişi bölünmüş dikkati temsil eder. Dikkat sürecinde iki uyarın arasında ilişkilendirme kurulursa bölünmüş dikkatin işlevini yerine getirmesi daha kolaydır (Gözalan, 2013).

2.3 Dikkat Sürecini Etkileyen Faktörler

Dikkat, spesifik olmasının yanında üzerinde durulması gereken bir konudur. Bir çocuğun dikkat kontrolü ile ilgili problemler yaşaması mümkündür. Zira dikkati etkileyen pek çok etken bulunmaktadır. Nitekim bir öğrenci dersi anlama konusunda sorunlar yaşıyorsa dikkatinin bozulmuş olması olasılığı oldukça yüksektir. Bunun yanında bir çocuk kaygılıysa, kaygı dikkati azaltmaktadır. Yine bazı fiziksel ve zihinsel rahatsızlıklar da dikkat üzerinde olumsuz etkiye sahiptir. Bu yüzden dikkat lider konumundadır. Diğer rahatsızlıkların ortaya çıkmasında dikkat önemli bir rol oynamaktadır.

Dikkatsizlik çocukta yahut çocukla yaşadığı çevre arasında bazı durumlar nedeniyle stres yaratır boyutta ters gitmesine sebep olabilir (Levine, 2002).

Gelişimsel olarak dikkat toplama becerisi yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir. Bilişsel süreçlerin en hızlı geliştiği dönem bebekliktir. Eğer bir bebek gece uyumakta zorluk çekiyorsa, okul yaşına geldiğinde de dikkatini toplamada zorluk çekmesi kuvvetle olasılık dâhilindedir. Okul öncesi dönemde çocuklar oyuncaklarıyla oynarken ya da televizyon izlerken odak halinde olurlar. Ayrıca gürültü gibi dikkatlerini etkileyen faktörleri fark etmede ve hatırlamada sistemli bir işleyiş söz konusudur (Seçer ve Özmen;2014). Çocukları bir yandan kısa görevlerde bir yandan da uzun görevlerde gözlemlemek gelişimdeki kişisel değişiklikleri anlamaya yarar. Uzun süreli görevlerde kişisel değişiklikler 5-6 yaş aralığında başlamaktadır. Bunun yanında kişisel farklılıklar aynı çocuğun başka ortamlarda gözlemlenmesiyle de ortaya çıkabilir. Dikkatin süresi çocuğun neyi başarmak istediğiyle ilgili olduğu gibi temel süreçlerin yeterliliği ile alakalı konudur. Dikkatin yöneldiği görevler, çocuğun ilgi alanı, zevkleri, yeteneklerine göre farklılık gösterebilir. Farklı ortamlarda farklı güdülenme düzeyi oluşur ve bu da çocuğun dikkatini doğrudan etkiler (Karaduman, 2004). Dikkati etkileyen olumsuz ve olumlu etkenler şu şekilde sıralanabilir:

- Bilişsel etmenler; sahip olunan zeka düzeyi, algı ve bellek kapasitesi
- Öğrencinin öğrenme yaşamında duyuşsal, bilişsel ve devinimsel yeterlilikleri
- İç fiziksel uyaranlar; uyku, beslenme, yorgunluk vs.
- Dış fiziksel uyaranlar; ısı, ışık, ses vs.
- Fazla ya da eksik sahiplenme
- Yeterli bir ödül yahut ceza sisteminin olmaması
- Amacın olmaması yahut amacın belirsiz olması
- Geri bildirim eksikliği
- Başarısız olma korkusu
- Başarı hazzında eksiklik
- Stres ve aşırı endişe hali
- Öğrenme yolculuğunun bireyin duygu ve düşünce yapısı ile uyumluluk göstermesi
- Yanlış zamanda yapılan eğitim
- Öğretmen temelli yapılan eğitim metotları

- Lider olmayan öğretmen modeli
- Öğrenme ortamlarındaki etkileşimde karşıdaki kişiyi anlamaya çalışmaktan yoksunluk
- Standart hale gelmiş başarı anlayışıyla öğrenciyi değerlendirme
- Öğrenim hayatından öğrencinin benlik, özerklik ve bütünlük ihtiyaçlarının karşılanmaması
- Eğitimde demokratik ve katılımcı düşüncenin yetersiz olması
- Öğretim hayatının somut olmaması ve spesifik olması
- Eğitim ortamındaki psikolojik ve fiziki faktörlerin eğitim hayatına etkisi
- Bazı öğrencilerin psikolojik, fiziksel ya da zihinsel problemlerden dolayı yaşadıkları öğrenme güçlüğü (Gözalan, 2013).

İçsel ve durumsal öğelerden etkilenen dikkat becerisi okul ortamında bulunan öğrenci ve öğrencinin gelişimi arasında bir denge ve uyumluluk olması gerektiği belirtilmiştir. Bunun yanında öğrenci ve öğretmen arasındaki ilişkinin de sosyal davranışların yanında dikkat toplama becerisini de etkilediğini bilinmektedir (Kaymak, 2003).

Yukarıda da açıklandığı üzere dikkat birçok faktörden etkilenen zihinsel bir süreç olarak tanımlanabilir.

2.4 Okul Öncesi Dönemde Dikkatin Gelişimi

Çocuğun tüm gelişim alanlarının desteklendiği bir süreç olan oyun çocukluk yılları için oldukça önem arz eder. Özellikle çocuğun kelime haznesinin gelişmesi, kendini ifade edebilmesi, soru sorması, akranları ile iletişim kurması, bireysel fikirlerini açıklayabilmesi, çevresinden öğrendiği bilgileri paylaşması, gördüğü araç gereçleri tanıması, tanıştığı kişilerin isimlerini öğrenmesi kısacası oyun çocuğun çocukluk yıllarında hayat ile bağlantı kurabileceği bir süreçtir. Çocuklar yaşantılarında oyunu kendini ifade etmek duygu ve düşüncelerini yansıtmak için amacıyla kullanır (Elkind,2011).

Çocuk öğrenmek için oynamaz fakat oyun öğrenmenin esasıdır. Oyun oynayan çocuk içinde bulunduğu oyuna dahil olarak var olan durum üzerine odaklanacaktır. Bir uyarana dikkat etmek ve uyarana belirli bir süre odaklanmak oyun ile mümkündür. Dil gelişiminin bir çocuk için karmaşık bir süreç olduğu varsayılırsa ve çocuk bu uyarana yeteri kadar odaklanmazsa bu süreç içinde bazı sıkıntılar yaşanabilir. Cooper (1974), dikkat problemleri ile dil gelişim geriliğini ele almış ve dil sorunu yaşayan çocuklara uygulanan etkili bir eğitim programı ile dil

gelişim geriliklerinin azaldığını belirtmiştir. Bu araştırma gibi birçok araştırma dikkat becerisini desteklemenin dil gelişiminde oldukça önemli bir yere sahip olduğunu savunmaktadır.

Davies ve Parasuraman'a göre (1982) dikkat yaş faktöründen cinsiyete göre çok daha fazla etkilenmektedir. Arık ve Ayçiçeği (1990) yaş ve zaman değişkenine göre dikkat performansını inceledikleri araştırmada dikkat süresinin yaş arttıkça yükseldiğini ortaya koymuşlardır. Yapılan çalışmada başarı puanının yaşa bağlı olarak arttığı gözlemlenmiştir. Ancak on üç yaşında ergenliğe bağlı olarak psikolojik ve fiziksel değişkenliklerden dolayı bir düşüş olduğu gözlemlenmiştir. Yapılan araştırmalara göre:

- 1 yaşında olan bir çocuğun bir çember ile 60 saniye süresince ilgili olarak oyalandığı,
- 6 yaş çocukların işaretleme yaptıkları çalışma yapraklarında 9-10 dakika boyunca yoğunlaşabildikleri,
- 5-7 yaş arasındaki çocuklarda 15 dakika sürelerinin olduğu,
- 7-10 yaş grubunun dikkati 20 dakika sürdüğü,
- 10-14 yaş arasında ise 25-30 dakika bir etkinliğe odaklanıp çalışmalarını yaptıkları görülmüştür (Yaycı,2007).

Dikkat kontrolünde normal gelişim sürecinde belirli dönemlerin olduğu ve her dönemde dikkat düzeyinin farklılık gösterdiği yapılan araştırmalar sonucu ortaya konulmuştur. Çocuklardaki dikkat kontrolünün aşamaları aşağıda açıklanmıştır:

1. 0-1 yaş grubu: Bu yıllarda çocuğun dikkatinin bir objeden diğerine kayması oldukça kolaydır. Örneğin bir telefonun çalması, ışığın yanıp sönmesi, hareke halindeki bir birey bile çocuğun dikkatinin dağılmasında etkilidir.
2. 1-2 yaş grubu: Çocuk kendi seçtiği bir etkinlik üzerine dikkatini toplayabilir. Ancak bu dönemde dikkat tek yönlü olduğu için diğer uyarıcılardan uzak olması gerekir. Çünkü dikkat tek yönlü ve kısa olduğu için diğer uyarıcılardan etkilenen çocuğun dikkati kayacaktır.
3. 2-3 yaş grubu: 2-3 yaş grubunda dikkat tek taraflıdır. Diğer görsel ve işitsel uyarıcılardan etkilenmeyebilir. Bu nedenle çocuk yaptığına odaklanır ve eğer başka bir şeye odaklanması isteniyorsa yetişkinlerin yardımı gerekir. Örneğin çocuk oyun oynuyorsa bütün dikkati oyun üzerinde olduğundan söylenilene duymayabilir. Bu nedenle de çocuğun dikkatini söylenene vermesi sağlanır ve daha sonra çocuğun tekrar oyuna dönmesi sağlanır.

4. 3-4 yaş grubu: Bu yıllarda ise çocuk bütün dikkatini işitsel ve görsel uyarıcılara vermektedir. Yani çocuk bu dönemde de tek bir şeye odaklanmaktadır. Ancak önceki dönemlerde olduğu gibi dikkatini başka bir şeye vermek için yetişkinlerin yardımına ihtiyaç duymaz.
5. 4-5 yaş grubu bu dönemde dikkat süresi halen çok kısadır ancak yapılacak çalışmalarla çocuğun dikkat süresinin uzatılması sağlanabilir. Diğer dönemlerden farklı olarak çocuğun dikkati iki yönlüdür. Yani bir şeyle uğraşırken aynı anda verilen yönergeleri algılayabilir.
6. 5-6 yaş grubu: 5-6 yaş grubunda ise çocuk artık dikkat kontrolünü tam olarak yapabilir durumdadır. Çocuk bir işle oyalanırken aynı zamanda çevresinde olup biten işitsel ve görsel uyaranları fark edip tepki vermektedir (Gözalan, 2013).

Organizmanın uyarılara verdiği tepki duruma göre odaklanma eğilimi farklılaşabilir. Başta yoğunlaşılacak herhangi bir uyarı grubunun, süreç içerisinde kişiyi tatmin etmediği durumda geri plana düşme olasılığı vardır. Bunun için de öğretim yaşantılarının ilgi çekici olmasına özen gösterilmelidir. Okullarda uygulanan öğretim planlamaları başarı, dikkat edilmesi istenen konuya yönelik amaç, konu içeriği ve uygulanacak yöntem dahilindedir. Bunların tamamı ise bireyin yoğunlaşma düzeyi ile ilişkilidir. Programlarımdaki amaç, içerik ve yöntemler ve ilgi çekici olmasının yanında uyarıcının sürekli tekrarlar halinde olması dikkatin dağılmasına neden olabilir (Aydın, 2000).

Reynell (1980) çocuğun herhangi bir durum ya da nesneye dikkatinin yoğunlaştırılabilmesi için bulunduğu ortamda çok fazla uyarıcının olmaması gerektiği görüşünü savunurken, Perry (2001) ise dikkat yoğunlaştırma eğitimi verilirken Reynell'in görüşünün aksine çocuğun fazla uyarıcının bulunduğu kendi doğal ortamında olması ve dikkatini uyarıcıya verebilmesi için uyarının daha yoğun ve ilgi çekici hale getirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu durumda da ilgiyi çekmek için oyun önemlidir. Çocuk o dönemde her şeyi oyun aracı olarak algılar ve oyun çocuk için vazgeçilmezdir. Dikkat eğitiminde de oyun dikkat aracı olarak kullanılmaktadır. Yapılan araştırmalarda da oyunun çeşitli alanlarda destekleyici sonuçlarının olduğu ortaya konulmuştur (Koçak ve Alkan; 2018).

Çocukların oyun oynamalarında materyal, süreç ve de çevresel etkenler farklı biçimlerde oyunu etkileyebilmektedir. Oyunlar yapılandırılmış ve yapılandırılmamış biçimlerde olabileceği gibi, oyun oynanan çevre de yapılandırılmış, ya da doğal olarak ele alınmış biçimde kullanılabilir. Bu bölümden sonra çevre konusuna da kısaca değinilecektir.

2.5 Çevre ve Çevre ile İlgili Kavramlar

Bu bölümde çevre kavramı üzerinde durulacak, ardından çevreyle ilgili kavramlar olan doğal ve yapay çevre kavramları açıklanacaktır.

2.5.1 Çevre Nedir?

Çevre kelimesi sözlükte “muhit, etraf, dolay, havali” olarak geçmektedir. İnternet üzerinde yer alan sözlükte ise çevre, bir organizmanın hayatını ve gelişmesini ilgilendiren tüm dış etmenler ve faktörlerin tümü ve sosyolojik açıdan da insanı etkileyen bir faktör olarak tanımlanmıştır. Çevre en geniş anlamda, tüm sistemlerin etkileşim içerisinde olduğu sistemler ve süreçler bütünü olarak tanımlanabilir. Çevre bir organizmanın dışında olan her şeyi ifade etmektedir. Bu kapsamda insan üzerinde, etkileşimde olduğu çevresel ortam içerisinde yaşadığı yer belirleyici niteliktedir. Çevre en kolay şekliyle içinde barındırdığı tüm ekolojik etmenleri ve doğal yansıtmaktadır. Başka bir ifade şekliyle çevre, insanın yaşamsal olguları için gerekli sistemlerin tamamına verilen isimdir (Varol, 2004).

Çevre dünyanın varoluşundan bugüne kadar varlığını devam ettiren bir kavramdır. İlk İnsanoğlu eskiden beri içinde yaşadığı alanı anlamlandırmaya ve tanımak istemiştir. İnsanların özellikle sanayi devriminden sonra çevreyi anlama, tanıma ve anlamlandırma istekleri daha da artmıştır. Çevre kavramı araştırmacılar, bilim insanları ulusal ve uluslararası kuruluşlar tarafından açıklanmıştır. Canlı türlerinin yaşamlarını idame ettirdiği ortamlardaki yapay ve doğal oluşumlara çevre denir. Çevre insanları etkilediği gibi diğer canlıları da etkilemektedir. Çevresel faktörler biyolojik ve toplumsal olarak etki yaratmaktadır. Genel olarak değerlendirdiğimizde ise tüm canlı nesillerin yaşamlarını sürdürdüğü, toplumları iletişim halinde olduğu ortamlar çevredir (Doğanay, 2012).

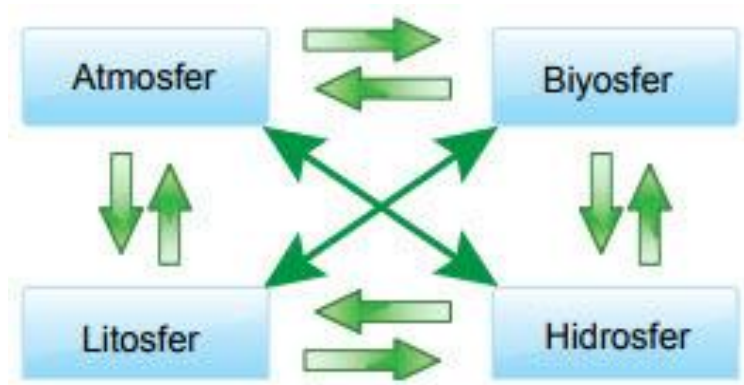
Çevre, canlılar için büyük bir kavramı ifade etmektedir. Canlıların yaşamlarını devam ettirebilmek için nefes aldıkları, beslendikleri, yaşam alanı olan ve nesillerini devam ettirdikleri ortamı onlara çevre sağlamaktadır. Canlılar, çevreyle bir bütün halinde yaşamaktadır. Zira canlıları çevreden ayrı düşünmek mümkün değildir. Çevre, insanların birbirleriyle olan iletişimlerini ve etkileşimlerini, insanların kendisi haricindeki diğer canlılarla yani bitkilerle ve hayvanlarla olan iletişimlerini ve etkileşimlerini, insanların canlılar dünyası dışında kalan ama hayatlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan hava, su, toprak, yeraltı zenginlikleri ile olan etkileşimlerini ve iletişimlerini ifade eden bir kavramdır. İnsan ve diğer tüm canlılarla birlikte

doğanın ve doğadaki diğer varlıkların bütünü çevreyi oluşturmaktadır. Bu ifadeler karşısında Çevre Kanunu'nda çevre, “*canlıların hayatları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde oldukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam*” olarak tanımlanmıştır. Bir başka ifade şekliyle çevre, canlı ve cansız varlıklardan oluşan ve bunların sürekli etkileşim içerisinde oldukları bir sistemdir. Tanımlardan da açıklanacağı üzere canlıları çevreden ayrı olarak düşünmek mümkün değildir.

Canlı ve cansız varlıkların bir arada tutan ve sürekli etkileşim halinde olduğu yere çevredir. Canlıların yaşadığı ortam olan çevre iklim koşulları, yeryüzü şartları gibi birçok faktörü içinde barındırır. Çevre, yeryüzünde yaşayan insanların diğer varlıklarla etkileşimini anlatan bir kavramdır. Bu etkileşimde sosyal, kültürel, ekonomik, tarihi ve kültürel olgular bir arada bulunur. Kısaca canlıların hayatında etkin bir şekilde rol alan tüm etkenler çevreyi ifade etmektedir. Bu kavram yeryüzünde bulunan ilk canlının yaşamıyla başlamış bir kavramdır. İnsanların yaşadığı çevre ayrılmaz bir bütünü oluşturur ve bütünlük içerisinde insanla doğanın etkileşimi vazgeçilemezdir (Çukur,2011). İnsanın nitelikli olarak hayatını devam ettirebilmesi doğal çevre şartlarının varlığıyla mümkündür. Bu şartların bozulmasıyla beraber ise ortaya çevre sorunları çıkmaktadır. Bu sorunların çoğu insanların sebep olduğu sorunlardır. İnsanoğlunun hayatı birbirinden farklı etkenler üzerine kurulmuştur ve bu dengenin bozulmasıyla beraber sistemin tamamı zarar görmektedir. Çevre içinde bulunan canlı ve cansız varlıklar sürekli etkileşim halinde oldukları için bunlardan birinde meydana gelen problemler diğerlerini de etkilemektedir (Taş, 2016).

Yukarıda yapılan tüm tanım ve açıklamalar çevre kavramının engin bir içeriğe sahip olduğunu göstermektedir. Çevre kavramı konusunda yapılan bu tanımlar çerçevesinde çevreyi, canlı alemi için vazgeçilmez, tüm varlıkların bir arada ve etkileşim içerisinde tutan ortam şeklinde tanımlayabiliriz. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere çevre kavramı içinde dört büyük ortamı barındırmaktadır. (Karahana, Özbuğutu, Tan; 2014).

Şekil 1: Dört Büyük Ortam

Fierer, Lauber, Ramirez, Zaneveld, Bradford ve Knight (2012) yirmi kentsel çevre eğitimcisi ile gerçekleştirdiği araştırmada sağlıklı kentsel çevre ile ilgili 4 özellik saptamıştır. Bu özellikleri ise 5 başlıkta toplamışlardır.

1. Çevrenin özellikleri. Su toprak, hava gibi çevrenin fiziksel özellikleri ifade edilmektedir.
2. Çevrenin insan üzerindeki etkileri. Çevre ve insanın sağlık ve güvenlik gibi konularda etkileşimidir.
3. İnsanların özellikleri. İnsan ve içinde yaşadığı toplumla etkileşimidir.
4. İnsan servetleri. İnsanların sahip olduğu kaynaklardır.

2.5.2 Çevre ile İlgili Kavramlar

2.5.2.1 Doğal Çevre

Canlıların yaşamını etkileyen faktörler ve canlıların yaşamlarını etkiledikleri faktörlerin tamamı çevreyi oluşturur. Bu faktörler canlı ve cansız faktörler olmak üzere ikiye ayrılır. Canlı faktörler, o canlı ile birlikte tüm diğer canlıları içine alır. Canlı çevre kavramının içerisine organizmayı etkileyen tüm canlılar dahildir. Cansız faktörler ise canlıların yaşayabileceği ortamı oluşturan tüm şartlardır. Bu şartlar fiziksel, kimyasal ve biyolojik boyutlara sahiptir. Örneğin çölde yaşamını sürdüren kaktüs ve onunla birlikte deve, çöl faresi ve çöl tilkisi o canlının canlı çevresini oluşturmaktadır. Yahut denizde yaşamını sürdüren deniz anası ve onunla birlikte yaşamını sürdüren denizatı ve balıklar onun canlı çevresini ifade etmektedir. Cansız çevre ise canlıya etki eden faktörlerdir. Örneğin çölde nem, sıcaklık, rüzgâr gibi faktörler kaktüs canlısının cansız çevresini oluşturmaktadır. Kaktüsün iğne yapraklı olması sıcaklık gibi fiziksel, toprak gibi kimyasal faktörler nedeniyle meydana gelir. Bu da bize canlı

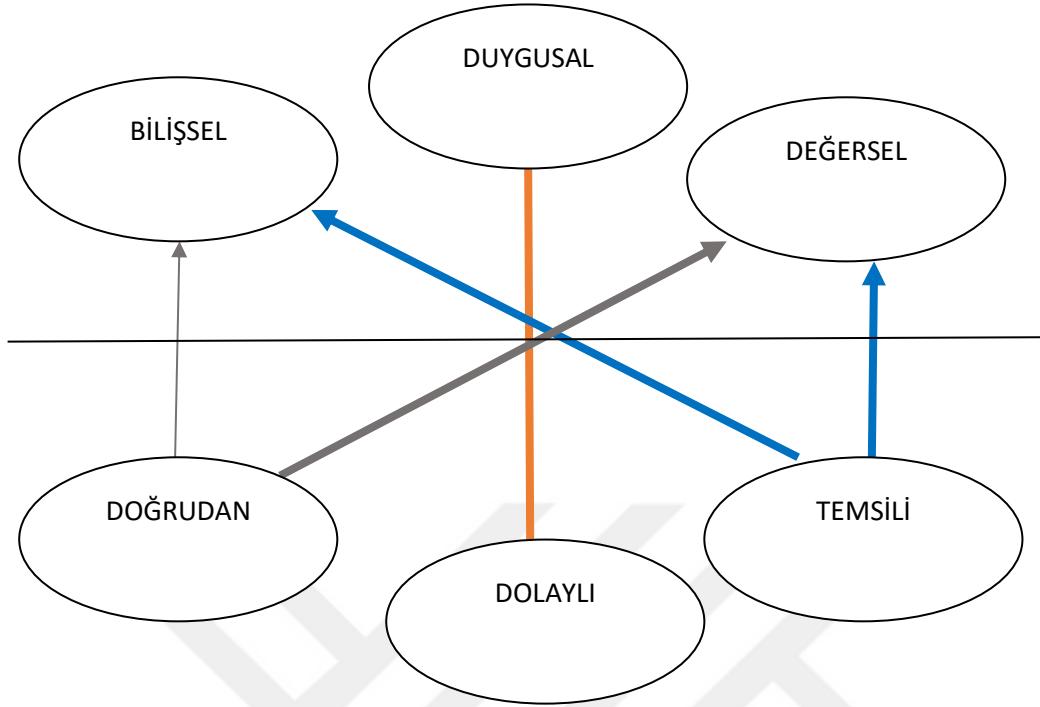
ve cansız çevrenin her zaman iç içe olduğunu göstermektedir. Canlı ve cansız çevre birbirinden ayrılması mümkün olmayan bir bütünün iki parçalarıdır. Cansız faktörler, canlıların yaşamında büyük bir öneme sahiptir (Karataş,2011)

Özetle insanlar için çevre özelliklerine göre ikiye ayrılmaktadır. Bunlar fiziksel çevre ve sosyal çevredir. Fiziksel çevre, canlıların içinde yaşadığı çevre beş duyu organı ile algıladığı çevre olarak ifade edilmektedir. Bir başka ifadeyle fiziksel çevre, tüm doğal ve yapay insan yaşam ortamlarıdır. Fiziksel çevre de kendi içerisinde doğal çevre ve yapay çevre olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Doğal çevre canlıların herhangi bir etkisi ve katkısı olmadan kendiliğinden oluşmuş ve canlıların üzerinde yaşamını devam ettirdikleri hazır çevre olarak ifade edilmektedir.

Kellert (2002)'e göre, insanların doğa ile deneyimleri üç şekilde ifade edilmektedir: *Doğrudan, dolaylı ya da temsili deneyim*. Doğrudan deneyim doğal ortamlarda insanların diğer canlı türleri ile gerçekleştirdiği fiziksel teması içerir. Çocuğun doğa ile doğrudan deneyimleri büyük ölçüde planlanmamış deneyimlerdir. Bu deneyimler bahçede, ormanda deniz kenarında, oyun parkında boş bir arazide geçirdiği zamanı ve gerçekleştirdiği etkinlikleri kapsar. Dolaylı deneyim ise doğa ile teması içerir fakat programlanmış, sınırları daha belli ve yönetilebilen bir süreçtir. Dolaylı deneyimlere örnek olarak hayvanat bahçesi, botanik bahçesi, akvaryum, doğa tarihi ve bilim müzeleri örnek verilebilir. Temsili deneyim ise doğal dünya ile fiziksel temasın olmadığı zaman ortaya çıkar. Temsili deneyimler betimlenmiş sahnelerdir. Modern dünyada özellikle televizyon internet, sosyal medya gibi iletişim araçları ile ortaya çıkar. Geleneksel basılı araçlarda kitap, dergi, gazete gibi doğa imgelerini taşımayı devam ettirir.

Çocuğun kişilik ve karakter oluşumunda kapsamlı bir doğa kuramı bu üç deneyim üzerinde bağ kurulması gerektiğini savunur. Bu öğeler arasındaki bağ tablo 2'de gösterilmiştir. (Kellert, 2002)

Şekil 2. Çocuk Gelişiminde Doğa Deneyimi Türleri ve Öğrenme Tarzları

2.5.2.2 Kültürel (Yapay) Çevre

Yapay çevre canlıların özellikle de insanların etkisiyle ortaya çıkan ve doğal çevreden yararlanılarak yapılan çevredir. Yapay çevre, belirli bir amaca hizmet eden çevredir. Örneğin dağlar, denizler, akarsular, okyanuslar, çöller, buzullar, kayalar doğal çevreyi oluştururken; yollar, barajlar, fabrikalar canlıların yapay çevresini oluşturmaktadır. Doğal çevrenin oluşumunda canlıların herhangi bir katkısı yokken, yapay çevre canlıların ve özellikle de insanoğlunun katkısıyla meydana gelmiştir. Bir başka deyişle yapay çevreyi doğal çevre üzerinde kültüre, siyasi ilişkilere, ekonomiye göre oluşturulmuş çevre olarak ifade etmek mümkündür. Doğal çevrede insanların herhangi bir katkısı olmadan kendiliğinden meydana gelen denizler arasındaki ulaşımı sağlamak için meydana getirilen gemi, vapur, feribot gibi ulaşım araçları yapay çevrenin birer örneğidir (Taş, 2016).

Tablo 1. Doğal Çevre Yapay Çevre Karşılaştırması

DOĞAL ÇEVRE	YAPAY ÇEVRE
Kendiliğinden, insan etkisi olmadan oluşmuş ortamlara doğal çevre denir.	İnsanlar tarafından oluşturulmuş ortamlara yapay çevre denir.
Doğal çevrede canlı çeşitliliği çoktur.	Yapay çevrede canlı çeşitliliği daha azdır.
Doğal çevrenin havası ve suyu temizdir.	Yapay çevrede hava kirliliğine rastlanması ihtimali yüksektir.
Doğal çevrede insan ve araçlara az rastlanır	Yapay çevrede insan ve araçlara sık rastlanır.
Ormanlar, denizler, okyanuslar, buzullar, çöller, göller doğal çevreye örnek olarak gösterilebilir.	Alışveriş merkezleri, yollar, barajlar, parklar, hayvanat bahçeleri yapay çevreye örnek olarak gösterilebilir.

2.6 İnsan ve Çevre Etkileşimi

Bu bölümde insan çevre etkileşimi, çevrenin insana olan etkileri, çocuk doğa arasındaki ilişki ve doğada çocuk olmak konusunda bilgi verilecektir.

Çevre, bir canlı organizmayı yahut canlı topluluğunu yaşamı boyunca etkileyen biyolojik, sosyal, kültürel, ekonomik, tarihsel, iklimsel, fiziksel etmenlerin tümü olarak ifade edilmektedir. Çevre yeryüzünde ilk canlılar ile var olan ve varlığını devam ettiren bir ortamdır (Kesicioğlu ve Alisinanoğlu;2009).

Çevre herkes için farklı bir anlam ifade edebilmektedir. Çevreden anlaşılan kültür düzeyine, eğitim seviyesine ve yetiştiği ortama göre farklılık göstermektedir. Kimisi için çevre etrafa atılan çöpken, kimileri için İstanbul ve Çanakkale boğazından geçen petrol tankerleri, kimisi için karaya vuran balıklar kimisi için de biyosfer, litosfer, hidrosfer, atmosfer yani canlı

ve cansız varlıkların tamamının bulunduğu ortamdır. Ancak çevre ve insan etkileşiminde temelde üç fikrin olduğunu söylemek mümkündür (Han,2016). Bunlar:

a) İnsan Çevreye Adapte Olur

İnsanın çevreye adapte olmasının tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Nitekim insanlar çevreye milattan önce iki yüz bin yıl önce adapte olmaya başlamıştır. İlk insan dünyaya gelmeden önce birçok canlı yeryüzünde yaşamını sürdürmeye devam etmekte idi. İnsanoğlu diğer canlılara göre daha üstün ve onlara karşı koyabilecek bir konumda olmadığı için, bulunduğu ortama alışmaya ve adapte olmaya başladı. Buna en büyük örnek ise ilk insanların vahşi hayvanlardan korunmak üzere ağaç kovuklarına sığınmalarıdır. İşte bu noktada insanın doğaya adapte olma süreci başlamıştır. İnsanların vahşi hayvanlardan korunmak için ağaç kavuklarına ve mağaralara sığınmaları dışında, insanların ten rengine ilişkin örnek de dikkat çekicidir. Zira dönenceler etrafında güneşi dik açı ile alan ülkelerde güneş tüm yıl dik açıyla geldiğinden bu ülkelerde yaşayan insanların ten rengi daha koyu, Nijerya, Mali, gibi ülkeler bu duruma örnek gösterilebilir. Güneşi daha eğik bir açıyla alan ve güneş ışığına fazla maruz kalmayan ülkelerde yaşayan insanların ise ten rengi daha açık renktedir. Buna örnek olarak da Rusya, Norveç gibi ülkeler verilebilir. Bir başka örnek olarak; bilindiği üzere Japonya deprem kuşağında yer almaktadır ve sıklıkla deprem riskine maruz kalmaktadır. Üstelik bu depremler 5,0 8,0 9,0 depremlerdir. Bu yıkım gücü yüksek depremlerde Japon halkı telaşa kapılmadan ne yapması gerektiğini bilerek hareket etmekte ve bu sayede ölüm riskini en aza indirmektedir. İnsanın çevreye adaptasyonu konusunu bir başka açıdan incelediğimizde de dünyanın farklı bölgelerinde farklı iklimler yaşanmaktadır. Bu farklılığın etkisi ile birlikte insanların karakter yapıları, yaşayış tarzları, gelişmişlik düzeyi, ilgi alanları ve bunun gibi faktörler değişiklik göstermektedir. İklim koşulları insanların farklı şekilde çevreye adapte olmasına sebep olmaktadır. Örneğin İskandinavya adasında yılın büyük bir bölümünün çok soğuk geçmesi tarım yapılmasını engellemekte ve buradaki insanların geçimini balıkçılık ve ormancılıkla kazanmasına sebep olmaktadır (Akın, 2014; Han, 2016).

b) İnsan Çevreyi Değiştirir

İnsanın çevreyi iki şekilde değiştirmesi mümkün olmaktadır. İnsanlar kimi zaman çevreyi olumlu anlamda değiştirirken kimi zaman da olumsuz olarak değişimine sebep olmaktadır. Örneğin Sanayi Devrimi ile beraber çevre olumsuz anlamda etkilenmiştir.

Sanayi Devrimi, Avrupa'da 18. ve 19.yüzyıllarda yeni buluşların üretime olan etkisi ve buhar gücüyle çalışan makinelerin makineleşmiş endüstriyi doğurması, bu gelişmelerin de Avrupa'daki sermaye birikimini arttırmasına denilmektedir. Sanayi devrimi ilk olarak Birleşik Krallıkta ortaya çıkmış ve ardından Batı Avrupa, Kuzey Amerika ile Japonya'ya sıçrayarak tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Sanayi devriminin hızlı bir şekilde artış göstermesiyle birlikte çevrede bulunan karbondioksit hızlı bir artış göstermiş ve sanayinin gelişmesi ile beraber sular arıtılmadan çevreye bırakılmıştır. Bunun sonucu olarak da suda yaşayan birçok canlı ölmüştür. İnsanoğlu tarafından motorlu taşıtların kullanımının artmasıyla birlikte taşıtlarda kullanılan fosil yakıtlar yakılarak egzoz emisyonu artış göstermiş ve bu artış ile birlikte ozon tabakası delinmeye başlayarak güneşin zararlı ışınları canlıların yaşamını tehdit etmiştir. İnsanların nefes ve oksijen kaynağı olan ormanları kesmesi, yok etmesi ve yakması ile birlikte o bölgede yaşayan canlılar ölmüş yahut canlıların o bölgeden çıkarak başka bölgeye gitmesine sebep olmuştur. Yaşadığı alandan başka bir alana giden canlılar da gittikleri yeni alanlarda diğer canlıları etkileyerek o ortamın da değişmesine sebep olmuştur. İnsanoğlunun atom enerjisini kullanması ile beraber savunma sanayiinde büyük bir gelişme sağlanmıştır. İlk atom bombaları Amerika'da 2. Dünya Savaşı sırasında iki farklı tür olmak üzere üretilmiştir. Uranyumlu atom bombası Hiroşima'ya atılırken; Plütonyum'lu atom bombası ise Nagazaki'ye atılmıştır. Bu bombaların yıkıcı etkileri yıllarca devam etmiştir. Nitekim ortama yayılan ışının yakıcı etkisi binlerce yıl çevrede kalabilecek ve öldürücü niteliktedir. Patlama sonucunda da atmosfere yayılan radyoaktif tozlar rüzgarlarla uzun mesafelere taşınarak uzun süreli bir radyoaktif tehlike oluşturmaktadırlar. Atom bombasının üç tür etkisi olduğunu söylemek mümkündür. Bunlar; üfleme ve şok dalgaları etkisi, ciddi yanıklara ve körlüğe sebep olabilecek ısı ve ışık dalgaları ve radyoaktif ısınmadan kaynaklı etkilerdir. Bu da tüm radyoaktif etkileri içerisinde barındırmaktadır. Bu tozların çoğu rüzgârla sürüklenmiş yahut toprağa karışmıştır. Bu iki atom bombasının atılması ile beraber mekanik ve ısıl etkilerin birçok insanın ölmesine sebep olurken birçok hastalığa da davetiye çıkarmıştır (Han, 2016; Berberoğlu, Uygun,2013).

İnsanoğlunun çevreye olumsuz etkilerinin yanında bazı olumlu etkileri de bulunmaktadır. Ancak bu etkiler ne yazık ki önce zarar verip sonra yok olmaya başlamasıyla ortaya çıkan etkilerdir. Örneğin insanoğlu nesli tükenen hayvanların korumaya alınması ile doğal çevreyi korumaya yönelik olumlu etkiler yapmaktadır. Ancak bu canlıların nesli zaten insanoğlunun etkisi ile tükenmeye başlamıştır. Nitekim insanoğlunun gitmediği noktalarda canlı yaşamı bozulmadan devam etmektedir. Örneğin Antarktika'da iklim koşulları olumsuz olduğundan insanlar bu bölgeye fazla gidememiş ve bu bölgede doğal yaşam halen aynı şekilde devam

etmekte ve kral penguenlerin nesli de korunmaktadır. Bunun yanında yasalarla birlikte doğal park alanları korunmaya başlanmıştır. Bu da insanların çevreye olan olumlu etkilerinden birisidir (Han, 2016).

c) İnsan Çevreye Bağımlıdır

Her şeyden önce doğada bulunan yeşil bitkilerin fotosentez yapması insanların çevreye bağımlı olduğunu göstermektedir. Bunun yanında insanın çevreden başka gidebilecek bir yeri de yoktur. Ayrıca insan dünyada kurulu olan belli sistemlerin getirdiği etkilere de bağımlıdır. Örneğin su döngüsü ile insanoğlu su döngüsünü karşılamaktadır. Yine madenler, rüzgar gücü, güneş enerjisi yönü ile de doğa muhteşem bir sisteme bağlıdır. İnsanoğlunun bugünkü haline gelmesinde saklı hazineler olan demir, maden, bakır, uranyum gibi madenlerin etkisi büyüktür. İnsanoğlu yeryüzündeki rüzgar, akarsu, dalga, güneş enerjilerini kullanmıştır. Toprak, yüzyıllardır insanların besin kaynaklarını elde etmesinde önemli bir unsurdur. Verilen bu örneklerden de açıkça anlaşılacağı üzere insanlar çevreye bağımlıdır. İnsanın çevreyi sadece dış bir faktör olarak görmesi insanın hiçbir şey yapamamasına ve gelişmemesine sebep olacaktır (Han, 2016).

2.6.2 Çevrenin İnsana Olan Etkileri

İnsan biyolojik yapısının yanında kendisine özgü kültürel, bilişsel ve psikolojik yapısı olan bir canlıdır. İnsan doğuştan bazı yetenek ve melekelerle sahiptir. İnsan biyolojik, fiziksel, kültürel, bilişsel ve psikolojik yapısı ve özelliklerini çevrenin etkisi ile geliştirebilir. İnsan yaşamı ana rahminde erkek ve kadın üreme hücrelerinin birleşmesiyle başlar. Her ne kadar burada her şey yolundaymış gibi görünse de bazı sorunların ortaya çıkması mümkündür. Her şeyi anneden alan cenin hem beslenme yoluyla hem de psikolojik olarak annesinden etkilenir. Anne düzenli ve sağlıklı beslenmiyorsa yahut anne gergin, stresli ve bunun gibi psikolojik buhranlar içerisindeyse bu durum ceninin biyolojik, bilişsel, psikolojik yapısını da olumsuz etkiler. Çünkü çocuğun ilk çevresel ortamı ana rahmidir (Cameron, 2007).

Doğumla beraber anne kucağı, baba, kardeşler çocuğun ilk çevresini oluşturur. Zamanla bu çevre genişleyerek akrabalar, okul, mahalle, şehir, ülke, dünya düzeyinde genişlemektedir. Biyolojik, psikolojik ve kültürel bir varlık olan insanın ailesinden, akrabalarından, arkadaşlarından, yaşadığı toplumdan ve sosyal yapıdan etkilenmemesi beklenemez. Ayrıca yaşadığı çevrenin iklim, rakım, jeolojik yapısı, bitki örtüsü gibi faktörlerinden de etkilenir. Öyle ki insanın etrafındaki su, hava ve topraktan bile etkilendiği bilinmektedir. Çevreyi dünya ve

güneş sistemi olarak genişletirsek insanın dünyanın hareketlerinden ve hatta güneş ışınlarının gelişinden dahi etkilendiğini rahatlıkla söylemek mümkündür (Akın, 2014).

Özellikle iklim insan yaşamını neredeyse her anlamda etkilemektedir. İklim koşullarından yeryüzündeki dağılımlar, ekonomik faaliyetler, yiyecek ve giyecekler, fizyolojik gelişimler, karakterler, kültürel faaliyetler, endüstri dağılışı, turizm, tarım doğrudan etkilenmektedir. O yöredeki bitki örtüsü ve sıklığı değişmektedir. Örneğin ekvatorial iklimde doğal bitki örtüsü tropikal yağmur ormanları iken; Akdeniz ikliminde maki, okyanus ikliminde ise karışık ormandır. Bunun yanında iklime bağlı olarak sıcaklık ve yağış koşulları tarım ürünleri, hayvan türleri ve akarsu rejimleri üzerinde de etkilidir. Bu nedenle ekonomik faaliyetler de iklime göre farklılık arz etmektedir. İklim tüm bu etkilerinin yanında giyim tipine, konut yapısına, nüfus ve yerleşmeye, tarıma ve ulaşımına da etki etmektedir. Kutuplara yakın soğuk bölgelerde kürklü ve yünlü giysiler tercih edilirken Arap yarımadası gibi sıcak yerlerde daha ince ve açık renkli giysiler tercih edilmektedir. Yine ekvatorial bölge dışında bol yağış alan yerlerde nüfus daha yoğunken yağışın az olduğu ve kuraklığın yaşandığı yerlerde ise nüfus daha seyrek. İklim, tarım faaliyetlerini de doğrudan etkilemektedir. Bir bölgede sıcaklık ve yağış koşulları, yağış miktarı ve buharlaşma tarım ürünlerinin çeşitlerini, verimliliğini, olgunlaşma sürelerini ve dağılımlarını da doğrudan etkilemektedir. İklim ulaşım koşullarını da doğrudan etkilemektedir. Örneğin aşırı yağış, sis, kar, donma gibi iklim olayları ulaşımı olumsuz etkilediği gibi ulaşım maliyetlerini de arttırmaktadır. Yine çığ ve heyelan yol yapımını zorlaştırmakta ve ulaşım maliyetlerini de arttırmaktadır (Güler, Çobanoğlu, 1994).

İnsanın yaşadığı çevrede var olan olumlu ve olumsuz etkiler insanın büyümesi, gelişmesi, psikolojik yapısı, sağlığı ve performansı önde gelmek üzere birçok açıdan etkilidir. Başka bir deyişle çevresel faktörler, insanın sağlıklı bir ortam mutlu şekilde hayatını devam ettirmesinde birincil öneme sahiptir (Erten,2004):

İnsanı insan yapan bedensel, ruhsal, bilişsel ve sosyal yapıların oluşmasında insanın genetik yapısı ve yaşadığı çevre oldukça önemlidir. Bu iki unsuru birbirinden ayrı düşünmek mümkün olmayacağı gibi iki unsurdan birisinin yokluğu da düşünülemez. İnsanın genetik yapısının çalışıp çalışmadığı konusunda çevresel etmenlerin rolü oldukça fazladır. Çevresel etmenlerin rolü sebebiyle de insanın her türlü özellik, yapı ve kapasitesinin ortaya çıkışında da çevrenin daha fazla öneminin olduğunu söylemek mümkündür (Samuk,1992).

İnsanın ruhsal, bedensel, zihinsel veya sosyal yapısında görülecek bir aksaklık sağlıklı ve tam olarak nitelendirilmesine engel olur. İnsan bedensel, ruhsal, zihinsel, fiziksel ve sosyal

özelliklerini tam olarak gösterebildiği ve yansıtabildiği ölçüde kendisini ifade edebilir ve sağlıklıdır. Bu özellikleri görebildiğimiz insanları anlayabilir, nitelendirebilir ve sağlıklı bir şekilde iletişim kurabiliriz. İnsan çevresi de bedensel, zihinsel, ruhsal yapısıyla doğrudan ilişkilidir. Çevre ne kadar iyi ve uyumluysa bedensel yapıda olduğu gibi zihinsel ve ruhsal yapı da o ölçüde sağlıklıdır. Bu nedenle çevrede meydana gelen olumsuz etkiler bedende birtakım sorunlara sebep olduğu gibi ruhsal anlamda da sıkıntıların ortaya çıkmasına sebep olacaktır. Bu nedenle olumsuz çevre etmenlerinin meydana getirdiği rahatsızlık ruh sağlığına da zarar verebilmektedir. Yaşanılan yerde görüntü, ses, hava, gürültü kirliliğinden insanlar arasındaki olumsuz iletişim koşullarına kadar her türlü olumsuz çevre koşulu insanın biyolojik, ruhsal, bilişsel ve sosyal yapısının olumsuz etkilenmesine sebep olmaktadır. Örneğin artan nüfus ve sanayileşme ile beraber görülen gürültü kirliliği insanda strese, mutsuzluğa, gerginliğe, göz bebeklerinde büyümeye, kaslarda kasılmaya, kan damarlarında büzülme, mide ve karında kasılmalara sebep olmaktadır. Aynı şekilde kalp hızında artışa sebep olarak yüksek tansiyona da davetiye çıkartmaktadır (Akın, 2014).

2.6.3 Çocuk Doğa Arasındaki İlişki

Doğa; canlı ve cansız varlıklarla birlikte insan olmadan oluşmuş ve insan olmadan da varlığını devam ettirebilen, büyük bir renklilik ve çeşitlilik gösteren, yenilenen ve yenileyebilen, özgün kuralları ve sistemleri olan, etkileyen ve etkilenen, çok farklı unsur, olgu, varlık, ilişki, etkileşimleri ve süreçleri kapsayan sınırları oldukça geniş sistemler bütündür. İnsanı doğadan ayrı düşünmek mümkün olmadığı gibi, çocukları da doğadan ayrı düşünmek olanaksızdır. Çocukla doğa arasında sıkı bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür (Koyuer, 2017). Açık hava eğitiminin kökleri 20. Yüzyılın başlarına dayanmaktadır. Doğada eğitimde amaç çocukların okulun dışındaki gerçek dünyaya daha açık biçimde daha iyi bir eğitim ortamı sunmaktır.

15 yaşına kadar olan dönem her ne kadar bebeklik, çocukluk ve gençliğe giriş süreci olarak tasnif edilse de aslında bu dönem çocukluk dönemi olarak adlandırılabilir. Çocukluk olarak adlandırılan bu dönemde çevreyi tanıma, çevrede olup bitenleri anlama istek ve gereksinimi çok fazla olan çocuklar doğaya karşı da oldukça ilgilidir. Çocuğun bu ilgisinin yanında çocuğun doğa ile olan bu ilişkisi onun için birçok açıdan faydalıdır. Nitekim yapılan araştırmalarda doğada zaman geçiren çocukların diğer çocuklara nazaran bilişsel, duygusal, sosyal, fiziksel ve zihinsel anlamda daha iyi olduğunu ortaya koymaktadır. Dış mekanlarda zaman geçirmenin çocuklara olan yararları konusunda büyük bir araştırma başlatan Philedelphia Çocuk Hastanesi, Gastroenteroloji ve Beslenme Bölümü doktorlarından Dr.

Burdette ve Whitaker, sıklıkla dışarda oynama şansını elde eden çocukların fiziksel yönden ve hayal gücü, daha yaratıcı ve iş birliğine, yardımsever olma konusunda çocukların yatkınlıkların olduklarını ifade etmiştir. (Karaca,2018).

Profesörlerinden Dr. Kellet Yale Üniversitesinde yaptığı araştırmasında doğada ve açık alanlarda düzenli olarak vakit geçiren çocukların daha kaygısız, endişesiz daha uzun süre yaptığı işlerde başarılı çocuklar olduğunu ortaya koymuştur. Nitekim okul bahçesindeki çocuklar üzerinde yapılan araştırmalarda çocukların yeşil alanlarda daha yaratıcı oyun biçimlerine girdiklerini, daha fazla iş birliği yaptıklarını ve bilişsel anlamda da geliştiklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca doğa ile temas halinde olan çocukların yapılan araştırmalar sonucunda dikkat eksikliği bozukluğu belirtilerinin önemli ölçüde azaldığı ve akademik başarının da önemli ölçüde arttığı gözlemlenmiştir. Çeşitli doğal ortamlarda vakit geçiren çocuklar, fiziksel olarak daha aktiftir ve beslenme konusunda daha bilinçlidir (Kahraman, Ceylan, Ülker, 2015).

Çocukların doğada vakit geçirmesi demek bir anlamda daha fazla fiziksel aktivite demektir. Çocukların evde televizyon ya da bilgisayar başında olmadan zıplayıp oynayarak, hareket ederek vakit geçirmesi demektir. Tüm bunlarla birlikte elektronik ortamlar çocuğun yalnızca görme ve işitme duyularına hitap ederken doğada olağanüstü manzaralar, sesler, çiçekler, yaban hayvanları vardır çocuklar etraflarında gördükleri otlara dokunarak, rüzgârın uğultusunu duyarak, çiçeklerin kokusunu alarak doğal varlıkları hisseder ve sezgileri ön plana çıkar. Nitekim son yıllarda yapılan araştırmalar da teknolojik aletlerle geçirilen vaktin tersine doğada geçirilen vakit ve çocukların açık alanlarda oyunla buluşmasının çocuğun özgün ürün oluşturma, yaratma becerisini olumlu etkilediği düşünülmektedir. Doğada vakit geçiren çocuklar için hareket etmek bir rutin haline gelmektedir. Bu da çocukların obezite gibi sağlık sorunlarıyla karşılaşma riskini en aza indirgemektedir. Yine yapılan araştırmalar sonucunda doğada daha fazla vakit geçiren çocukların kendini kontrol etme becerisinin ve öz disiplinin daha fazla olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca doğayla iç içe olan çocuklarda stres ve kaygı düzeyi de diğer çocuklara nazaran çok daha az olmaktadır (Akkaya, 2006).

Doğanın bir diğer sağaltıcı etkisi ise çocukların yaşadığı sarsıcı olaylarda psikolojik olarak rahatlatıcı etkisinin olduğu yönündedir. American Institutes for Research'ün 2005'te yapılan araştırmaya göre ilkokul öğrencileri doğa eğitim programına katılmış ve fen kavramlarına ilişkin algılarının, sağlıklı ve şiddetsiz iletişim yeteneklerinin, sorunları çözme becerilerinin ve öğrenme heveslerinin önemli ölçüde arttığını ortaya koymuştur. Tüm bunlarla birlikte, çocukların daha küçük yaşta doğayla iç içe olması, doğayı tanınması ve sevmesi doğanın

korunması açısından da büyük bir öneme sahiptir. Zira daha küçük yaşlarda doğayla ilgilenen çocuklar büyüdükleri zaman da bu sorunlarla yakından ilgili olup; doğayı korumak için çaba sarf edecek, gerek nesli tükenmekte olan hayvanlar için, gerek çevre ve doğa kirliliği için, gerekse de küresel ısınma için ve evleri doğa olan diğer tüm canlıların korunması için bilinçli bir hale gelecek, doğayı koruyacak ve ilerde de bunun için çalışacaktır (Kahyaoğlu, 2016).

Günümüzde eğitim sistemi genel olarak okul ortamlarında iç mekanlarda ve genel olarak somut bilgilerden uzak bir şekilde sürdürüldüğü için doğa ve doğa ile ilgili kavramlar

Çocuklar için uzak bir kavram halini almıştır. Oysa ki gerçekleştirilen bilimsel araştırmaların da doğanın çocuk için önemini ortaya koymasıyla beraber bu eksikliği bertaraf etmek için çeşitli çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bunlara örnek olarak doğa/orman/ekolojik okullarını vermek mümkündür. Doğa okulları genellikle doğal çevreden ve şehirden uzak olarak çocukların doğayı tanımaları, kırsal yaşam hakkında bilgi sahibi olmaları ve kırsal bölgelerde yaşayan insanlarla iletişim kurmaları için önemli bir rol üstlenmektedir. Doğa okulları sağlık, kültürel ve fiziksel kazanımlarının yanında yapay oyun ortamlarının dışına çıkmamış doğayı tanımayan çocuklar için önemli bir fırsat oluşturmaktadır (Köseoğlu, Gökbulut, Pehlivanoğlu ve Mercan;2016). Doğa okullarının yanında çocukların doğa ile iletişiminin geliştirilmesinde izcilik de büyük bir öneme sahiptir. İzciliğin kuruluşu her ne kadar 1907 yılına dayansa da son yıllarda çocukların doğa ile olan iletişimlerinin etkisiz kalmasıyla birlikte önemi daha da artmıştır. İzcilik gönüllü bir gençlik hareketi olup düzenlenen kamplar ve çevre gezileri ile birlikte çocuğun doğayla olan ilişkisinin güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Ailesinden uzakta olan çocukların bir yandan sorumluluk bilinci gelişirken bir yandan da doğada yaşamın tadına varmaktadır. Düzenlenen kamplarla birlikte doğada doğal şartlar altında çadırda kalan çocuklar doğayla iç içe olmakta ve doğayı tanımak için büyük bir fırsat yakalamaktadırlar. Elektronik dünyadan uzak olarak doğada vakit geçiren çocukların hem fiziksel hem zihinsel hem de bilişsel gelişimine büyük bir katkısı olan izcilik eğitimi oyun ve eğlence içerisinde vermek üzere kurulu bir harekettir (<https://gaiadergi.com/cocuk-gelisiminde-doganin-etkisi/>, <http://www.oncecocuklar.com/cocuklarin-dogaya-ihtiyaclari-var.phtml>,

2.6.4 Doğada Çocuk Olmak

Çocuklar doğayı tanırken ve doğadaki olayları sorgularken yeni bilgiler edinirler aynı zamanda daha önce kazanılan bilgileri şemalaştırır. Yeni bilgilere ve daha önce kazanılan bilgiler yeni bir kavramın oluşması için ortam hazırlar. Doğa, çocukların öğretmen tarafından yönlendirilmiş ve kendiliğinden meydana gelen olaylar ile etkileşerek yeni kavramların oluşması için fırsat sunar. Örneğin, Kuzey Amerika’da yaşayan bir çocuk belirli sıcaklıkta yağmur yerine karın nasıl yağdığını, kelebeklerin gündüz güvelerin gece uçtuğunu gözlemler ve bu etkileşim sayesinde canlıların özelliklerini tanımlamayı öğrenir (Kellert,2005). Çocukların spontane keşifleri nedensellik gelişimine yardımcı olur. Aynı zamanda keşif oyunları çocukların bilimsel becerilerini ve sorgulama becerilerini etkilemektedir (Bento ve Dias; 2017).

Çocukların doğa ile etkileşimleri bu denli olumlu sonuçlar sağlarken, insanların sosyoekonomik kaygılar ve teknolojik beklentiler sebebiyle büyük şehirlere yerleşmişlerdir. Şehirlerde artan nüfus ve azalan yer sebebiyle daha fazla ev yapılması zorunluluğu doğmuş en nihayetinde de doğaya tahribatlar başlamıştır. Bunun etkisiyle de özellikle şehirde yaşayan çocuklar doğadan uzak bir şekilde büyümeye başlamıştır. Şanslı olan çocuklar ise bir köyleri varsa tatillerde köyelerine giderek doğayla iç içe vakit geçirme şansını yakalamış ancak kimisi de bu şansa sahip olmayarak doğadan ayrı bir çocukluk dönemi geçirmiş ve halen birçok çocuk da bu şekilde büyümeye devam etmektedir. Toplumsal kültüre bakıldığında henüz çocuklar için doğa bilincinin yeterince gelişmediğini söylemek mümkündür (Çukur ve Özgüner; 2008). Bu bağlamda hem çocukları teknolojik aletlerden uzaklaştırmak hem de sürdürülebilir bir doğa için duyarlı yeni nesiller değiştirmek için doğada çocuk kavramı üzerinde durmak gerekmektedir (Çobanoğlu,1994).

Yapılan araştırmalar sonucunda doğada diğer canlılarla etkileşim içerisinde büyüyen çocukların, evde izole ve mikroplardan arındırılmış şekilde büyüyen çocuklara göre bağışıklıklarının çok daha iyi olduğunu ortaya koymaktadır. Zira büyüme çağındaki çocukların enfeksiyonlardan ve alerjik reaksiyonlardan korunmak için dışarıda vakit geçirmesi oldukça önemlidir. Toprakla, hayvanlarla ve bitkilerle içli dışlı olan çocuklar alerjilere karşı daha dirençli olmaktadır. Bunun yanında doğayla sürekli temas halinde olan çocuklar spor yapma fırsatını yakalamaktadır. Böylece çocukların iskelet ve kas sistemleri gelişmekte ve motor becerileri artmaktadır. Ayrıca bahar ve yaz aylarında doğayla iç içe olan çocuklar güneşten gelen D vitamininden faydalanmakta ve bu da kemik gelişimlerini olumlu anlamda etkilemektedir. Ayrıca temiz hava ve bol oksijen de solunum yolu rahatsızlıklarının

engellenmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca doğada yaşanan olayları gözlemlene şansını yakalayan çocuklar neden sonuç ilişkisi kurmayı öğrenmekte ve hayal güçleri de gelişmektedir. Doğal ortam büyüyen çocukların problem çözme yetenekleri gelişmekte ve iletişim kurma becerileri artmaktadır. TEMA Vakfı tarafından yapılan bir araştırmada aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır (<http://dogalaile.blogspot.com/2015/04/kutulanmams-cocuklar-yetistirmeyene.html>)

- Çocuklar boş zamanlarında en fazla televizyon izlemekte ve alışveriş merkezine gitmektedir.
- Okulöncesi çocukların %69'u boş zamanlarında en fazla televizyon izlemektedir.
- Oysa okulöncesi çocukların %77'si toprakla oynamayı çok sevmektedir.
- Çocukların %91'i, ilkokul-lise arasındakilerin ise %66'si yaşadığı yerlerde bitki ve hayvan olmasının onları sevindireceğini söylemişlerdir.

Gelişim psikolojisi alanında yapılan araştırmalarda, okul öncesi dönemlerde kazanılan tutum ve bilincin sonraki yaşlarda oldukça etkili olduğunu göstermektedir. Çukur ve Özgüner (2008) yapmış oldukları bir çalışmada doğa bilincinin çocukluk döneminde verilmesi gerekliliğinden hareketle çocuklara nasıl bir doğa bilinci verilmelidir ve çocuklara doğa bilinci nasıl verilmelidir soruları üzerinde durmuşlardır. Varmış oldukları sonuçlar ise şu şekildedir: İlk olarak çocuğa kendisini doğanın parçası olarak görmesini sağlayacak "ekolojik benlik" bilinci verilmelidir. Ekolojik benlik bilincine sahip olan insan kendisini doğanın bir parçası olarak görecektir ve doğayı koruma bilincini kendisinde içselleştirecektir (Bell,2005). İkinci olarak doğa bilinci çocuğa oyun yoluyla ve deneyimlemesi sağlanarak verilmelidir. Çocukluk döneminde yaşam evrenini oyun bilinci oluşturduğu için doğa bilincinin de oyun üzerinden verilmesi doğru olacaktır. Araştırmada doğa bilinci ve eğitiminin 0-12 yaş aralığını kapsamaması gerektiğine, çocuk yaşam çevresinde doğal öğe ve doğal mekân bilincine de vurgu yapılmaktadır. Kentsel yaşam her ne kadar doğada çocuk olma bilincini zayıflatsa da çocukları doğayla buluşturmak ve onları doğayla iç içe yetiştirmek son derece önemlidir. Çünkü doğada çocuk;

- Elektronik ortamların oluşturduğu stres ve gerginlikten uzak mutlu çocuktur.
- Sanal alemde kaybolmamış, yaşayan dünya ile yüzleşen çocuktur.
- Doğa ve yaşama dair farkındalığı artan çocuktur.
- Doğada koştururken kasları gelişen çocuktur.
- Öğrendiklerini doğada dokunarak, sezerek, hissederek deneyimleyen çocuktur.

- Dış dünya ile bağlarını geliştiren ve sosyal olan çocuktur.
- Doğa olaylarını gözlemleyerek neden sonuç ilişkisini güçlendiren ve öğrendikleri arasında bağlantı kurabilen çocuktur.
- Hayal dünyası zengin ve üreten çocuktur.
- Kendisi dışında yaşayan canlılara karşı duyarlı olan çocuktur.
- Sorumluluklarını bilen ve yerine getiren çocuktur (ŞahinTaşkın, 2008).

2.7Okul Öncesi Dönemde Çevre

Sanayi devrimiyle beraber kendini gösteren tüketim artışı ile birlikte özellikle de son 40-50 yıldan beri insanların doğayı kendi amaçları ve istekleri doğrultusunda düşünmeden ve acımasızca kullanması bugün karşılaşılan birçok çevre problemine sebep olmaktadır. Doğal denge aşırı kirliliğe maruz kalması ile beraber kendini yenileyebilme özelliğini git gide kaybetmektedir. İnsanlar bencil davranışlarıyla sebep olduğu ve temelinde eğitimsizliğin yattığı bu durum günümüzde büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Bu sorunun en büyük çözümü ise eğitimidir. Çünkü çevre ile ilgili problemler yasalarla, cezalarla ya da teknolojiyle düzelebilecek bir nitelik taşımamaktadır. Tüm bunlarla birlikte insanların da bilinçlenmesini ve bu konuda eğitilmiş olmasını gerektiren bir özelliğe sahiptir. İnsan davranışlarının değişmesi zorunlu olmakla, bu durum ancak davranış ve tutumların değişmesi ile mümkün olabilmektedir. Çevreye yönelik pozitif davranış ancak eğitim sayesinde mümkün olmaktadır. Bundan dolayıdır ki çevre sorunları artık dünyada birçok ülkede eğitim politikalarının içinde konumlanmaktadır (Ertan, 2004).

Genellikle doğumdan ölüme kadar devam eden insanın içinde bulunduğu çevre ve bu çevreyi nasıl koruyacağı konusunda bilinç sahibi olmak amacıyla yapılan eğitime çevre eğitimi diyebiliriz. Çevre eğitimi bir yandan ekolojik bilgileri verirken bir yandan da bireylerde çevreye yönelik tutum ve davranışların gelişmesini ve bireylerin bilgi sahibi olarak bu tutumlarının davranışa dönüşmesini amaçlayan bir süreçtir. Bir başka deyişle ise çevre eğitimi, bireylerin içinde buldukları çevre hakkında bilgi sahibi olmalarını ve farkındalıklarının artmasını sağlayan eğitim çabalarının tümüdür (Karataş ve Aslan;2012).

Merriam (1998)' a göre, 0-8 yaş arası çocuklara verilen çok amaçlı eğitim hizmetleri erken çocukluk olarak adlandırılmakta ve fen ya da bilim eğitimini de kapsamaktadır. Bu dönemin ilk altı yaşa kadar olan kısmında da okul öncesi fen ve doğa çalışmaları yer almaktadır. Araştırmalara göre bu dönemde gözleme dayalı olarak temel kavramları daha iyi kavrayabilecekleri ortaya konulmaktadır. Ayrıca fen-çevre ilişkili uygulamaların araştırma

yeteneğini kazanma ve problemlere çözüm bulma konusunda da etkili ve önemli olduğu yine yapılan araştırmalar sonucunda ortaya konulmuştur. Çevre bilgisi ve çevreye yönelik olarak tutum ve davranışlar okul öncesi dönemde şekil almaya başlamaktadır. Wilson (1996)'da erken yaşta verilen çevre eğitiminin öğrencilerin yaşamlarında ileri dönemlerde çevreye yönelik tutumlarının da gelişmesine olanak sağlayacağını belirtmektedir. Çevre eğitimi esasında çevre ile etkileşim halinde olan tüm insanları kapsayan geniş bir olgudur. Çevre eğitiminin temelinde deneyim olduğu için erken çocukluk yıllarında doğa ile ilgili deneyimlerin kazanılması gerekiyor. Doğa deneyimleri vasıtasıyla çocuklar yetişkin yıllarında kullanabileceği bilgi ve değerler kazanmış olacaktır. Okul öncesi yıllar için oluşturulmuş müfredatta dış mekan etkinliklerine özel bir yer verilmemiştir bu durum ise tamamen öğretmenin karar verme yetisine bırakılması demektir (Alat, Akgümüş ve Cavalı,2012).

Okul öncesi dönemde çevre konusunda çocukların bilinçlenmesini gerektiren sebepler çeşitlilik göstermektedir. Bunların başında gelişim ilkelerine bağlı olan nedenler gelmektedir. Okul öncesi dönem çocuklarının öğrenmeleriyle ilgili genel çerçevede iki kavram olduğunu söylemek mümkündür. Bunlar merak ve çevre ile olan etkileşimdir. Çocuklarda çevre eğitimi destekleyen en önemli faktörlerden birisi öğrenme hızları iken diğeri de öğrenme şekilleridir. Nitekim yapılan araştırmalarda çevre ile etkileşime ve tecrübeye dayalı olan eğitimlerin çocukların hayatında daha kalıcı olduğunu göstermektedir. Çocuklar kazandıkları deneyimler ile birlikte çevresel sorunlar hakkında mantıklı düşünme mekanizması geliştirmektedir. Okul öncesi dönemde son derece önemli evreler vardır. Bu evrelerde çocuğun çok sayıda uyarıcıyla bir arada kalması onun öğrenmesini kolaylaştıran ve kalıcı hale getiren en önemli etmenlerdendir. Tüm bunlarla birlikte toplumsal açıdan da çevre konusunda okul öncesi dönemdeki çocukların bilinçlendirilmesi ve gerekli eğitimin verilmesi zaruridir (Kalburan,2014). Şöyle ki, son 40 yılda küçük şehirlere büyük şehirlere olan göçler büyük bir artış göstermiş ve bunun sonucu olarak da orman alanları tahrip edilmiş, tarım arazileri azalmış, yeraltı ve yerüstü kaynakları kirlenmiştir. Ayrıca çocukların yakın çevrelerinde yeşil alanlar, hayvan ve bitki çeşitliliği, git gide azalmaktadır. Oysaki yapılan araştırmalar sonucunda çocukların çevrelerinde bitki ve hayvan çeşitliliğinin az olmasının onların biyolojik çeşitliliğin önemini ve çevreye karşı olan duyarlılıklarını olumsuz yönde etkiledikleri ortaya konulmuştur. Ayrıca çocukların çevrelerinde bitki ve hayvan çeşitliliğinin az olması onların çevre sorunlarını anlamasını da güçleştirmektedir. Doğa ile düzenli şekilde iletişimde ve etkileşimde olmayan ve doğal ortamdan uzakta büyüyen çocukların çevre okuryazarlık becerilerini geliştirme açısından risk oluşturdukları yapılan araştırmalar sonucunda ortaya konulmuştur. Bu nedenle çocukların

hayvanlarla, bitkilerle ve toprakla içli dışlı olmaları çevreyi koruma açısından daha duyarlı olmalarını sağlayacaktır (Ceritli,1995; Güngördü, 2002).

Toplumsal nedenlere bakıldığında ise, doğal ortamdan uzak çevrede yetişen çocuk sayısındaki artışlar ve çocukların küçük yaşlardan itibaren kitle iletişim araçları ile sıkı bir etkileşim halinde olması sebep olarak gösterilebilir. Günümüzde teknolojik aletlerle ve özellikle kitle iletişim araçları ile geçirilen süre büyük bir hızla artmış ve artmaya da devam etmektedir. Günümüzde çocuklar ve gençler eskiye göre doğal alanlarda daha az vakit geçirmektedir. Ayrıca hızlı şehirleşme ile beraber çocukların vakit geçirebilecekleri doğal alanların sayısı da git gide azalmıştır. Bireyler değişen yaşam koşulları ile birlikte büyük kalabalıklar içerisinde yalnızlık duygusuyla hayatlarını sürdürmeye başlamakta ve böyle bir ortamda dünyaya gelen çocuklarda da teknolojik aletlerle ve yalnızlık içerisinde büyüme riski artmaktadır. Toplumdan ve çevreden soyutlanarak yalnız olma toplumun üstü kapalı tehlikeleri arasında yer almaktadır (Turgut, Yılmaz; 2010).

Yapılan araştırmalar sonucunda, fiziksel ve zihinsel olarak çevre ile etkileşim halinde bulunmanın endişeyi azaltıcı etkisi olduğu ortaya konulmuştur. Bireyler zihinsel ve fiziksel açıdan aktif olduklarında stres düzeyleri de bununla bağlantılı olarak azalmaktadır. Doğa ile etkileşim insan psikolojisinde de olumlu etkiler yaratmaktadır. Bireylerin çiçek dikme, hayvan besleme, çiçek yetiştirme gibi doğayla etkileşim halinde olmalarının yanında doğayı izlemeleri bile onları ferahlatmakta ve mutlu hissetmelerini sağlamaktadır. Doğa ile etkileşim halinde olmanın insan psikolojisi açısından faydaları; kaygı düzeyini azaltması, insanların kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlaması ve bağımsızlık sistemini güçlendirmesidir. Çevre eğitimi sırasında okul öncesi çocukları düzenli olarak doğada bulunacak ve doğanın bir parçası olarak doğayı izleme fırsatı bulacaktır. Bu şekilde okul öncesi dönem çocuklarının kendilerini huzurlu ve iyi hissetmeleri sağlanabilir (Özgüner, 2004).

2.8 Okul Öncesi Dönemde Çevrenin Önemi

Şu anda içinde yaşadığımız çevre ve sonra ki nesiller için sürdürülmesi gereken çevre ile ilgili eğitimler erken yıllarda, bireyin kişiliğinin oluşturulduğu yıllardan itibaren eğitimin gündeminde olmalıdır. Özellikle okul öncesi dönem bireyin tutum ve davranışlarının oluşması için önemli yıllardır. Okul öncesi dönemde çocuğun kazandığı tutum ve davranışlar gelecekte yetişkin bireyin kişiliğini şekillendirmektedir. Çevresel yönelik tutum ve davranışların okul öncesi dönemde şekillenmeye başladığı ve okul öncesinde kazandırılan çevre tutumunun ileriki

yaşlarda çevreye karşı duyarlılık kazanılmasında oldukça önemli olduğu bilinmektedir. Okul öncesi dönem çocuklarında çevrenin önemi aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Çevre ilk başta bireyin kendi hayatı ihtiyaçları için önemlidir. Doğa, kişilere her daim esin kaynağı olmuş ve yaşamalarını sağlarken aynı zamanda bireyleri psikolojik, psikomotor ve bilişsel olarak beslemiştir.
- İnsanların etkisiyle bozulmakta olan Dünya ve buna çözüm bulacak genç kitlelere ihtiyaç duyulmaktadır. Doğaya karşı saygılı ve bilinçli bir toplum oluşturmak için öncelikle erken yaşlarda çocuklara çevre eğitimi verilmelidir (Güler,2009).
- Doğa, büyük bir esin kaynağı olduğu için eğitim planları içinde temel niteliktedir. Çocukların gözlemlene, ayırt etme, iletişim becerileri doğa deneyimleri sayesinde olumlu yönde etkilenir (Yayla Ceylan ve Ülker, 2014).

Okul öncesi dönemde çevre konusunda verilen eğitimler, çocukların gelişim alanlarını da etkilemektedir. Çocukların fiziksel ve motor becerileri için doğada oynadıkları oyunların ve doğal ortamlarda geçirilen zaman çocukların gelişimi için önem taşır (Coleman,2014). Tüm bunlarla birlikte, birçok öğrenme fırsatı sağlayarak onların bilişsel ve dil gelişimlerine de katkı sağlamaktadır. Ayrıca açık alan çocukların özgün oyunlar oluşturmalarına da katkı sağlamakta, çocuğun duygusal ve sosyal gelişimi olumlu anlamda etkilenmektedir (Yayla, Ceylan ve Ülker; 2014).

Çocukların erken dönemde aldıkları çevre eğitimi bir yandan sorgulama, keşfetme gibi bilişsel gelişmelerine katkı sağlarken bir yandan da fen-doğa etkinliklerine pozitif tutum geliştirecektir. Çocuklar kendi sorularına doğada yanıt bulabilir. Özellikle keşfetme doğa deneyimlerinde sıklıkla kullanılan bir durumdur. Sonuç itibariyle doğa deneyimleri çocuğun örneğin mevsimsel farklılıklarının doğada yaşattığı değişimler incelenebilir. Yapraklarda, ağaçlarda, canlılardaki değişim gözlemlenebilir. Çevre gezileri ile çocuklar farklı mekanları tanıyabilir. Dış mekanlardaki canlı türleri gibi iç mekanlarda da bitki yetiştirilerek süreç takip edilebilir. Ayrıca sınıf etkinliklerini dış mekanda uygulamak çocukların doğa ile etkileşim halinde olmasını ve yaşamı daha canlı algılamalarını sağlayabilir. Benzer olarak, okul öncesi dönemde verilecek çevre eğitimi ile çocuk dünyayı ve kendinin dışında kalan ortamı anlamlar yükleyecektir (Taşkın, Şahin, 2008).

Çocuklar dünyayı, dokunma, dürtme, sallama, dökme, dinleme, koklama gibi aktif katılımlı etkinlikler ile öğrenmektedir. (Taştepe, Başbay ve Yazıcı;2016). Yapılan araştırmalarda çevre

eğitiminin yararlarının okul öncesi dönemdeki çocukların gelişimlerini desteklemek açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır. Okul öncesi dönemde çocukların çevre konusunda bilgi sahibi olmaları çevreye ve topluma karşı uyumlarını arttırmaktadır. Doğada deneyimleri çocuklarda düşünme becerilerini ve estetik algıyı desteklemektedir. Aynı zamanda çevre eğitimi sırasında çocuk tüm yönlü desteklendiğinden koşma atlama yürüme gibi fiziksel beceri yönünden de gelişim gösterecektir. Bilişsel temelli ise doğa deneyimleri tüm duyuuları aktive ettiği için çocuk algısal olarak canlı kalacak ve sıralama, sınıflama, gruplama, neden-sonuç ilişkisi kurma yorumlama becerisi yönünden desteklenecektir. Doğa deneyimlerini paylaştığı bireyle ile iş birliği yapacak ve doğaya ait konularda sorumluluk alabilecektir. Farklı bir noktası ise çocuk duygusal olarak doğal düzen içinde empati kurma, bağımsız hareket etme, öz saygının gelişmesi söz konusu olacaktır. Yeni kelimeler öğrenilerek dil gelişimi desteklenecektir (Erol,2016).

Günümüzde uygulanan birçok okul öncesi eğitim programında çevre eğitiminin önemi vurgulanmaktadır. Montessori, çocuğun kendini keşfetmesi ve özgür olabilmesi için doğadaki düzeni, uyumu ve güzellikleri ve uyumu fark ederek bundan mutluluk duyması gerektiğini belirtmiştir. Montessori okullarda bahçe, tarla, hayvanların yani başka canlı varlıkların olmasını savunur. Çocuk bu sayede canlı bir varlığın yaşam sürecine şahitlik edecektir. Doğanın bir parçası olduğunu ve doğa ile bir uyum içinde olması gerektiğini öğrenecektir. Montessori canlılar ile ilgilenen (bitki ve hayvanlar) çocuk bu canlılara karşı sevgi, sempati ve güven besleyebilmektedir. Topraktan elde edilen bir mahsulün yetişmesini bekleyen çocuk sabırlı olmaya alışacaktır. Çocuklar sorumluluğunu aldığı bir hayvanın ya da bitkinin ondan bir beklentisi olduğunu fark edince kendine görev edinecek ve sorumluluk bilinci desteklenecektir. En önemlisi de çocuk tüm bunları zorlama olmadan yaparak kendi kendini eğitime alışkanlığı da edinecektir (Taşkın, Şahin, 2008).

Çevre eğitimi okul öncesin eğitimde çok çeşitli alanlarda gerçekleşebilmektedir. Anaokulları bahçeleri, hayvanat bahçeleri, parklar, piknik alanları yani çocuğun doğal ortamda bulunup doğa ile çocuğun etkileşime girdiği tüm ortamlar örnek gösterilebilir (Güzelyurt, Özkan;2018). Yetişkinlere düşen görev ise çocuğun doğa ile buluşmasını sağlayacak imkanları yaratmasıdır. Çocuklara bu olanaklar verildiğinde çevresel duyarlılık alaka ve doğa deneyimlerin artması sağlanacaktır. Wilson (1996), erken çocukluk döneminde çevre eğitim uygulamalarında dikkat edilmesi gereken temelleri şu şekilde belirtmiştir.

- Güvenli hissedilen ortamlarda çocuklar ile yapılacak basit uygulamalar ile başlanmalıdır.
- Çocuk yapılan çalışmada pasif kalmamalıdır.
- Çocuk eğleneceği ve ilerinde anı olarak hatırlayacağı deneyimler yaşayabilmelidir.
- Çocuğun ilgisini çekecek birden fazla yöntem kullanılmalıdır.
- Doğal dünyanın tüm canlılar ile etkileşim içinde olduğunu anlamlandırmaya yönelik çalışmaları içermelidir.
- Çocukların özgür ve rahat olabilecekleri sıcak alanlar olmalıdır.
- Birden fazla kültür ve düşünce bicini yansıtmalıdır.
- Olanak yaratarak dış mekanlarda vakit geçirilmelidir.
- Çevre eğitim programı okul öncesi yıllar programı ile başlamalıdır.
- Oyun her zaman olmalıdır.
- Çocukların bitki ve hayvanlar gibi diğer canlılar ile bir arada olacağı ortamlar sağlanmalıdır.
- Çocuklara rahat davranabilecekleri alanlar sunulmalıdır.
- Yaşadığı kültür dışındaki kültürler tanıtılmalıdır.
- Çocuklar arasında paylaşma, iş birliği ve yardım olgusu sağlanmalıdır.
- Çocukların bu süreç içerisinde aileleri ile birlikte olmaları sağlanmalıdır.

Özellikle 200 li yıllarda büyük şehirlerde yaşayan çocuklar çevre ile etkileşim konusunda yeterli imkana sahip olamamaktadır. Doğanın gücünün ve yararlarının farkında olmayan çocuklar, zaman içinde doğal deneyimlerden uzaklaşmakta ve doğal yaşamdan soyutlanmaktadır (Sungurtekin,2001). Okul öncesi eğitimde verilen çevre eğitimi sayesinde ise çocuklar bir yandan özgürce hareket ederken bir yandan da çevreyi tanımakta ve çevreyle etkileşim halinde olmaktadır. Bilinmelidir ki, erken çocuklukta kazanılan tutum ve davranışlar ileride de devam etmektedir. Bu nedenle gelecek nesillerin çevreye daha duyarlı ve ilgili olması için okul öncesi eğitimde çevre konusunda nitelikli bir eğitim verilmelidir.

2.9 Türkiye’de İç ve Dış Mekânda Eğitim ve Dikkat Eğitimi Uygulamaları ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Günindi (2010) okul öncesi öğretmenlerinin çevre dostu davranışlarını araştırmış ve araştırma sonucunda, öğretmenlerin sergilediği olumlu tutumların davranışa dönüşmesinin kısa zamanda olmayacağını belirtmiştir. Bu sebeple okul öncesi dönemden itibaren çocuklara doğa dostu davranışlar kazandırılmasının önemini vurgulamıştır. Doğa dostu davranışların kazandırılmasında model olacak öğretmenlerin birincil olarak çevresel tutum ve davranışlarına ait bilgilerini artırması gerektiğini vurgulamıştır.

Teksöz, Şahin ve Ertepinar (2010)’ın yaptığı araştırmada çevre ve çevre ile ilgili eğitimlerin bilinirliğine karşın birden fazla çocuğun ve öğretmenin çevre eğitimini hala fazladan uğraştırıcı iş olarak tanımlandığı sonucuna ulaşmıştır.

Şimşekli (2001) tarafından 2000-2001 öğretim yılında Bursa’da “Uygulamalı Çevre Eğitimi” içeriği ile gerçekleştirilen etkinliklerin uygulanması sonucunda çalışmada yer alan okul yöneticileri tarafından hazırlanan etkinlik ve kontrol tutanakları incelenmiştir. Araştırmanın verileri neticesinde çocuklarda çevre bilincini oluşturulması için hazırlanan etkinlik sayıları yetersiz bulmuştur. Aynı zamanda bu alanda gerçekleştirilen çalışmalarını uygulayan öğretmenlerin çevre ve çevre bilinci hakkında detaylı bilgiye sahip olmadığı belirtilmiştir.

Trabzon ilinde yapılan bir araştırmada resmi ve özel kurumlarda çalışan 10 öğretmen ile okul öncesi eğitiminde fen ve doğa etkinliklerinin yürütülmesine yönelik mülakat yapılmıştır. Mülakatlar neticesinde fen- doğa etkinliklerinin hangi mekânda yürütülmesi gerektiği sorusuna öğretmenlerin yarısı laboratuvar, sınıf ve doğa yanıtını vermiştir. Bir öğretmen sadece laboratuvara ihtiyaç olmadığını belirtirken iki öğretmen ise sadece laboratuvarında gerçekleştirilmesi gerektiğini diğer öğretmen ise sadece sınıfta etkinliklerin gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Araştırmaya göre fen ve doğa etkinliklerinin iç mekan dışından ziyade farklı mekanlarda uygulanması ile çocukların fen ve doğa etkinliklerine karşı pozitif tutum göstereceği, inceleme ve olayları yorumlama becerilerinin gelişeceği eğitimler tarafından onaylanmıştır lakin eğitimlerin bu doğrultuda ekstra bir amaç gütmeyi araştırma süresinde gözlenmemiştir (Ayvacı, Devicioğlu ve Yiğit, 2000).

Özbuğutu, Karahan ve Tan (2014) geleneksel bir yöntemle öğretmenin ders anlattığı, çocuğun pasif kaldığı düzende çocuğun sıkıldığını ve çevre ile ilgili çalışmaların amacına ulaşmadığını belirtmiştir. Bu noktada çocukların pasif olmadığı etkinlikleri

gerçekleştirdiğinde motivasyonunun artacağı düşünülmektedir. Şimşekli (2004) ise çocuklar ile kalıcı bir çevre eğitimi hedefleniyorsa bunun için çocuğun çevresinin tanınmasına fırsat verilmesini ve farklı açılardan çevresel düzeni gözlemesine izin verilmesinin önemini vurgulamıştır. Diğer yandan da Özbuğutu, Karahan ve Tan gibi yapılan etkinliklerde çocuğun pasif olmaması gerektiğini vurgulamıştır.

Taşkın ve Şahin (2008)'in yapmış olduğu çalışmada okul öncesi çocukların çevre kavramını muhakeme etmesinin yaşadıkları yer ve ailelerinin sosyo- ekonomik durumlarına göre farklılık olup olmadığını incelenmiştir. Çalışma neticesinde farklı yerleşim yerlerinde bulunan ve sosyo-ekonomik düzeyde imkânları yüksek olan okul öncesi çocukların çevre kavramını farklı algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Örneğin, A sınıfında yer alan (şehir-varoş) çocuklar çevreyi apartman, yeni masa, yeni oyuncakları çevre ile algılamak B sınıfındaki (Şehir-Banliyo) çocuklar çevre kavramı ile ilgili lüks ev, havuz, oyun parkı gibi materyallerden söz etmektedir. Aynı zamanda yine bu grupta yer alan çocuklar çevre kirliliği, doğa, oksijen gibi kavramları görüşmelerinde kullanmıştır. Araştırma neticesinde çocukların çevre kavramına yönelik görüşlerinin yaşanılan yer ve ailelerin sosyo- ekonomik durumlarından etkilendiği vurgulanmıştır.

Karaküçük (2008), araştırmasında on beş okul öncesi eğitim kurumunda, okul binasının konumu/fiziki özellikleri (iç mekân özellikleri, bahçe/dış mekân özelliklerini) “gözlem” ve “doküman incelemesi” ile gerçekleştirmiştir. Bulgular ise incelenen okul öncesi eğitim kurumlarında, iç ortamlarda sağlık odası ve gözlem odasının, dış mekânlarda da bahçe aletleri, çiçek ve farklı bitkilerin, bahçe düzenlemesinin, bahçede kullanılacak oyun materyallerinden yoksun olduğu yönündedir.

Çelik (2012), Kocaeli ilinde gerçekleştirdiği çalışmada anaokullarına ait açık alanların kullanım şekilleri, kişinin kullanacağı alan, açık alanlarda kullanılan araç ve gereçleri incelemiştir. İnceleme sonuçlarına göre; okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekânın aktif ve amacına hitaben kullanılmadığı, var olan dış mekânın oyun için cazip halde getirilmediği ve dış mekânın düzenlenmesinde yeterli gösterilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Özgüner ve Şahin (2009), araştırmalarını Isparta'da 39 ayrı çocuk oyun alanında gerçekleştirmiştir. Oyun alanlarının fiziki tahlili, çocukların vakit geçirdiği iç ve dış alanlarda ki davranış ve tutumları var olan oyun mekanlarının fiziki özellikleri (yeşil alanın ne kadar kullanıldığı, estetik biçimleri) incelenmiş ve bu noktada varılan sonuç kullanılan alanların çocukların gelişimsel süreçleri için yetersiz kaldığı yönündedir.

Kuşcu (2010), tarafından yapılan araştırmada Orff-Schulwerk temelli müzik etkinliklerinin çocukların dikkat becerisine etkisini incelemiştir. Araştırma neticesinde Orff-Schulwerk temelli müzik etkinliklerine katılan öğrencilerin dikkat becerilerinin daha iyi olduğu görülmüştür.

Demirova (2008), araştırmasında piyano eğitiminin ilköğretim çocuklarında dikkat gelişimine etkisini incelemiştir. Araştırmanın bulguları, piyano eğitiminin dikkat becerisi üzerinde olumlu etkisi olduğunu ortaya koymuştur.

Kaymak (2003) tarafından yapılan dikkat toplama eğitimi programı neticesinde çocukların dikkat becerilerinin geliştiği ve bu programın etkililiğinin uzun süreli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alkan ve Koçan (2018), “Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programının” 5 ve 6 yaş çocukların dikkat toplama becerilerine olan etkisi araştırmıştır. Araştırma deney grubu ve kontrol grubu olmak üzere 62 çocuk ile gerçekleştirilmiştir. Sonuçta ise “Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programının” uygulanan deney grubundaki 5 ve 6 yaş grubundaki çocukların dikkat toplama becerilerinde artış olduğu bulunmuştur.

Temel, Kurtulmuş ve Kaymak (2016), dikkat, algı ve bellek becerilerinin kullanılmasını zihinsel gelişim eğitim programının 5-6 yaş çocuklarının dikkat, algı ve bellek gelişimlerine etkisinin incelenmesini amaçladıkları çalışmaya 24 çocuk dahil etmişler ve araştırma neticesinde 5-6 yaş arasındaki 12 çocuğa verilen bilişsel gelişim eğitim programının çocukların dikkat, algı ve bellek gelişimleri üzerinde olumlu olarak anlamlı fark bulunduğunu saptamışlardır.

Erten ve Taşçı (2016), okul tabanlı alan gezisinin orta okula devam eden çocukların zihinsel becerilerine katkısı ve zihinsel beceri kazanımlarına etkisini incelemiştir. Dış mekân etkinliklerine dahil olan çocukların inceleme, girdileri kullanma ve model hazırlama becerilerinde pozitif yönde ilerleme olduğu ve iki grup arasında anlamlı bir fark ortaya çıktığı görülmüştür.

Erbay (2013), Altı yaş çocuklarının dikkat toplama becerileri ve okuma olgunluğu becerilerinin çocukların işitsel algı ve işlem becerileri ile ilgisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda çocukların odaklanma ile kelime bilgisi, kelimeleri eşleyebilme, cümle ve sözcükleri anlama yetilerinin geliştiği görülmüş ve işitsel algı ile işlem becerisinin olumlu yönde bir ilişkisinin olduğu saptanmıştır.

Bulgular çocukların dikkat toplama ve genel bilgi, eşleştirme, cümleler ve kelime anlama becerileri ile işitsel muhakeme ve işlem becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Büyüktaşkapu (2013), çocukların zihinsel becerilerini desteklemek amacıyla oluşturduğu eğitim programını ön test-Son test kontrol gruplu deneysel desen ile desenlediği çalışmış ve neticesinde hazırladığı programa katılan çocukların başlıca akademik becerilerinin çoğaldığı neticesine varmıştır.

Kirazoğlu (2012) çalışmasında dış oyun mekânlarının, hava durumunun uygun olmadığı (yağışlı, soğuk vb.) zamanlarda ise kapalı mekânların kullanımı ile “oyun odalarının” m önemini vurgulamıştır. Çalışmasında hava koşullarındaki değişikliklerin çocukların hareketlerini ve etkinliklere katılımını etkilememesi gerektiğini belirtmiştir.

Dilli, Dümenci, ve Kesebir (2018) çalışmalarında çevre eğitimi kapsamında müze gezilerinde çocuklar ile yenilenebilir enerji kaynaklarını çalışmışlardır ve araştırma sonucunda müze gezileri ve müzelerde gerçekleştirilen çalışmalar ile çocuklarda çevresel hassasiyetin artırdığı saptamışlardır.

2.11 Yurt Dışında İç ve Dış Mekanda Eğitim ve Dikkat Eğitimi ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Knight (2013) Orman Okulu ile ilgili yaptığı çalışmada, orman okulunun çocuklara doğal çevreyi uzun süre düzenli olarak keşfetme fırsatı sunduğunu ve orman okulunun doğa ile ilişki kurmayı teşvik ettiği ve doğada düzenli kişisel deneyimler yaparak uzun vadeli çevre yanlısı tutumlar geliştirdiğini saptamıştır.

Harris (2017), gerçekleştirdiği çalışmada orman okulu uygulamalarının daha esnek ve daha duyarlı bir öğrenme ortamı sağlamak için sınıfın fiziksel kısıtlarından ve ulusal müfredatın pedagojik kısıtlarından çıkarılmış ayrı bir öğrenme alanı olduğunu ortaya koymuştur.

Tranter ve Malone (2004), Avrupa’daki birçok eğitim kurumunun eğitim alanlarının eğitsel önemini belirten çalışmalar yapılmıştır. Birleşik Krallıkta çevresel öğrenmenin ulusal düzeyde önemli olduğu görülmektedir. Birleşik Krallıkta okul alanlarındaki eğitsel mekânların çevresel kalitesini düzeltmeye çalışan yaklaşık 40 kurum bulunmaktadır (Akt. Onur,2016).

Waliczek, Bradley ve Zajicek, (2001) araştırmasında, çocukların bahçe etkinliklerine katılması ile okula ilişkin tutumlarını incelemiştir. Araştırmanın bulgularında anlamlı bir farklılık çıkmazken kız ve erkek çocuklar arasında farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin bahçe programı sonucunda okula karşı daha olumlu sonuçlar gösterdikleri görülmüştür. Araştırmada diğer önemli konu ise bireysel bahçeciliğe olanak tanıyan okullarda çocukların okula karşı daha olumlu tutum sergilediği bulgusuna ulaşılmasıdır.

Dymert ve Bell'in (2008) araştırmasında, yeşil alanların ilkököl çocuklarında fiziksel aktivitelerinin miktarını ve kalitesini nasıl etkilediği amaçlanmıştır. 59 okul ve 105 kişinin katıldığı anket bulgularına göre, çocukların oyun repertuarının arttığı ve çocukların fiziksel aktivitelerde daha aktif olmaya yöneldiği görülmüştür.

Graham, Beall, Lussier, McLaughlin, & Zidenberg-Cherr (2005) okul bahçelerin akademik öğrenmede kullanılmasını araştırmıştır. Araştırmanın neticesinde ise okul bahçelerinin akademik öğrenmede fen öğretimi, çevre çalışmaları ve beslenme alanlarında kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır.

Taylor ve Kuo (2009) DEHB tanısı alan 7 ila 12 yaşları arasındaki 17 çocuk, ayrı ayrı 20 dakikalık yürüyüşler aracılığıyla üç ortamın her birindeki (bir şehir parkı ve bakımlı diğer iki kentsel ortam) yürüyüşlerin ardından konsantrasyonlarını ölçtükleri çalışmanın sonucunda; DEHB'li çocukların, parkta, şehir ve mahallede merkezinde yürüdükten sonra daha iyi konsantre olduklarını bulmuşlardır. Bu bulgular, çevrenin yalnızca genel popülasyon için değil, aynı zamanda DEHB'na sahip popülasyon için de dikkate alınması gereken önemli bir unsur olduğunu göstermektedir. Anket sonuçlarına göre ise çocukların durumlarını iyileştiren ve kötüleştiren etkinlikleri belirtmelerini istemiştir. Araştırmaya göre çocukların günlük yaşamlarındaki doğal öğelerin dikkat eksikliğini azalttığı sonucuna varılmıştır. Araştırma sonucunda DEHB'li çocukların doğal alanlarda gerçekleştirdikleri etkinlikler ile odaklanma ve kontraysan becerilerin arttığı görülmüştür. DEHB'li çocukların durumunun kötüleşmesine sebep olan etkinlikler ise kapalı alanlarda yapılan ya da yeşil alandan yoksun dış mekanlar olarak kaydedilmiştir.

O'Brien (2009) araştırmasında, orman okullarının çocuğun gelişimine etkilerini incelemiştir. Farklı okullardan 24 çocuk ile 8 ay boyunca orman okulu programı uygulanmış ve bu programa katılan çocukların motive olma, odaklanma, sözel beceriler, iletişim becerileri ve psikomotor becerilerinin programa katılmayan çocuklara göre anlamlı düzeyde pozitif etkilendikleri sonucuna varılmıştır.

Karppinen (2007), Finlandiya ülkesinde gerçekleştirdiği çalışmada iç mekânda yapılan etkinlikleri dış mekân etkinliklerine uyarlamış ve etkinlikleri örgün eğitime adapte etmiştir. Bu süreç video, görüntü, not alma ve görüşmeler ile kayıt altına alınmıştır. Araştırma neticesinde çocukların iç mekân etkinliklerinden çok dış mekânda yapılan etkinliklerine gönüllü olarak katıldıkları gözlemlenmiştir.

Valentine ve Mckendrick (1997) de özel bahçeleri okul öncesi çocukların oyun alanı olarak vurguladıkları çalışmalarında "özel" alanın ideolojik önemine ve kullanımına odaklanan çocukların gelecekteki yaşamları üzerine olan önemli katkısının altını çizmişlerdir.

Bölüm 3

Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, veri toplama ve veri analizi yer almaktadır.

3.1.Araştırma Modeli

Araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri bir arada kullanılarak karma araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Karma araştırma yöntemi; gerçekleştirilen araştırmanın ve araştırmada elde edilen nitel ve nicel verilerin toplanması, analiz edilmesi ve yorumlanması olarak değerlendirilir. Araştırmalarda nitel ve nicel araştırma yönteminin bir arada kullanılması sıklıkla görülmektedir. Görüşme, gözlem vb. gibi nitel araştırma yöntemleri ile araştırmalarda detaylıca inceleme yapılırken, nicel araştırma yöntemi ile toplanan veriler daha fazla katılımcı ile çalışılmasına olanak sunar. (Greene, Krayder ve Mayer, 2005).

Nicel Yöntem: Deneysel çalışma olarak iki gruplu ön test-son test ve izleme testi deneysel deseni ile gerçekleştirilmiştir (Cohen, Manion ve Morrison, 2000). Araştırmaya katılan adayların bağımlı değişkenine ait ölçümler çalışma başlamadan önce ön test olarak uygulanır çalışma sonrasında ise aynı katılımcılara aynı koşullarda son test olarak tekrar uygulanır. Çalışma tamamlandıktan 4 hafta sonra ise izleme ölçümleri yapılarak veriler elde edilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2013). Araştırmaya katılacak çocukların bulunduğu kurumlardan gerekli izinlerin alınması ile grupların cinsiyet ve grup sayılarına göre homojen dağılım göstermesi sağlanmıştır.

G.D: Dış mekanda “Dikkat Becerisini Destekleme Programına” katılan grup

G.İ: İç mekanda “Dikkat Becerisini Destekleme Programına” katılan grup

R: Deneklerin Gruba Yansız Atanması

O1. ve O2. Dış Mekan ve İç Mekan Grubunun Ön test/Son test Ölçümlerini,

O3. Dış Mekan ve İç Mekan Grubunun İzleme Testi Ölçümlerini,

X: “Dikkat Becerisini Destekleme Programı” uygulamasını ifade etmektedir.

Tablo 2. Araştırma Deseni

Grup	Ön Test	İşlem	Son Test	İzleme Test
G	O1	X	O2	O3
G.İ	FTK-K (5 Yaşındaki Çocuklar İçin Konsantrasyon Testi- Dikkat Toplama Testi)	8 Haftalık Dikkat Becerisini Destekleme Programı (Müdahale)	FTK-K (5 Yaşındaki Çocuklar İçin Konsantrasyon Testi- Dikkat Toplama Testi)	FTK-K (5 Yaşındaki Çocuklar İçin Konsantrasyon Testi- Dikkat Toplama Testi)
	FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi (FROSTİG Developmental Test of Visual Perception) (Bağımlı Değişken)		FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi (FROSTİG Developmental Test of Visual Perception) (Bağımlı Değişken)	FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi (FROSTİG Developmental Test of Visual Perception) (Bağımlı Değişken)
G.D	FTK-K (5 Yaşındaki Çocuklar İçin Konsantrasyon Testi- Dikkat Toplama Testi)	8 Haftalık Dikkat Becerisini Destekleme Programı (Müdahale)	FTK-K (5 Yaşındaki Çocuklar İçin Konsantrasyon Testi- Dikkat Toplama Testi)	FTK-K (5 Yaşındaki Çocuklar İçin Konsantrasyon Testi- Dikkat Toplama Testi)
	FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi (FROSTİG Developmental Test of Visual Perception) (Bağımlı Değişken)		FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi (FROSTİG Developmental Test of Visual Perception) (Bağımlı Değişken)	FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi (FROSTİG Developmental Test of Visual Perception) (Bağımlı Değişken)

Nitel Yöntem: Araştırmada verilerin durumu tam anlamı ile ve dikkatli bir şekilde betimleyebilmesi amacıyla betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz araştırılan konu üzerinde birbirinden farklı olaylar hakkında özetlemeler yapma imkanı sağlar bu sebeple araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edilen bir yöntemdir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Betimsel analiz yöntemi ile araştırmacı görüşme yaptığı ya da gözlemlediği katılımcıyı özet yaparak yorumlayacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Doğu Marmara Bölgesinden bir şehirdeki merkez ilçede bulunan Mili Eğitim Bakanlığına bağlı Özel Okul Öncesi Kurumda eğitim alan çocuklardan oluşturmaktadır. Evreni belirlemede kolay erişilebilir durum yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde araştırmacı kolay ulaşılabilir yakın okulları tercih etmiştir (Yıldırım, Şimşek, 2016). Çalışma 27 iç mekânda eğitim katılan, 27 dış mekânda eğitime katılan olmak üzere 60-66 ay arasındaki toplam 54 çocukla gerçekleştirilmiştir.

Çalışmalara 56 çocuk ile başlanmıştır. Fakat dış mekânda eğitime katılan gruptan bir çocuk devamsızlık sebebi ile ayrıldığı için iç mekân grubundan da eşitliği sağlamak amacıyla yansız olarak bir çocuk çıkarılmıştır. Çalışmada; 11Kız, 16 Erkek olmak üzere 27 çocuk iç mekan grubunu, 11 Kız, 16 Erkek olarak da 27 çocuk dış mekan grubunu oluşturmaktadır. Katılımcılar gruplara yansız atanmıştır. Araştırma için anaokuluna istikrarlı bir şekilde gelen çocuklar seçilmiştir. Çocukların sorumlu olduğu öğretmenler ile görüşülmüş ve çalışma

hakkında bireysel görüşmeler yapılmıştır. Anaokulu yönetimi, sınıf öğretmeni ve anaokuluna devam eden çocukların ailelerine çalışma içeriği ile ilgili bilgi verilmiş ardından ise tüm çocukların ailelerinden imzalı izin belgelerini almıştır (Bkz: Ek 1).

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada ön test, son testte ve izleme testi kullanılmak üzere iki farklı nicel veri toplama aracı katılımcılara uygulanmıştır. Ölçeklerden bir çocukların görsel algı becerilerini ölçmek amacıyla uygulanan Marianne FROSTİG tarafından geliştirilen FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi (FROSTİG Developmental Test of Visual Perception) diğeri ise; çocukların dikkat becerilerini belirlemek amacıyla “FTF-K (5-6 yaşındaki çocuklar için Konsantrasyon-Dikkat Toplama Testi)” dir. Testler araştırmacı” tarafından uygulanmıştır. Bu araçlar dışında araştırmacı tarafından hazırlanan “Dikkat Algısını Destekleme Programı” tamamlandıktan sonra çocuklar ile bireysel yarı yapılandırılmış görüşme yapılmış ve çocuklardan gelen bu görüşler de nitel olarak yorumlanmıştır.

Katılımcıların FROSTİG ve FRANKFURTER testlerinden aldığı puanlar birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmiş ve puanlamalar arasında iç tutarlılık denetlenmiştir.

3.3.1 FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi (FROSTİG Developmental Test of Visual Perception)

FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi Marianne FROSTİG tarafından 1961 tarihinde öğrenme güçlüğü olan çocuklar için geliştirilmiştir. FROSTİG testi 3-9 yaş grubunda yer alan normal gelişime sahip 2116 çocuk ile gerçekleştirilerek standardize edilmiştir. Sökmen(1994) FROSTİG testini 5 yaşındaki çocukları için güvenilirlik çalışını gerçekleştirilmiştir. Bu test geliştirildiği tarihten itibaren görsel algı becerisinin ölçümünde oldukça sık karşılaştığımız bir testtir. FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi Göz-Motor Koordinasyonu, Şekil Zemin Ayrımı, Şekil Sabitliği, Mekânda Konumun Algılanması ve Mekânsal İlişkilerin Algılanması olarak beş alt testi içermektedir.

Puanlama: FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testinin tüm alt testleri için kendi ölçütleri bulunmaktadır. Teste katılan çocuğun aldığı puanın standart puan tablosunda karşılığı

mevcuttur. Standart puanlar ise çocuğun kronolojik yaşına uygun sütündeki puanları ifade etmektedir (Tuğrul, Aral, Erkan ve Etikan, 2001: 70).

Geçerlilik: '*FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Test sonuçları ile sınıf içi uyum konusunda öğretmen değerlendirmeleri arasındaki product-moment korelasyon .441; motor koordinasyon arasındaki korelasyon .497 olarak bulunmuştur*' (Maslow, Frosting, Lefever, Whittlesey, 1964: 463-475)

Güvenirlilik: Test-tekrar test güvenirliliği FROSTİG, Lefever ve Whittlesey (1963: 87-100) tarafından değerlendirilmiş ve Perceptual Quotient temel alınarak test tekrar test güvenirliliğinin product-moment korelasyon katsayısı .98 olarak saptanmıştır. Testin Cronbach Alpha Katsayısı .84 bulunmuştur.

3.3.2. FRANKFURTER Dikkat Testi FTF-K (5-6 yaşındaki çocuklar için Konsantrasyon-Dikkat Toplama Testi):

Çocukların sayfada yer alan armut ve elma görselleri içinden 90 saniye süre zarfında sadece armutları bulmaları ve üzerlerini çizmeleri beklenen test Raatz & Möhling (1971) tarafından geliştirilmiştir. Test ile çocukların dikkat toplama becerilerini ölçmek amaçlanmaktadır (Kuşcu, 2010). Test 5-6;3 yaşındaki çocuklara uygulanmıştır. Türkiye de ise Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi son sınıf öğrencileri tarafından 30 çocuğa uygulanan FRANKFURTER testinin güvenirliliği test tekrar test yöntemi ile bulunmuştur. FRANKFURTER testinin uygulaması araştırmacı ve katılımcı ile bire bir olarak gerçekleştirilmiştir (Gözüm; Kandır, 2018).

FRANKFURTER testi araştırmacı ve çocuk ile bire bir uygulanırken çocuğun verilen süre içinde armutları çizmesi istenir ve alınan puanlar kronolojik yaşına uygun olarak standart puan tablosuna göre değerlendirilir (Yüksel; Kılıçgün, 2012).

3.3.3. Nitel Verilerin Toplanması

Nitel yöntem neticesinde verilerin nitel araştırma tekniğine uygun olarak yarı yapılandırılmış sorular hazırlanarak çocuklar ile bireysel görüşmeler yapılmış görüşmede çocuklardan alınan cevaplar ayrıntılı bir şekilde kayıt altına alınmıştır. Toplanan bu verilerin betimsel analizi yapılarak detaylandırılmış ve yorumlanmıştır.

Görüşmelerin tümü araştırmayı yürüten kişi liderliğinde ve bireysel görüşme olarak gerçekleştirilmiştir. Her bir görüşmede sorular aynı sırada sorulmuştur. Katılımcıların soruyu anlayıp anlamadığına bakılmış gerekli görüldü ise soru düzenlenerek tekrarlanmıştır Görüşme sürecinde odada öğretmen ve çocuk dışında hiç kimse bulunmamıştır. Görüşmeler yaklaşık 5-10 dakika sürmüştür.

3.3.4 Dikkat Becerisini Destekleme Programı:

60-66 ay çocukların dikkat becerisini desteklemek üzere 'Dikkat Becerisini Destekleme Programı' araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Program oluşturulurken ilk olarak çocukların dikkat gelişimi ve uygulama yapılacak yaş grubuna ait gelişimsel özellikler, eğitsel programlar ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Programı destekleyecek yurt içi ve yurt dışı araştırmalar incelenerek çocuklara kazandırılmak istenilen beceriler üzerine etkinlikler planlanmıştır. Tüm süreç tez danışmanı rehberliğinde gerçekleşmiştir. Program için hazırlanan etkinliklerin çocukların yaş grubuna hitap etmesine dikkat edilmiştir. Aynı zamanda program hazırlanırken Posner ve Rafal (1987)'in dikkatle ilgili açıklamaları programa yön vermiştir. Bu açıklamalar şu şekildedir;

- 1) Konsantre olunmuş dikkat; bilişsel ve zihinsel olarak uyarıcı karşılık verme durumu
- 2) Seçici dikkat; Çevreden gelen uyarılardan bazılarını tercih ederken diğer uyarıları devre dışı bırakmak.
- 3) Sürekli dikkat; Geniş bir süre içinde belli bir işe bilişsel olarak devamlılık gösterme hali (Karaduman, 2004).

Dikkat Becerisini Destekleme Programına katılacak tüm katılımcıların çalışmalarında aktif olmasını sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Program 16 etkinlikten oluşmaktadır. Etkinlikler 8 hafta boyunca haftada iki uygulama şeklinde gerçekleştirilmek üzere planlanmıştır. Hazırlanan etkinlikler görsel algılama, işitsel algılama, dinleme, kopyalama, eşleştirme, duyuşsal etkileşim gibi becerilerin gelişimine de yardım eder.

Çocukların oyun yolu ile farklı mekanlarda dikkat becerisini artırmak üzere hazırlanan etkinlikler öncesinde çocuklar ile sohbet edilerek çocuklara anlatılmış, etkinlik öncesinde uygulamaya geçiş çalışmaları planlanmış ve tüm etkinliklerin çocukların hareket ihtiyacına hitap etmesine önem gösterilmiştir. Dikkat Becerisini Destekleme Programı içinde yer alan tüm etkinliklerde odaklanmış, seçici ve sürekli dikkatin geliştirilmesine yönelik aktivitelere yer verilmiştir. Programda kullanılan materyaller kolay ulaşılabilir ve çocukların günlük yaşantılarında karşılaştıkları materyaller olmasına özen gösterilmiştir.

Dikkat Becerisini Destekleme Programının Birincil Esasları;

Dikkat Becerisini Destekleme Programı hazırlanma ve uygulanma evrelerinde aşağıdaki unsurlar esas kabul edilmiştir.

Hazırlarken;

Programda yer alacak etkinliklerde amaç kazanımlar tercih edilirken 60-66 ay gelişim özelliklerine uygunluğuna dikkat edilmiştir.

Amaç Kazanımlar belirlenirken 2006 MEB Okul Öncesi Eğitim Programı kılavuzluğunda program hazırlanmıştır

Dikkat Becerisini Destekleme Programı hazırlanırken çocuk merkezli öğretmenin sadece liderlik ettiği bir çerçeve çizilmiştir.

2006 MEB Okul Öncesi Eğitim Programında var olan amaç kazanımların yanında yeni kazanımların eklenebilir olması kabul edilmiş ve bu kazanımların programa alınması tez danışmanı tarafından denetlenmiştir.

Etkinliklerin tamamı oyun temelli ve hareket içeren çocukların aktif, keşifçi, gözlemleyici rol üstlenmelerine yönelik planlanmıştır.

Oyunların belirlenmesinde literatürden yararlanıldığı gibi araştırmacı kendi özgün oyunlar üretmiştir.

Programda yer alan etkinlikler araştırmacı tarafından açık bir dille ifade edilecek şekilde hazırlanmış ve çocuklara sürecin tamamının etkinlik öncesinde anlatılacağı planlanmıştır.

Etkinlik planı oluşturulurken gerekli görüldü ise görseller ve tablolar programa eklenmiştir.

Dış mekanda uygulanacak etkinliklerin mekanları öncesinde planlanmıştır.

Dikkat Becerisini Destekleme Programı Okul Öncesi Eğitimi alanında en az doktora düzeyinde eğitime sahip beş alan uzmanı tarafından değerlendirilmiştir.

Uygulanırken;

Dikkat Becerisini Destekleme Programı okul öncesi eğitim kurumlarında iç mekan ve dış mekanda olmak üzere iki farklı ortamda uygulanmıştır.

Etkinliklerin uygulanacağı alanın güvenliği ve uygunluğu kontrol edilmiştir.

Çalışmalarda kullanılacak araç-gereçler, oyun materyalleri öncesinde hazırlanarak uygulamayı engelleyecek durumlar ortadan kaldırılmıştır.

Dikkat Becerisini Destekleme Programının uygulanması sırasında özellikle programa iç ya da dış mekanda katılan tüm çocukların aktif olarak katılımı sağlanmıştır.

3.3.5 Süreç

Araştırmacı tarafından Dikkat Becerisini Destekleme Programı uygulamadan 6 ay öncesinde hazırlanmış ve gerekli planlamalar yapılmıştır. Uygulama öncesinde 56 çocuğa FROSTİG ve FRANKFURTER testleri uygulanmıştır. FROSTİG testi bir çocuk için 20 dakika FRANKFURTER testi ise 5 dakika sürmüştür. Testler her çocuk ile bireysel olarak uygulanmıştır. Program 8 hafta süresince iç ve dış mekanda uygulanmıştır. Bu süreçte iç ve dış mekan grupları için haftada uygulamalara 2 saat ayrılmıştır. Uygulama 56 çocuk ile başlanılan araştırmada dış mekandan bir çocuğun sağlık problemi sebebiyle programdan ayrılması ile diğer gruptan bir öğrencinin değerlendirilme aşamasından çıkarılması uygun görülmüştür. Bu çocuk programa katılmış sadece test değerlendirmeleri sonuçlara yansıtılmamıştır. 8 haftalık uygulama sonunda ise tekrar FROSTİG ve FRANKFURTER testleri uygulanmıştır. Uygulamanın sonunda tüm katılımcı çocuklar ile 5-10 dakikalık bireysel görüşmeler yapılarak ses kaydı yapılmış ardından ise yazılı hale getirilmiştir. İzleme testi için ise uygulamalar tamamlandıktan 4 hafta sonra FROSTİG ve FRANKFURTER testleri tekrar uygulanmıştır. Testleri ön-son ve izleme testlerinde aynı koşullarda uygulanmıştır.

18 Aralık 2017-05 Nisan 2018	Dikkat Becerisini Destekleme Programının hazırlanması
19-23 Mart 2018	FROSTİĞ VE FRANKFURTER ön testlerin uygulanması ve değerlendirilmesi.
26 Mart- 18 Mayıs 2018	Dikkat Becerisini Destekleme Programının Uygulanması
21-25 Mayıs 2018	FROSTİĞ VE FRANKFURTER son testlerin uygulanması ve bireysel görüşmelerin yapılması ve değerlendirilmesi.
18-22 Haziran 2018	FROSTİĞ VE FRANKFURTER izleme testlerin uygulanması ve değerlendirilmesi.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Grup içi tekrarlı ölçümler arasındaki farkın belirlenmesinde tekrarlı ölçümler anova testi (repeated measures anova), iki grup arasındaki farklar bağımsız grup t-testi ile analiz edilmiştir.

Araştırmada toplanan nitel veriler çocukların ebeveynlerinden alınan yazılı izin belgeleri neticesinde ses kayıt aletinin kullanılmasında gizlilik politikasına sadık kalınacağı taahhüdü ile çocuk ve araştırmacının bireysel olarak yapacağı yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşmede ses kaydı alınması tüm aileler tarafından onaylanmıştır. Çocuklardan gelen cevaplar kaydedilmiştir. Görüşmelerin tamamı sona erdikten sonra kaydedilen ses kayıtlar tek tek çözümlenerek yazılı hale getirilmiştir. Yazılı hale gelen notlar gruplandırılmış ve gruplarına göre kodlar verilmiştir. Çocuklar Ç kodu ile belirtilmiştir. Çocukların sırasına göre ise Ç1,Ç2 olarak sıralama devam etmiştir.

BÖLÜM 4

Bulgular

Bu bölümde araştırma için belirlenen amaç ve denenceleri test etmek üzere yapılan istatistiksel analizlere bu analizlerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemle olarak ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Grup içi tekrarlı ölçümler arasındaki farkın belirlenmesinde tekrarlı ölçümlerde ANOVA testi (repeated measures ANOVA), iki grup arasındaki farklar bağımsız grup t-testi ile analiz edilmiştir.

4.1. Nicel Bulgular

4.1.1. Demografik Bulgular

Tablo 3. Grupların Cinsiyete Göre Dağılımı

		Dış Mekan		İç Mekan	
		n	%	N	%
Cinsiyet	Erkek	16	%59,3	16	%59,3
	Kız	11	%40,7	11	%40,7

Dış mekan grubunda 16 çocuğun (%59,3) erkek, 11 çocuğun da (%40,7) kız; iç mekan grubunda ise 16 çocuğun (%59,3) erkek, 11 çocuğun da (%40,7) kız olduğu görülmektedir.

4.1.2. Çıkarımsal Bulgular

4.1.2.1.FROSTİG Görsel Algı Ön Test Son Test ve İzleme Değerleri karşılaştırılmaları

Dış mekan ve İç mekan grubuna dahil olan çocukların görsel algı beceri seviyelerini tespit etmek amacıyla FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi kullanılarak ön test, son test ve izleme puanları saptanmıştır. Ön test puanları alındıktan sonra 8 haftalık süreç boyunca “Dikkat Becerilerini Destekleme Programı” iç ve dış mekanda çocuklarla tamamlanmıştır. Tamamlanan program sonunda son test puanları alınarak istatistiksel analizler yapılmıştır. Bu analizlerde tekrarlı ölçümlerde Anova Testi kullanılmıştır. Tablo 4’da Dış mekan ve İç mekan grubunun ön test, son test ve izleme puan analizlerini ifade etmektedir.

Tablo 4. FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi Puanlarının Gruplara Göre Ortalamaları

Gruplar	Dış Mekan (n=27)		İç Mekan (n=27)		t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss		
FROSTİG Ön Test	40,110	7,683	40,370	9,548	-0,110	0,913
FROSTİG Son Test	50,890	8,455	41,040	9,276	4,079	0,000*
FROSTİG İzleme Test	48,560	7,531	42,040	9,444	2,804	0,007
F	69,831		1,523			
P	0,000		0,231			
Fark (Bonferroni)	1<2,3; 3>2					

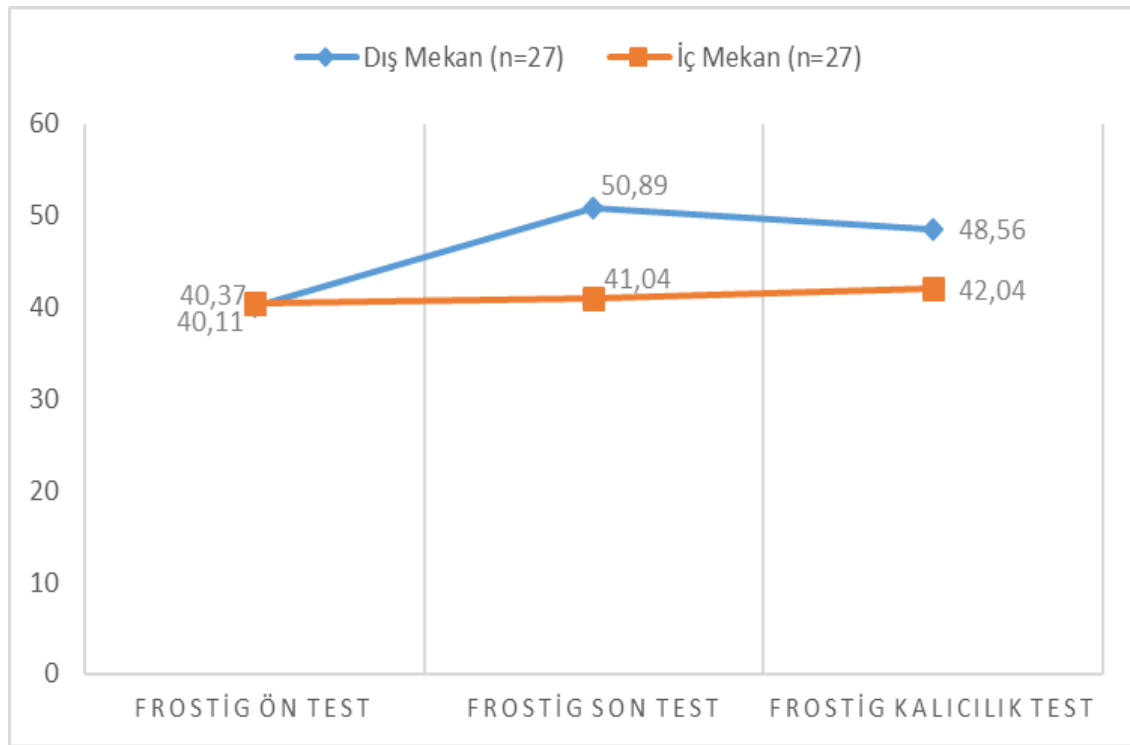
t:Bağımsız Gruplar T-testi; F: Tekrarlı ölçümlerde Anova Testi

*p<.05

Çocukların FROSTİG ön test puanları grup değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (p>0,05).

Çocukların Gruplara göre FROSTİG son test puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(52)}=4.079$; $p=0.000<0,05$). Dış Mekan grubunun FROSTİG son test puanları ($\bar{x}=50,890$), iç mekan grubunun FROSTİG son test puanlarından ($\bar{x}=41,040$) yüksek bulunmuştur.

Çocukların Gruplara göre FROSTİG izleme test puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(52)}=2.804$; $p=0.007<0,05$). Dış Mekan grubunun FROSTİG izleme test puanları ($\bar{x}=48,560$), iç mekan grubunun FROSTİG izleme test puanlarından ($\bar{x}=42,040$) yüksek bulunmuştur.

Şekil 3. Dış Mekan ve İç Mekan Gruplarında FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi Puanlarına İlişkin Diyagram

Dış mekan grubunda FROSTİG ön test puanına göre FROSTİG son test ve izleme test puanlarındaki artış anlamlıdır($p<0,05$). Dış Mekan grubunda FROSTİG son test puanına göre izleme test puanlarındaki düşüş anlamlıdır($p<0,05$).

İç mekan grubunda FROSTİG ön test, FROSTİG son test ve FROSTİG izleme test puanları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır($p>0,05$).

4.1.2.2 FRANKFURTER Dikkat Testi Ön Test, Son Test ve İzleme Değerleri karşılaştırılmaları

Dış mekan ve İç mekan grubuna dahil olan çocukların Dikkat beceri seviyelerini tespit etmek amacıyla FRANKFURTER Dikkat testi kullanılarak ön test ve son test ve izleme puanları saptanmıştır. Ön test puanları alındıktan sonra 8 haftalık süreç boyunca “Dikkat Becerilerini Destekleme Programı” iç ve dış mekanda çocuklarla tamamlanmıştır. Tamamlanan program sonunda son test puanları alınarak istatistiksel analizlere yer verilmiştir. Bu analizleri Tekrarlı Ölçümlerde Anova Testi kullanılmıştır. Tablo 5’de Dış mekân ve İç mekan grubunun ön test, son test ve izleme puan analizlerini ifade etmektedir.

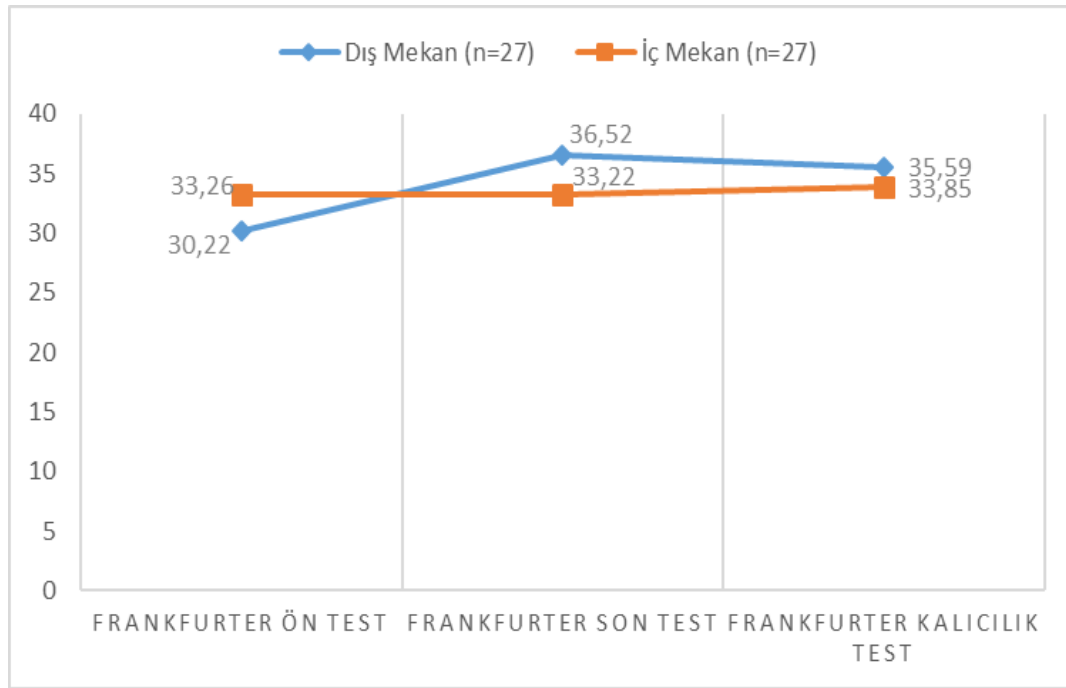
Tablo 5. FRANKFURTER Dikkat Testi Puanlarının Gruplara Göre Ortalamaları

Gruplar	Dış Mekan (n=27)		İç Mekan (n=27)		t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss		
FRANKFURTER Ön Test	30,220	6,662	33,260	5,073	-1,874	0,067
FRANKFURTER Son Test	36,520	6,041	33,220	4,933	2,196	0,033
FRANKFURTER İzleme Test	35,590	5,330	33,850	5,246	1,210	0,232
F	34,237		0,996			
P	0,000		0,339			
Fark (Bonferroni)	1<2,3					

t:Bağımsız Gruplar T-testi; F: Repeated Measures Anova Testi

Çocukların Gruplara göre FRANKFURTER Dikkat Testi son test puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(52)}=2.196$; $p=0.033<0,05$). Dış Mekan grubunun FRANKFURTER son test puanları ($\bar{x}=36,520$), iç mekan grubunun FRANKFURTER son test puanlarından ($\bar{x}=33,220$) yüksek bulunmuştur.

Çocukların FRANKFURTER ön test ve FRANKFURTER izleme test puanları grup değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Şekil 4. Dış Mekan ve İç Mekan Gruplarında FRANKFURTER Dikkat Testi Puanlarına İlişkin Diyagram

Dış mekan grubunda FRANKFURTER dikkat testinin ön test puanına göre FRANKFURTER dikkat testinde alınan son test ve izleme test puanlarındaki artış anlamlıdır ($p<0,05$).

İç mekan grubunda FRANKFURTER ön test, FRANKFURTER son test ve FRANKFURTER izleme test puanları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Bu bulgulara göre dış mekan uygulama grubundaki çocukların duygularla düşünceleri bir şey üzerinde toplama, uyanıklık ve ilgi düzeylerinin iç mekan uygulama grubundaki çocuklara göre artış gösterdiği saptanmıştır.

4.2 Nitel Bulgular

Araştırmada bireysel görüşme tekniğine yer verilmiştir. Başlangıçta katılımcıların araştırmacı ile rahat iletişim kurabilmesi için demografik bilgilerini niteleyecek sohbet şeklinde sorular sorulmuştur. Kaç yaşındasın? Odanı anlatır mısın? Kardeşin var mı? vb. sorular bunlara örnek gösterilebilir.

Bireysel görüşmelerde Isınma çalışmalarından sonra “*Sınıfta ve dışarıda yaptığımız etkinliklerden en çok hangisini tercih edersin? Neden ve Okulda yaptığımız çalışmalardan en çok sevdiğin etkinliği anlatır mısın?*” soruları katılımcılara sorulmuştur. Katılımcıların soruyu anlayıp anlamadıkları göz önünde bulundurularak sorular gerekli görüldüğünde düzenlenerek tekrar sorulmuştur. Tablo 6’de bu sorular ve sorulara verilen cevaplar görülmektedir.

Tablo 6. Dış mekan grubu ses kayıtlarına ait nitel bulgular

	Sınıfta ve dışarıda yaptığımız etkinliklerden en çok hangisini tercih edersin? Neden?	Okulda yaptığımız çalışmalardan en çok sevdiğin etkinliği anlatır mısın?
Ç1	Dışarıda, çünkü güneş var doğa var sevgi var	Bütün etkinlikleri seviyorum.
Ç2	“Doğada, çünkü kuş sesleri geliyor orayı daha çok seviyorum”	Saklambaç oyunu çok seviyorum
Ç3	Dışarı,eee çünkü arı geliyor	Doğada harf bulma oyunu
Ç4	Dışarı, çünkü daha özgür hissediyorum.	
Ç5	Dışarı, çünkü çok eğleniyorum, içerde sıcak olunca ben yanyorum	Küplerle şekil bulma oyununu çok seviyorum
Ç6	İkisini de,.....	En çok örüntü oluşturma çalışmasını seviyorum
Ç7	“Dışarıda, çünkü dışarıda kendime daha çok malzemeler bulabiliyorum, mesela dal ve yapraklardan maket yapabiliyorum.”	Çamurdan ev yapmayı çok seviyorum.
Ç8	İkisini de güzel geliyor bana	Renk toplama, yani açık koyu var ya onlar birde sarmal örüntü.
Ç9	Dışar, çünkü doğada etk. Yaptığımızda... şey çok mutlu oluyorum.	Taşlı oyun yapmıştık ya onu çok sevdim.

Ç10	Dışarda, çünkü parkta oynuyoruz, daha çok çok oynuyoruz.	Bir tane bir şeyin içine malzemeler dizmiştik o.
Ç11	İkisini de, çünkü çok eğleniyorum	En sevdiğim etkinlik deniz kenarına gitmiştik o
Ç12	İkisini de, çünkü....	Var ama onu yapamamıştım, kendimize ev yapacaktık biz arkadaşım ile yapamamıştık.
Ç13	İçerdekiler, bazen matematik yapıyoruz, resim yapıyoruz ondan	Doğada şekil buluyorduk ya ondan. Ağaçların bazı şeyleri neden ürettiğini merak ediyorum.
Ç14	Dışarda, çünkü oyun oynuyoruz.	Harfleri bulduk o oyun.
Ç15	Doğa etkinliği, çünkü doğayı seviyorum.	Hani zar atıyorduk bir şekiller buluyorduk o.
Ç16	Dışar,park var, oyun
Ç17	Dışarısı, çünkü doğayı seviyorum.	Hepsini seviyorum
Ç18	Doğadaki, öyle...	Hani , küple şekil bulma oyununu
Ç19	“Dışarda, çünkü oranın havası daha temiz daha çok seviyorum dışarıyı.”	Yerde ip uçları toplayıp dağıtıp saklanma oyunu.
Ç20	Dışarı, çünkü orda kendimiz parça buluyoruz.	Labirent oyunu.
Ç21	Hepsini	Yakalamacalık oyunu
Ç22	Dışarısı, çünkü dışarısı daha güzel hem eğleniyoruz hem de açık havada daha çok eğleniyorum ben.	Hani doğadan bulduğumuz şeyleri toplayıp ip ucu koymuştuk sonrada arkadaşlarımızı bulmuştuk onu sevdim.
Ç23	Sınıftaki, çünkü beğeniyorum.	Taşlarla oynadığımız oyun çok güzeldi.”

Ç24	İçerde olanları,....	Hepsini seviyorum
Ç25	Hepsi güzel,....	Çok eğlenceliydi, Oyunlar çok eğlenceliydi. Sevdiğim oyun zar atıyoruz ya sonrada şekillerini buluyoruz.
Ç26	Dışarda, çünkü içerde hep yapıyoruz	En çok renklerle ilgili etkinlikleri seviyorum
Ç27	Dışarı, çok güzel yapıyoruz, çok eğlenceli	Bir tanesini hatırlıyorum ben, böyle bir kova vardı biz saklanıyorduk, bir tane grup bizi bulmaya çalışıyordu. Birde taşlara noktalar yaptığımız oyun .

Tablo 6’da görüldüğü gibi çocukların sorulara verdikleri cevaplar son test olarak verilmiştir.

Tablo 7. İç mekan grubu ses kayıtlarına ait nitel bulgular

	Sınıfta ve dışarıda yaptığımız etkinliklerden en çok hangisini tercih edersin? Neden?	Okulda yaptığımız çalışmalardan en çok sevdiğin etkinliği anlatır mısın?
Ç28	İçerde, çünkü onlar daha güzel oluyor.	İsabet oyunlarını çok seviyorum.
Ç29	Sınıf, çünkü çok güzel
Ç30	İçerde, çünkü eğlenceli oluyor	En çok yazmayı seviyorum
Ç31	İçerde, öğretmen bizi oynatıyor.	Yaprakla yüz yapmak.
Ç32	Dışarda, çünkü arkadaşlarımla güzel oyun oynuyorum	Drama dersini seviyorum

Ç33	“Biz dışarda <u>hiç etkinlik yapmadık o yüzden ben içerdekileri seviyorum.</u> ”	Karışık bir şey olan bir şey var ve hepsini bulmaya çalışıyorsun
Ç34	Sınıf, çünkü çok güzel bir şey	Çizgi çalışmasını, matematik çalışmasını yani toplama yapmayı seviyorum
Ç35	Dışarda, çünkü daha güzel	En sevdiğim etkinlik eşleştirme çalışması
Ç36	Sınıf, çünkü çok güzeller	Ders yapmak
Ç37	Sınıftaki, çünkü beğeniyorum.	Domino yapmak
Ç38	Dışarı etkinliği çünkü daha çok hava alıyoruz.	Matematiği seviyorum
Ç39	ikisini de, çünkü ikisi de çok eğlenceli oluyor	Şöyle bir şey yapmak böyle koşmalı etkinlikler
Ç40	İçerde, eğlenceli oluyor	Uğurböceği yapmayı seviyorum
Ç41	Sınıf, çünkü çok eğlenceli	Matematik , artırma, çıkarma etkinlikleri
Ç42	İçeri,....	Elma yapmayı seviyorum,
Ç43	Dışarda, çünkü içerde hep yapıyoruz	Boyama çalışmasını seviyorum
Ç44	“Sınıfta ders, çünkü annelerimiz görsün çalışalım, tembel olmayalım”
Ç45	Dışarı,	Kitap okumayı seviyorum
Ç46	İçerde, çünkü eğlenceli oluyor	Koşmayı çok seviyorum
Ç47	Sınıf, çünkü çok güzel etkinlikler yapıyoruz	Çizgi çalışmasını seviyorum
Ç48	Sınıfta, çünkü oyunlar oynuyoruz	Look look oyunu

Ç49	Sınıfta, çünkü matematik yapıyoruz bence çok seviyorum	Toplama yapmayı çok seviyorum
Ç50	Sınıf, çünkü çok eğlenceli	Çıkartma etkinlikleri
Ç51	Dışarı, park var, oyun	Hepsini severim
Ç52	İçerde, çünkü dışarı çok yorucu kafamızı çok sıcak yapıyor.	En sevdiğim filmi izlemek
Ç53	Okuma yazmaya hazırlık çalışmasını, çünkü eğlenceli oluyor.	Çizgi çalışmasını seviyorum
Ç54	Sınıfta, çünkü sınıfta yaptıklarımız bana daha çok bilgi veriyor

Tablo 7’de görüldüğü gibi çocukların sorulara verdikleri cevaplar son test olarak verilmiştir.

Tablo 8. Dış mekan ve iç mekan gruplarının mekan tercihe ait bulgular

	G.D	G.İ
İç mekanı tercih eden sayısı	3	20
Dış mekanı tercih eden sayısı	18	6
İç ve Dış mekanı tercih eden sayısı	6	1

Tablo 8’da ’da görüldüğü gibi çocukların uygulama sonrasında gerçekleştirilen bireysel görüşmede belirttikleri mekan tercihleri tabloda belirtilmiştir.

Tablo 9. Sınıfta ve dışarıda yaptığımız etkinliklerden en çok hangisini tercih edersin? Neden? Sorusuna ait nitel bulguların analizi

	G.D	G.İ
Doğayla ilişki içinde olmak	5	
Sevgi	2	
Kendini özgür hissetmek	1	
Ferahlık	2	1
Eğlence	4	6
Doğal malzemeler ile özgün çalışmak	2	
Mutluluk	1	
Oyun	3	4
Sınıf etkinliği yapmak	2	2
Güzel	3	7
Bilgi		1

Tablo 9’de görüldüğü gibi katılımcıların sorulan sorulara verdiği yanıtlar tabloda belirtilmiştir. Tüm katılımcılardan alınan ses kayıtlarına göre dış mekan grubu çocuklarda esnek düşünmeyi destekleyen ve daha özgün cevaplar varken iç mekan grubunda daha sıradan ve kalıplaşmış kelimeler kullanılmıştır. Örneğin; dış mekan grubu kendini özgür hissetmeyi, doğa ile ilişki içinde olmayı sevgiyi niteleyen terimler kullanılırken iç mekan grubunda ki çocuklar eğlence, oyun, güzel, sınıf etkinliğini niteleyen alışılmış terimleri kullanmıştır.

Tablo 10. Okulda yaptığımız çalışmalardan en çok sevdiğin etkinliği anlatır mısın? Sorusuna ait nitel bulguların analizi

	G.D	G.İ
Tüm etkinlikler	3	1
Saklambaç	1	
Doğada harf bulma	2	
Küplerle şekil bulma	4	
Örüntü	2	
Çamur	2	
Tonlama etkinliği	2	
Taş	2	
Deniz kenarındaki etkinlikleri	1	
Arkadaşımı bul	4	
Labirent	1	
Yakalamacalar	1	2
İsabet		1
Yazma etkinliği		4
Drama etkinliği		1
Sınıf etkinliği		2
Matematik		7
Eşleştirme yapmak		1

Ders yapmak	1
Domino	1
Kitap okumak	1
Kutu oyunu	1
Film İzlemek	1

Tablo 10’da görüldüğü gibi katılımcıların sorulan sorulara verdiği yanıtlar tabloda belirtilmiştir. Tüm katılımcılardan alınan ses kayıtlarına göre dış mekan grubu çocuklarda dikkat becerisini destekleme programı ile ilgili etkinlikler vurgulanmıştır. Örneğin; Doğada harf bulma, örüntü, tonlama etkinliği, çamur ile oynama, deniz kenarında gerçekleştirilen etkinlikler çocuklar tarafından belirtilmiştir. İç mekan grubu katılımcıları ise çoğunlukla dikkat becerisini destekleme programından değil sınıflarında uygulanan gündelik etkinlikler ile okulda uygulanan diğer etkinliklerden söz etmiştir. Bu bulgulara drama etkinliği, yazma etkinliği, matematik, ders yapmak, kitap okumak örnek verilebilir.

BÖLÜM 5

Tartışma ve Sonuçlar

Bu araştırmada Dikkat Becerisini Destekleme Programı” nın iç mekan ve dış mekanda uygulanması ile okul öncesi kuruma devam eden 60-66 ay çocukların dikkat becerisine etkisinin olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla hazırlanan Dikkat Becerisini Destekleme Programı iç mekan ve dış mekan olmak üzere iki farklı ortamda uygulanmıştır. Program 8 hafta boyunca haftada 2 uygulama toplamda 16 etkinlik şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Bu bölümde dış ve iç mekan grubuna ait ön test-son test ve izleme ölçümlerine ait analizler, araştırma sonrasında çocukların yarı yapılandırılmış sorulara verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucu saptanan nitel bulgular ve araştırmaya temel oluşturan denenceler tartışılmış ve yorumlama yapılmıştır.

Dikkat ve görsel algı becerisini etkileyen birçok etken mevcuttur. Dilek (2019) araştırmasında orman okulu uygulamalarının çocukların bilişsel gelişimini, dil gelişimini, sosyal ve duygusal gelişimini, motor gelişimini ve öz bakım becerilerini olumlu etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada da çocuklar için okul dışındaki farklı mekanlarda Örneğin; orman, deniz kenarı, yeşil alan vb. yerlerde gerçekleştirilen etkinlikler ile çocukların dikkat ve görsel algı becerilerinin olumlu yönde etkileneceği düşünülmüştür. Okul öncesi dönemde dikkat becerisi ve görsel algıyı becerisine yönelik başka çalışmaların bulguları incelenmiş ve bu araştırma ile karşılaştırılarak yorumlama yapılmıştır. Gerçekleştirilen araştırmanın neticesinde elde edilen bulguların tartışması aşağıda sunulmuştur.

FRANKFURTER Dikkat Ön Test ve Son Test ve İzleme Değerlerinin Yorumlanması

FRANKFURTER dikkat testi iç mekan ve dış mekan grubuna dahil olan katılımcılara ön test-son ve izleme testi olarak gerçekleştirilmiştir. Test içerisinde çocuklardan form kağıdında bulunan armut görsellerini çizmesi istenmiştir. Formda toplam 43 adet armut resmi bulunmaktadır. FRANKFURTER Dikkat Testi iç mekan ve dış mekan grubuna ön test uygulanmış ve alınan puanlar kaydedilmiştir. Araştırma için katılımcılar seçilirken çocukların dahil oldukları sınıfların öğretmenlerinin görüşü alınmış ve gruplar oluşturulurken öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri dikkate alınmıştır. 8 haftalık süreç sonunda Dikkat Becerisini Destekleme Programı uygulandıktan sonra iç mekan ve dış mekan grubundaki çocuklara son test uygulanmış ve alınan puanlar kaydedilmiştir. Puanlamanın sonucunda dış mekan ve iç

mekan grubunu oluşturan verilerin gruplara göre ön test puanları arasında anlamlı bir fark yokken son test puanları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Çocukların FRANKFURTER Dikkat Testinden aldıkları ön test puanları ile izleme test puanları grup değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Genel toplam puan düzeneğine bakıldığında Dikkat Becerisini Destekleme Programı uygulamasının dış mekan grubunda anlamlı farklılık ortaya çıkardığı saptanmıştır

Dikkat becerisini destekleme programı uygulandıktan 4 hafta sonra iç mekan ve dış mekan grubuna izleme testi uygulanmış ve alınan puanlar kaydedilmiştir. İzleme testinde iç mekan grubu ve dış mekan grubu puanları karşılaştırıldığında dış mekan grubunun dikkat becerisinin kalıcılığında küçük bir düşüş görülmüştür. Bu durum ise dış mekan grubundaki çocukların birden mekânsal uyaranının kesilmesi durumunda oluşacak bir sonuç olarak değerlendirilmiştir. İç mekan grubunun izleme testi ise artış göstermiştir. İç mekan grubu öğretmenlerinin programdan etkilenecek şekilde programda yer alan etkinlikleri sürdürdüğü düşünülmüştür. Aynı zamanda iç mekan grubu mekânsal olarak farklılık göstermediği için testlerin kalıcılığı devam etmiştir. Bu durumda iç ve dış mekanda uygulanan Dikkat Becerisini Destekleme Programının çocukların dikkat becerisini desteklediği, dış mekanda uygulanan etkinliklerin iç mekan göre daha anlamlı nicel sonuçlar verdiği görülmektedir. Aynı zamanda uygulanan Dikkat Becerisini Destekleme Programının dikkat becerisi üzerinde etkili olduğunu söylenebilir.

Konu ile ilgili araştırmalardan elde edilen bulgularda şu noktalar dikkat çekmektedir. Moore, Robin, Herbert ve Wong (1997)'a göre birçok duyunun etkin olduğu doğa deneyimlerinde kesintisiz bir zihinsel gelişim olduğunu ve bu süreçte çocuklara yapım ve üretim işleri için gerekli serbest alan ve malzemenin sağlanması çocukların hayal gücünü geliştirdiğini ifade etmiştir. Dış mekan grubu katılımcılarının nitel sonuçlarına bakıldığında serbest alan, farklı malzemelerin kullanılması ve hayal gücü gelişimi ile ilgili ifadelerin desteklendiği söylenebilir.

Pretty, Angus, Bain, Barton, Gladwell, Hine, Pilgrim, Sandercock ve Sellends (2009) yeşil alanın hem fiziksel hem de psikolojik sağlık için önemini vurgulamıştır. Yeşil alanlar içinde bulunmanın hatta pencereden dışarı bakmanın bile bireyin zihinsel sağlığı için faydalı olduğunu ve yeşil alanların bireyler arası iletişim becerilerini de desteklediği ortaya koymuştur. Martensson, Boldemann, Söderström, Blennow, Englund, ve Grahn, (2009) araştırmasında doğada vakit geçiren çocukların bilişsel gelişiminin olumlu etkilendiğini belirtmiş ve çocukların anaokullarında kapalı mekanlarda uzun süre kalmasının değil dışarda kalmanın

bilişsel gelişimi olumlu etkilediğini ortaya koymuştur. Araştırmalar yapılan çalışmayı destekler nitelikte bulgular göstermektedir. Bu araştırmada da dış mekanda gerçekleştirilen çalışmalar ile çocukların dikkat ve algı gibi bilişsel süreçte yer alan kavramların olumlu yönde etkilendiği saptanmıştır.

Bilton (2010) okul öncesi eğitim kurumlarında dışarıda çalışmanın daha zor olduğunu ve yapılan tüm çalışmaların fiziksel ve zihinsel anlamda daha zahmetli olduğunu belirtmiştir. Bununla çocuğun gelişimi için gerekli olan temiz hava, gün ışığı açık alanlarda olduğunu ifade etmiştir. Açık alanlar çocuklar için eğitsel olduğu kadar toplumsal deneyimler için de uygun ortamlar olduğunu ortaya koymuştur. Acar (2013) da doğayı *sınırsız bir sınıf* olarak tanımlamıştır. Doğada gerçekleştirilen etkinliklerin bilişsel ve sosyal beceriler üzerinde etkisini savunmuştur. Çocukların sosyal ve bilişsel gelişimi için ailelerin çocuklarını doğa ile buluşmaları gerektiğini belirtmiştir.

Açık havada yapılan etkinliklerin çocuklar üzerindeki olumlu etkisini ortaya koyan çalışmalar arasında yer alan; Taylor ve arkadaşlarının (2001) yedi ile on iki yaşları arasında değişen DEHB'li çocukların aileleri ile yaptıkları çalışmada da açık hava etkinliklerinin dikkat eksikliği bozukluklarını hafiflettiği sonucu ortaya konmuştur.

Dikkat becerisini destekleyen birçok unsur doğanın içerisinde mevcuttur. Özellikle yeşil alanlarda, ağaçlarda, kayaların arasında, dere kenarında. Bu alanlarda vakit geçiren bir çocuk doğal düzenin içinde ki ayrıntıları fark edecektir. Doğal mekanlarda çocuklar pasif bir gözlemci olmaktan çıkıp, derin ve aktif bir inceleme içerisine girecektir. Çocuklar doğada buldukları zaman içerisinde bitkilerin dokuları, kokuları, geometrik formları gibi özelliklerine dikkat edecektir (Onur,2016). Dikkat Becerisini Destekleme Programı çocukların aktif katılım göstereceği çalışmalar olarak planlanmış ve iç-dış mekanlarda ki ayrıntıların, formların gözlemlenmesine olanak sağlamıştır.

Dinç (2012) çocuğunun dikkat becerisinin ve bellek gücünün gelişiminde çocuğun kendi stratejilerini uygulamak için denemeler yapması gerektiğini savunmuştur. Çocukların kendi stratejileri ile hayatlarında ve ilkokulda başarılı bireyler olabilmeleri için dikkat çalışmaları oldukça önemlidir. Nitekim bu araştırmada okul öncesi dönemde etkinliklerin sadece sınıf ortamında masa ve sandalyede değil değil birbirinden farklı doğal ortamlarda oyun yoluyla uygulanması gerektiğini savunmaktadır.

Alisinanoğlu ve Şimşek (2012) ise dört yaşındaki bir çocuğun kaybolan oyuncasını sistematik bir şekilde aradığını ve oyuncayı kaybettiği yerleri özenle incelediğini vurgulamış ve okul öncesi dönemdeki çocukların resimli, yazılı materyalleri inceleme noktasında yeterince dikkat göstermediğini belirtmiştir. Okul öncesi dönemde çocukların ilgi ve merakı çerçevesinde

etkinlik yapılması ve gerçekleştirilen etkinlikleri günlük hayat ile ilişkilendirerek yapılandırılmamış ortamlarda gerçekleştirmesi ile çocukların dikkat becerilerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

FRANKFURTER dikkat testinden elde edilen sonuçlar literatür ile uyum göstererek Dikkat Becerisi Destekleme Programının her iki mekanda da etkili olduğu aynı zamanda programın dış mekanda uygulaması ile dikkat becerisinin iç mekandan daha olumlu yönde etkilendiği görülmüştür. Yapılan gruplar arası son test analizleri ise bu bulguyu doğrulamaktadır.

FROSTİG Görsel Algı Ön Test ve Son Test ve İzleme Değerlerinin Yorumlanması

Çalışma gruplarında yer alan çocuklara FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı ön test-son test ve izleme testi olarak uygulanmıştır. Test el-göz koordinasyonu, şekil-zemin ayrımı, algılama sabitliği mekan konum algısı, mekan ilişkilerinin algılanması olmak üzere beş alt testten oluşmaktadır. FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi iç ve dış mekan grubuna ön test uygulanmış ve alınan puanlar kaydedilmiştir. Çalışma bulguları; çocukların FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı ön test puanları grup değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Dış Mekan grubunun FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı son test puanları, iç mekan grubunun FROSTİG Görsel Algı son test puanlarından yüksek bulunmuştur. Araştırmanın sonucunda dış mekan ve iç mekan grubunu oluşturan çocukların ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Genel toplam puan düzeneğine bakıldığında Dikkat Becerisini Destekleme Programının farklı dış mekanlarda uygulamasının dış mekan grubunda anlamlı farklılık ortaya çıkardığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dikkat Becerisini Destekleme Programı uygulandıktan 4 hafta sonra iç mekan ve dış mekan grubuna izleme testi uygulanmış ve alınan puanlar kaydedilmiştir. Puanlar karşılaştırıldığında çocukların gruplara göre FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı izleme test puanları anlamlı farklılık göstermektedir. Dış mekan grubunun FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı izleme test puanları, iç mekan grubunun FROSTİG Görsel Algı izleme test puanlarından yüksek bulunmuştur. Çocukların açık alanda gerçekleştirdiği çalışmalar neticesinde görsel algı becerilerin olumlu yönde etkilendiği ve kalıcılığın devam ettiği görülmüştür.

Görsel algı gelişimi ile ilgili araştırmalardan elde edilen bulgularda şu noktalar dikkat çekmektedir. Gooley (2018) çocukların duyuları tarafından aldıkları görsel işitsel ve dokunsal

tüm girdiler kavramların oluşumu için doğanın önemini vurgulamıştır. Örneğin su çarklarını keşfeden bir çocuk güç ile dönme hızı arasındaki ilişkiyi gözlemlene ve anlama fırsatı bulacağını belirtir. Tovey (2007)'e göre dışarıda hareketli oyunlar oynamanın çocuklar için yaşamsal önem taşıdığını özellikle çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimleri için önemli olduğunu vurgulamıştır. Tovey çocukların dünyayı kavramsal olarak algılayışları önce hareket ve çevreden gelen duyuşal geribildirimlerle kurduğunu, ağırlık, mesafe, mekan, hız gibi kavramlar gerçek anlamı ile ancak açık alanda deneyimleyeceğini savunur. Çocukların doğadaki bir böceği gözlemlene, buzun nasıl eridiğini, rüzgarın sesini dinlenmesi, bir çiçeğin yapraklarındaki damarları incelemesinin çocukların duyuşal deneyimlerinin temelini oluşturacağını vurgular. Algılama duyuşal etkileşim ile gerçekleşir, görme duyumuz ve görsel algımız ise bütün algılar içinde oldukça baskın bir algıdır. Yukarıda bahri geçen algısal durum bu araştırmanın nicel ve nitel sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Örneğin dış mekan grubunda yer alan katılımcılar soruların cevaplarında daha çok gözleme dayalı ifadeler kullanmıştır (bknz, Tablo6).

Çukur ve Delice (2011) bireyin renk ışık, konum ve hareket gibi durumları algılaması görsel olarak gerçekleştiğini ve algılamanın bireyin kavrama yeteneği ile ilişkili olduğunu, bireyin çocukluk döneminde gördüğü mekanların zihninde yer edeceğini ve gelecek yaşantısında zihnindeki deneyimler ile içinde bulunduğu mekan karşılaştırma becerisinin gelişeceğini belirtir. Çukur ve Delice açık alanda yapılan uygulamalar ile estetik yargıları, görsel algılama ve uzun süreli bellekte depolama işlemleri yönünden olumlu etkilerini vurgulamıştır. Jones, Rothbart, ve Posner (2003) "The bear-elephant test" görevinde 36-48 aylık çocukların ayırt etme becerisini değerlendirmiş ve değerlendirme neticesinde 46-48 aylık çocuklarda ayırt etme becerisinin en üst neticede sonuç verdiği bulgusuna ulaşmıştır. Jones, Rothbart, ve Posner araştırmalarında, çocukların ayırt etme becerilerinin yaş ile ilgili olduğunu saptamıştır. Algı beceri gelişiminin yaş ile ilişkili olduğu düşünüldüğünde okul öncesi çocuklarının bu alanda desteklenmesi oldukça önemlidir. Özellikle araştırmada görüldüğü gibi farklı mekânlarda uygulamalar yapılarak görsel algı becerisine destek vermek mümkündür.

Okul öncesi dönemde çevre ve uyaran etkisinin önemli olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Çocukların gördükleri küçük detayları fark edebilmesi okula hazırlık çalışmaları için oldukça önemlidir. Okul öncesi programlarında yer alan renk ayırt etme, şekil zemin ayırımı, benzerlik ve farklılıklara yönelik etkinlikler görsel algı becerilerine yöneliktir (Yazıcı,2002). Akaroğlu ve Dereli (2012) araştırmasında görsel algı programında eğitim amaçlı

kullanılan oyuncakların görsel algı alt alanlarını olumlu yönde etkilediği bulunmuştur Akaroğlu ve Dereli'nin belirttiği gibi çocukların uyarılar ile etkileşimleri görsel algı becerilerini etkilemektedir. Bu durumda mekanlar sadece çocukların oynayacağı bir yer değil deneyimleyip keşfedeceği yerler olmalıdır. Doğa da tüm bedeni uyaran zengin bir duyuusal deneyim mekanıdır.

Görsel algılama çalışmaları Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Programında el-göz koordinasyonu, şekil sabitliği, şekil-zemin ayımı, mekanda konum ve mekan konum ilişkilerinin algılanması olarak yer almaktadır (MEB,2006). Alisinanoğlu ve Bay (2007) tarafından da vurgulandığı gibi, okul öncesi programı sürekli gelişim içindedir. Programdaki bu esneklik ile görsel algı çalışmalarının sadece sınıf ortamında değil, farklı ve çocukta merak uyandıracak, çocuğun dağınık olma özgürlüğünü koruyacak mekanlarda yapılması ile görsel algı becerisinin artırılacağı noktasında önemli olduğu düşünülmektedir.

Alat, Akgümüş ve Cavalı (2012) okul öncesi eğitimde dış mekan çalışmalarına yönelik öğretmen görüşlerini araştırmış ve araştırma neticesinde dış mekan çalışmalarının uygulanma yoğunluğu ile ilgili öğretmenlerin görüşleri farklılık gösterdiği belirtmiştir. Öğretmenler dış mekan uygulamalarının çocuklar için pozitif etkisinin bildirmiş fakat açık hava etkinlikleri için birçok ön koşul olduğu konusunda hemfikir olmuşlardır. Bu ön koşulları ise hava şartları, fiziksel şartlar, güvenlik gibi değişkenler olarak ortaya konulmuştur. Corscadden ve Kevany (2017) Hibrit ağaç ev projesi ile öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmesinin etkisini ve okullarda çocukların keşif yapacakları bir ortam yaratılması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu ortamlarda gerçekleştirilen deneyimler ile çocukların çevresel farkındalıklarının arttığını ve çevresel tasarımların eğitimde temel unsur olduğunu belirtmişlerdir. Dikkat Becerisini Destekleme Programı görsel algı becerisine yönelik etkinlikleri içinde barındırmış ve iki mekanda da çocukların dikkat ve görsel algı becerilerine katkı sağlamıştır. Bu bağlamda programın etkililiğini savunmak mümkündür.

Çevremizde görsel algıyı etkileyen birçok etken bulunmaktadır. Bunlar arasında ilgi çekici ortamlar ve estetik düzenleme yer almaktadır. Bu çalışmada da çocuklar için dış mekanın ilgi çekiciliğinin yanı sıra çocukların gündelik yaşamlarında karşılamadıkları doğal ve sıradanlıktan uzak materyaller kullanılmaya özen gösterilmiştir. Bu durumun da çocukların görsel dikkatlerine olumlu etkisi olduğu düşünülmektedir. Dikkat Becerisini Destekleme Programının dış mekanda uygulanması ile görsel algı becerilerinin iç mekandaki uygulama göre

daha fazla gelişmesi beklenmiş ve FROSTİG görsel algı son test sonuçları da, dış mekan grubundaki çocuklar için bu hipotezi doğrular nitelikte sonuçlar ortaya çıkarmıştır.

Çocukların Verdikleri Cevaplarının Yorumlanması

Çocukların cevapları nitel olarak incelendiğinde de dış mekanda uygulanan etkinliklerin etkisine ilişkin çocukların görüşleri alındığında, cümlelerine de olumlu etkilerin yansıdığı sonucu ortaya konulmuştur. Aynı zamanda dış mekan grubunda olan çocukların ses kayıtlarında daha çok doğa ile ilgili kavramları tercih ettikleri görülmüştür. Bu deneyimleri ile ilgili “*Doğayla ilişki içinde olmak ve eğlenme*” kavramlarını en çok tercih etmiştir. Örneğin “*Dışarıda, çünkü dışarıda kendime daha çok malzemeler bulabiliyorum, mesela dal ve yapraklardan maket yapabiliyorum.*” İç mekan grubunda yer alan çocukların ise “*güzel ve eğlenme*” kavramları ses kayıtlarında daha çok kullanılmıştır. Örneğin “*Biz dışarıda hiç etkinlik yapmadık o yüzden ben içerdekileri seviyorum.*” Çocuklarının deneyimlerinin sorulan sorularda cevaplarına yansıdığı doğrudan görülmüştür. İki grupta da ***eğlenme*** ortak nokta olmuştur. Ewert, Plac ve Sibthorpe. (2005) bireylerin yaşamlarının ilk yıllarında yaptığı etkinliklerin genellikle daha sonraki inançlarında etkili olacağı belirtilmiştir. Bu çalışmada da açık hava deneyimlerinde eğlenme kavramı çocuklar tarafından sıklıkla belirtilmiştir.

İki grubun da çocuklarının cevaplarına bakıldığında, dış mekan grubu on sekiz kez dış mekan etkinliklerini tercih ederken üç kez iç mekanı tercih etmiştir (Bknz, Tablo8). İç mekan grubu ise yirmi kez iç mekanı tercih ederken altı kez dış mekanı tercih etmiş. iç mekan ve dış mekanı tercih etmelerinin okulda yaptıkları uygulama mekanları ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar doğrultusunda çocukların *okul ortamında gerçekleştirdikleri çalışmalarda uygulanan etkinliklerin nerede deneyimlendiği çocuğun tercihini etkilediği* görülmüştür.

Çocukların sınıfta ve dışarıda yaptıkları etkinliklerde en çok tercih ettiği mekanı ve nedeninin sorulduğu soruda dış mekan grubu *sevgi, doğa ile iç içe olmak, özgürlük, ferahlık, eğlenme, özgün çalışmak, doğal malzemeler ile çalışmak, sınıf etkinliği, mutluluk, oyun ve güzel ifadelerini kullanılmıştır. İç mekan grubu ise ferahlık, eğlenme, oyun, sınıf etkinliği, güzel, bilgi ifadelerini kullanılmıştır. (Bknz. Tablo9) Dış mekan grubunda yer alan çocuklar esnek, doğadan esinlenen ve orijinal kelimeler kullanırken iç grubundaki çocukların daha sınırlı kalıplar ile kendilerini ifade ettikleri görülmüştür. Örneğin; “*Matematik, artırma, çıkarma etkinlikleri*” ”*Boyama çalışmasını seviyorum*” ”*Kitap okumayı seviyorum*” ”*Çizgi çalışmasını seviyorum*”.((Bknz. Tablo 7)*

8 haftalık uygulamalar sonunda çocuklara en çok beğendikleri etkinlikler sorulmuştur. Alınan yanıtlar ise dış mekan grubunda daha çok programda uygulanan etkinlikleri yansıtmıştır. Örneğin, doğada harf bulma, küplerle şekil bulma, örüntü (sarmal örüntü), çamur vb. (Bknz. Tablo10). İç mekan grubu ise sınıf etkinliği, drama etkinliği, matematik, eşleştirme yapmak, yakalamaca, kutu oyunu, kitap okumak gibi etkinlikleri söylemiştir (Bknz. Tablo10). Dış mekan grubu çocuklarının doğada uyguladıkları etkinlikleri ses kayıtlarında belirtmeleri bu çalışmaların çocuklar tarafından etkinliklerin sınıf dışından farklı bir mekanda uygulanmasının daha ilgi çekici ve belleklerinde daha kalıcı olduğunu düşünülmektedir. İç mekan grubunda ise bu durum karşımıza çıkmamış aksine çocuklar genellikle günlük rutin etkinliklerinden bahsetmişlerdir. Ayaz (2006) yaptığı araştırmada çocuğun aktif öğrenme yaşantısı içine alan tekniklerin yararını vurgulamıştır. Özellikle çocukların bireysel öğrenme farklılıklarının göz önünde tutulduğu eğitim programları ile çocukların programa katılım ve başarı düzeyinde artış görmüştür.

Dış mekan grubundaki çocukların risk aldığı ve kontrolün kendinde olduğu etkinlikleri daha çok tercih ettikleri görüşmüştür. Örneğin; *“Doğada şekil buluyorduk ya ondan. Ağaçların bazı şeyleri neden ürettiğini merak ediyorum.”* *”Hani doğadan bulduğumuz şeyleri toplayıp ipucu koymuştuk sonrada arkadaşlarımızı bulmuştuk onu sevdim ”* *“Bir tanesini hatırlıyorum ben, böyle bir kova vardı biz saklanıyorduk, bir tane grup bizi bulmaya çalışıyordu. Birde taşlara noktalar yaptığımız oyun.”* Etkinliklerde araştırma, serüven, dağınık olma özgürlüğü çocukların nitel bulgularına yansımıştır.

Dış mekan grubuna uygulanan Dikkat Becerisini Destekleme Programının sonrasında çocukların esnek düşünebilme, yakın geçmiş bilgilerini daha detaylı hatırlama gibi nitel bulgulara rastlanmıştır.

Çalışmanın sonuçları genel olarak incelendiğinde; yukarıda bahsedilen Dikkat Becerisini Destekleme Programının dış mekanda uygulanmasının dikkat becerileri ve görsel algı becerilerin puanlarına yansımaları olmuştur. Dış mekan grubundaki çocukların FROSTİG gelişimsel görsel algı puanları ve FRANKFURTER dikkat puanları ile iç mekan grubundaki çocukların FROSTİG gelişimsel görsel algı puanları ve FRANKFURTER dikkat puanları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Dikkat Becerisini Destekleme Programının uygulandığı dış mekan grubu çocuklarının çocukların FROSTİG gelişimsel görsel algı testi ve FRANKFURTER dikkat testi ön-son test puan değişimleri, Dikkat Becerisini Destekleme Programının uygulandığı iç mekan grubu çocuklarının son test puanlarından anlamlı düzeyde

yüksektir. Yani Dikkat Becerisini Destekleme Programının etkinlikleri aracılığıyla dış mekanda kazanılan becerilerin, aynı programın iç mekanda uygulanması ile kazanılan becerilere göre fazla olduğu söylenebilir. Çalışmada uygulanan Dikkat Becerisini Destekleme Programının dış mekan grubu ile uygulanması sonrasında çocukların doğada yaptıkları etkinlikleri detaylı bir şekilde hatırlama, etkinliklere ait detay belirtme doğa ile ilgili kavramları cümlelerinde kullanma, doğal ortamlarda özgün deneyimler yaşama, doğal ortamlarda farklı ve yapılandırılmamış materyaller ile ürün oluşturma gibi yorumlamalar yaptıkları görülmüştür. Örneğin; *“Dışarı etkinliği çünkü daha çok hava alıyoruz.” “Dışarı, çünkü dışarı daha güzel hem eğleniyoruz hem de açık havada daha çok eğleniyorum ben.” “Dışarı, çünkü orda kendimiz parça buluyoruz.”*. Bu ve bunun gibi cevaplar, çocukların açık alanda keyifli bir eğitim süreci yaşadığını gösteren niteliktedir. Bu nedenle de çocuklar için açık alan uygulamalarının arttırılmasına yönelik de önemli bir bulgu sunmaktadır.

BÖLÜM 6

Öneriler

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak önerilere yer verilmiştir.

Bu araştırma 8 haftalık süreç boyunca haftada iki uygulama olmak üzere 16 etkinliğin uygulanmasıyla sınırlıdır. Etkinlik sayısının ve program sürecinin uzatılması ile çocukların eğitsel süreçlerinin daha fazla etkileneceği ve açık alanda yapılan etkinlikler ile çocukların dikkat ve görsel algı becerilerinin olumlu olarak destekleneceği düşünülmektedir. Bu nedenle dikkat becerisini destekleme programının bir döneme ya da bir yıla yayılması önerilmektedir.

8 haftalık süreç boyunca okulda uygulanan bu çalışma sadece sınıf içi ve okul bahçeleri içerisinde kalmamalı, diğer becerilerin temellerinin atılması bakımından müzeler, galeriler, orman ya da koru alanları ve bilim merkezleri gibi farklı ortamlarda uygulanmaya devam edilmelidir.

Dış mekan etkinlikleri hakkında sınırlı öneri sunmak imkansızdır. Ancak doğa ve çocuk arasındaki bağı güçlendirmek ve çocuğun gelişimindeki etkileri ortaya koymak amacımız ise bu durumu aileler, eğitimciler, politikacılar, sağlıkçılar ve şehir tasarımcıları ile birlikte yapmak gerekir. Çocukların büyürken sahip oldukları keşif alanlarının sınırlandırılması değil genişletilmesi gerekmektedir. Örneğin;

1. Bitki ve hayvanları yaşamımıza dahil etmek,
2. Doğada kamp kurmak,
3. Farklı hava koşullarında gözlem yapmak,
4. Bir ağacın gözlemcisi olmak ve ağacın doğal olaylarda nasıl tepki verdiğini gözlemlemek,
5. Kirlenmekten korkmamak,
6. Çocuklar ile üretim yerlerini gözlemlemek, hasat zamanına tanık olmak,
7. Dışarıda kitap okumak, tarih öncesi kalıntıları incelemek, taş toplamak ve incelemek sadece birkaç örnek olarak gösterilebilir.

Dikkat becerisini destekleme programına ailelerin katılımı ve destekleri eklenerek program geliştirilebilir ve çocukların dikkat becerisine etkisi araştırılabilir.

Uygulayıcı için etkileşimli dikkat becerisini destekleme programı dış mekanda farklı yaş gruplarına uygulanarak her yaş grubu için programın gelişime etkileri değerlendirilebilir.

Araştırmacıların dikkat becerilerini destekleme programı ile sınıf dışı farklı mekanlarda matematik, yaratıcılık vb. becerilerine yönelik programlar tasarlayarak çalışmalar yapmaları önerilebilir.

Okul öncesi öğretmenliği lisans programlarında alternatif uygulama alanları ve dış mekan uygulamaları hakkında dersler ve uygulamalar artırılabilir.

MEB dış mekan uygulamalarını her ne kadar programda yer olsa de zorunlu hale getirerek çocuklar için farklı ortamlarda eğitimin daha da desteklenmesini sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, İ.H. (2013). Early childhood development and aducation through nature-child interactions: a conceptual paper. *The International journal of Educational Researchers*.4(2)1-10.
- Akaroğlu,E.G. ve Dereli, E. (2012). Okul öncesi çocukların görsel algı eğitimlerine yönelik geliştirilmiş eğitici oyuncakların çocukların görsel algılarına etkisi. *Journal of World of Turks* 4(1).
- Akın, G. (2014). İnsan Sağlığı ve Çevre Etkileşimi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi.
- Akkaya,S. (2006). Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Fen ve Doğa Etkinliklerinin Çocukların Problem Çözme Becerilerine Etkisi Konusunda Öğretmen Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi. Eskişehir.
- Alat,Z.,Akgümüş,Ö. ve Cavalı, D. (2012).Okul öncesi eğitimde Açık hava etkinliklerine yönelik öğretmen görüş ve uygulamaları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8(3), 47-62.
- Alisinanoğlu, F., Bay, N. (2007). Okul öncesi eğitim programlarının tarihsel gelişimi. Tokat: XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. 5-7 Eylül 2007 Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Alkan, E.G., Koçak, N. (2018). Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programının 5-6 yaş Çocuklarının Dikkat Toplama Beceri Düzeylerine İlişkin Etkisinin İncelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri ve Öğrenme Teknolojileri Dergisi*. 1(1),9-15.
- Arık, İ., & Ayçiçeği, A. (1990). Yaş ve zaman değişkenlerinin" dikkat" gerektiren görevlere etkisi. *Psikoloji Çalışmaları/Studies in Psychology*, 18, 51-60.
- Aydın, A. (2000). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Alfa Yayınları: 3.baskı, İstanbul.
- Ayvacı, H. Ş., Devocioğlu, Y., & Yiğit, N. (2003). Okulöncesi öğretmenlerinin fen ve doğa

- etkinliklerindeki yeterliliklerinin belirlenmesi Erişim Tarihi: 2014 Nisan http://www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/b_kitabi/PDF/OgretmenYetistirme_Bildiri/t277d.pdf.
- Bell,D.R. (2005). Environmental learning, metaphors and natural capital. *Environmental Education Research*. 11(1),53-59.
- Bento,G. and Dias,G. (2017). The importance of outdoor play for young children's health. *Porto biomedical Journal*. 2(5),157-160.
- Berberoğlu, E. O., & Uygun, S. (2013). TÜBİTAK 4004 projelerinin, 'sürdürülebilir kalkınma için çevre eğitimi' kapsamında değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Bilton, H. (2010). *Outdoor learning in the early years: Management and innovation*. Routledge.
- Bozan, A. ve Akay, Y. (2012). Dikkat geliştirme eğitiminin ilköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin dikkatlerini toplama becerilerine etkisi. *Western Anatolia Journal of Educational Science*. Cilt: 3, Sayı:6, 53-6.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri (2. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş.ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüktaşkapu, S. (2013). 6 yaş çocuklarının bilimsel süreç becerilerini geliştirmeye yönelik yapılandırmacı yaklaşıma dayalı bir bilim öğretim programı önerisi, Yayınlanmış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Cameron,N. (2007). *Human Growth and Development*. London: Academic. Ceritli, İ. 1995. Şehirleşmeye Başlayan Çevre Sorunlarını Oluşturan Temel Kaynaklar. *Ekoloji*.
- Ceritli, İ. (1995). Şehirleşmeye bağlı çevre sorunlarını oluşturan temel kaynaklar. *Ekoloji Çevre Dergisi*, 17, 15-21.

- Cohen, L, Manion L., Morrison K. (2000). *Research Methods in Education*. New York: Routledge Falmer.
- Coleman, T.C.(2014)Positivite Emotion in nature as a precursor to learning. *İnternational Journal of Education in Mathematic, Science and Technology*, 2(3), 175-190
- Cooper, R. M. (1974). The control of eye fixation by the meaning of spoken language: A new methodology for the real-time investigation of speech perception, memory, and language processing. *Cognitive Psychology*.
- Corscadden, W,K. ve Kevany, K. (2017). The Treehouse: Hybrid model for experiential learning in environmental education. *Applid Environmental Education &Communication*.16:1,56-67.
- Çelik,A. (2012). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Açık Alan Kullanımı: Kocaeli Örneği: *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*. 43(1), 79-88.
- Çobanoğlu,Z. (1994). Çocuk ve Çevre. *Çevre Sağlığı Temel Kaynak Dizisi*.
- Çukur,D. ve Delice, E. (2011).Erken çocukluk döneminde görsel Algı Gelişimine uygun mekan tasarımı. *Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*.12(7).
- Çukur,D. ve Özgüner, H.(2008). Kentsel alanda çocuklara doğa bilinci kazandırmada oyun mekanı tasarımının rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, A/2, 177-187.
- Çukur,D.(2011).Okul öncesi çocukluk döneminde sağlıklı gelişimi destekleyici dış mekan tasarımı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*,12:70-76.
- Davies, D. R., & Parasuraman, R. (1982). *The psychology of vigilance*. Academic Pr.
- Demirova, G. (2008). Piyano eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin dikkat toplama yetisine etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(16), 58-69.
- Demirtaş, M. (2006) Doğanşehir Ovası ve yakın çevresinde doğal ortam ile insan arasındaki

- ilişkiler. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Dilek, Ö. (2019). Orman okulu uygulamalarının çocukların gelişimine yönelik katkısının değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Kastamonu Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Temel Eğitim Anabilim Dalı
- Dilli, R., Dümenci, B.S. ve Kesebir, T.G. (2018). Müzede Çevre Eğitimi Kapsamında Okul Öncesi Dönemi Çocuklarına Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Anlatılması. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 17(66) 421-432.
- Dinç, B. (2012). Okul Öncesi Eğitimden İlköğretime Geçiş ve Okul Olgunluğu. İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları. Ed. Alisinanoğlu, F. Maya Akademi Yayınları, Ankara.
- Doğanay, H. (2012). Fen Bilimlerinde Özel Konular 2 Yer Bilimi. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Dymert, J.E. ve Bell, A.C. (2008). Grounds for movement: green school grounds as sites for promoting physical activity. Healty Education Research, cilt 23, sayı 6, 952-962.
- Elkind, D. (2011). Oyunun Gücü. (D. E. Öngen. Çev.) İmge Kitapevi Yayınları: Ankara.
- Erbay, F. (2013). Dikkat Toplama ve Okuma Olgunluğu Değişkenlerinin Altı Yaş Çocuklarının İşitsel Muhakeme ve İşlem Becerilerini Yordama Gücü. Educational Sciences: Theory & Practice - 13(1), 413-429.
- Erol, A. (2016). Proje Yaklaşımına Dayanan Aile Katılımlı Çevre Eğitimi Programının 5-6 yaş Çocukların Çevreye Yönelik Farkındalık Ve Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Erten, S. (2004). Çevre Eğitimi ve Çevre Bilinci Nedir, Çevre Eğitimi Nasıl Olmalıdır. Çevre ve İnsan Dergisi. 65/66, 83-94.
- Erten, Z. Ve Taşçı, G. (2016). Fen bilgisi dersine yönelik okul dışı öğrenme ortamları

- etkinliklerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine etkisinin değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18.
- Ewert, A., Plac, G. ve Sibthorpe, J. (2005). Early life outdoor experience and an individual's environmental attitudes. *Leisure Sciences*. 27:225-239.
- Fierer, N., Lauber, C. L., Ramirez, K. S., Zaneveld, J., Bradford, M. A., & Knight, R. (2012). Comparative metagenomic, phylogenetic and physiological analyses of soil microbial communities across nitrogen gradients. *The ISME journal*, 6(5), 1007.
- FROSTIG, M., Lefever, W., & Whittlesey, J. (1963). Disturbances in visual perception. *The Journal of Educational Research*, 57(3), 160-162.
- Gander, M. J., Gardiner, H. W., Onur, B., & Dönmez, A. (1993). *Cocuk ve ergen gelismisi*. Imge kitapevi.
- Gooley, T. (2018). *Doğanın İşaretlerini Okuma Sanatı*. (S.Terek, Çev.) İstanbul: Destek.
- Gözalan E. ve Koçak, N. (2014). *Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programının 5-6 Yaş Çocukların Kelime Bilgi Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi*. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi.
- Gözalan, E. (2013). *Oyun temelli dikkat eğitim programının 5-6 yaş çocuklarının dikkat ve dil becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gözüm, A. İ. C., & KANDIR, A. (2018). BEŞ YAŞ ÇOCUKLAR İÇİN FRANKFURTER KONSANTRASYON TESTİ'NİN (FRANKFURTER TEST FÜR FUNJAHRIGE KONZENTRATION-FTF-K) GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI. *Pegem Atıf İndeksi*, 57-66.
- Graham, H., Beall, D. L., Lussier, M., McLaughlin, P., & Zidenberg-Cherr, S. (2005). Use of school gardens in academic instruction. *Journal of Nutrition Education and behavior*, 37(3), 147-151. Green, J. C., Krayder, H., & Mayer, E. (2005). Combining qualitative and quantitative

- methods in social inquiry. In B. Somekh & C. Lewin (Eds.). Research methods in the social sciences (pp. 275-282). London: Sage.
- Güler, Ç., Çobanoğlu, Z. (1994). Çevresel Etki Değerlendirmesi. Çevre Sağlığı ve Temel Kaynak Dizisi.
- Güler,T.(2009).Ekoloji temelli bir çevre eğitiminin öğretmenlerin çevre eğitimine karşı görüşlerine etkileri. Eğitim ve Bilim Dergisi.34-151.
- Güngördü, E.(2002). Türkiye’de Nüfus Hareketleri ve Şehirleşme. Kastamonu Eğitim Dergisi. 10, 2, 409-414.
- Günindi,Y. (2010). Okul öncesi öğretmenlerinin çevre dostu davranışlarının araştırılması. Türk Bilim Araştırma Vakfı Dergisi. Cilt:3, Sayı:3, Sayfa:292-297
- Güzelyurt, T. Ve Özkan,Ö. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Dönemde Çevre Eğitime İlişkin Görüşleri. Turkish Studies.13(11) 651-668
- Han, E. (2016). Coğrafyada İnsan ve Çevre Etkileşiminin Örneklerle İncelenmesi. Sivas.
- Harris, K. (2017). *Teachers and classes: A Marxist analysis*. Routledge.
- Jones,L.B., Rothbart,M.K. and Posner. M.I.(2003). Development of executive attention in preschool children. Developmental Science 6:5 , pp 498–504.
- Kahraman,Ö.G., Ceylan,Ş., Ülker,P. (2015). Bilimi Yaratan Duygu: Çocukların Fen ve Doğaya İlişkin Konulardaki Bilgi ve Merakları. TSA.
- Kahyaoğlu,M.(2016). Türkiye’de Doğa Eğitimi Üzerine Yapılan Çalışmaların Analizi : Bir Meta Sentez Çalışması. Siirt Üniversitesi.
- Kalburan, N.C. (2014). Denizli ilinde bulunan resmi ve özel anaokulu bahçelerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Pamukkale üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 18:99-113.
- Karaca,F.(2018). Anne Babaların ve Okul Öncesi Çocuklarının Çevre Bilincine Sahip Olma

Durumlarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bartın.

Karaduman, B. D. (2004). Dikkat Toplama Eğitim Programının İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Dikkat Toplama Düzeyi, Benlik Algısı Ve Başarı Düzeylerine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Karahan,S.,Özbuğutu,E.,Tan,Ç. (2014). Çevre Eğitimi ve Alternatif Yöntemler-Literatür Taraması. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.

Karaküçük, S,A. (2008). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Fiziksel/Mekansal Koşulların İncelenmesi: Sivas İli Örneği. C.Ü Sosyal Bilimler Dergisi.32(2), 307-320

Karataş, A. ve Aslan, G. (2012). İlköğretim öğrencilerine çevre bilincinin kazandırılmasında çevre eğitiminin rolü: Ekoloji temelli yaz kampı projesi örneği. Journal of World of turks. 4(2).

Karppinen H (2007) The values and objectives of private forest owners and their influence on forestry behaviour: The implications for entrepreneurship (<http://link.springer.com/journal/11842> (Alıntı tarihi:06.01.2019))

Kaymak, S. (1995). Yuvaya giden beş yaşındaki çocuklarla dikkat toplama çalışmaları. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü.*

Kaymak, S. (2003). Dikkat Toplama Eğitimi Programının İlköğretim 2. Ve 3. Sınıf Öğrencilerinin Dikkat Toplama Becerilerinin Geliştirilmesine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Kellert, S. R. (2005). Building for Life: Designing and Understanding the Human-Nature Connection. Washington, DC: Island Press.

Kellert, S.R. (2002). Experiencing nature:Affective, cognitive and evaluative development in

- children. Kahn, P., Kellert, S.R. Children and Nature, Psychological, sociocultural and Evolutionary Investigations içinde (117-151). Cambridge: The MIT Press.
- Kesicioğlu, O.S., Alisinanoğlu, F. (2009). 60-66 aylık çocukların çevreye karşı tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Ahi Eran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 10(3), 37-48.
- Kirazoğlu, F.S. (2012). Fiziksel Çevre-Çocuk İlişkileri, Açık Oyun Mekânları ve Çocuk Dostu Çevre Kriterleri Üzerine Bir Değerlendirme; Bakırköy ve Beylikdüzü Örnekleri. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Teknik Bilimleri Enstitüsü. İstanbul
- Knight, S. (2013). *Forest school and outdoor learning in the early years*. Sage.
- Koyuer, M. (2017). Doğa Okulları: Ekoturizm Bağlamında Bir İnceleme ve Türkiye İçin Pilot Okul Önerisi. Yüksek Lisans Tezi. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Köseoğlu, P., Gökbulut, Ö.Ö., Pehlivanoğlu, E. ve Mercan, G. (2016). Okul öncesi öğrencilerine yönelik gerçekleştirilen ağaç bilim okulu projesinin değerlendirilmesi. İnfomal ortamlarda Araştırmalar Dergisi. 1:61-69.
- Kuşçu, Ö. (2010). Orff-Schulwerk Yaklaşımı İle Yapılan Müzik Etkinliklerinin Okulöncesi Dönemdeki Çocuklarının Dikkat Becerilerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Levine, M. (2002). A Mind at a Time. Her Çocuk Başarabilir. Okul Çağında Zihinsel Gelişim ve Öğrenme Farklılıkları. Boyner Yayınları. Çev: Zeliha Babayiğit. Ekim. İstanbul.
- Martensonn, F., Boldemann, C., Söderström, M., Blennow, M., Englund, J.E. and Grahn, P. (2009). Outdoor environmental assesment of attention promoting seing for preschool children. Healty and Place Journal. 15: 1149-1157.

Maslow, P., FROSTİG, M., Lefever, D. W. and Whittlesey, J. R. B. (1964). Marianne FROSTİG

Developmental Test of Visual Perception 1963 Standardization. *Perceptual and Motor Skills*, 19 (2), p. 463-499.

MEB, (2006).36-72Aylık çocuklar için Okul Öncesi Eğitim Programı,T.C.Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ya-Pa Yayınları, İstanbul.

Merriam, S. H. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. San Francisco: Jossey-Bass.

Moore,Robin, C. Herbert, H. Wong. (1997).*Natural Learning: The life of an Environmental schoolyard*.Berkeley:MIG Communications,

O'Brien, L.(2009). Learning outdoors: The forest school approach.*Education*, 37(1), 45-40.

Onur, B. (2016). *Çocuk, Çevre , Doğa , Çevre ve Yurtdaşlık Eğitimi*. İmge Kitapevi:Ankara

Özdeniz, E. (2001). *Bir Grup Sağ Hemisfer ve Dikkat Testleri Performansına Yaş ve Eğitim Değişkenlerinin Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özgüner, H. (2004). *Doğal Peyzajın İnsanların Psikolojik ve Fiziksel Sağlığı Üzerine Etkileri*. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi.

Özgüner, H., & Şahin, C. (2009). Isparta kent merkezindeki çocuk oyun

Alanlarının mevcut durumu ve çocukların bu alanlara karşı davranış biçimleri. *Turkish Journal of Forestry*, 1, 129-143.

Perry, J. P. (2001). *Outdoor play : Teaching strategies with young children*. New York: Teachers College Press.

Posner, M. I., & Rafael, R. D. (1987). *Cognitive theories of attention and the rehabilitation of attentional deficits in: Meier*.

Posner, M.I. (1980). Orienting of Attention. *Quarterly Journal of Experimental Psychology*. 32, 3-

25

Pretty, J., Angus, C., Bain, M., Barton, J., Gladwell, V., Hine, R., Pilgrim, S., Sandercock, G.

ve Sellends, M. (2009). Nature childhood health and life pathways. *University of Essex Journal*. 2.

Raatz, U., & Möhling, R. (1971). *FRANKFURTER Tests für Fünfjährige-Konzentration: FTF-K*.

Beltz Test.

Reynell, J. (1980). *Language Development and Assessment*,

Reynolds, J.H. and Heeger, D.J. (2009). The normalization model of attention. *Neuron*, 61, January 29.

Rueda, M.R., Rothbart, M.K., McCandliss, B.D., Saccomanno, L. And Posner, M.I. (2005).

Training, maturation, and genetic influences on the development of executive attention. *PNAS*, 102- 41, 4931–14936.

Samuk, F. (1992). İnsan Ruh Sağlığı ve Çevre. *Çevre Dergisi*. 4: 23-25.

Seçer, Z. ve Özmen, S.K. (2014). Dikkat Toplamayı Geliştirici Etkinliklerin İÇtepiyel Okul

Öncesi Çocukların Düşünme ve Dikkat Toplama Becerilerine Etkisi. *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi* 23 (4), 1803-1816.

Smith, M.A., Dunhill, A. Ve Scott, W.G. (2018). Fostering Children's Relationship With

Nature: Exploring the Potential of Forest School. *International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education*.

Sökmen, S. (1994). 5 Yaş Algı Gelişimi (FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi Güvenirlik

Çalışması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sönmez, D. (2018). Tübitak-4004 Doğa Eğitimine Katılan Öğretmenlerin Doğa Eğitimine

- İlişkin Görüşleri. Journal of Awareness. 3(2), 2149-6544.
- Spiel, G., & Zsiffkovits, C. H. (1991). Zur Diagnostik wahrnehmungsabhängiger Aufmerksamkeitsleistungen. *Aufmerksamkeit und Konzentration im Kindesalter—interdisziplinäre Aspekte (S. 121—130)*. Berlin: Verlag Gesundheit.
- Sungurtekin, Ş. (2001). Uygulamalı çevre eğitimi projesi kapsamında ana ve ilköğretim okullarında müzik yoluyla çevre eğitimi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1).
- Şahin, C. Ve Özgüner, H. (2009). Isparta Kent Merkezindeki Çocuk Oyun Alanlarının Mevcut Durumu ve Çocukların Bu Alanlara Karşı Davranış Biçimleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*.1. 129-143
- Şahin, B., Taşkın, Ö. (2008). Çevre Kavramı ve Altı Yaş Öncesi Çocuklar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.(1) 28
- Şimşekli, Y. (2001). Bursa’da uygulamalı çevre eğitim projesine seçilen okullarda yapılan etkinliklerin okul yönetişi ve görevli öğretmenlerin katkısı yönünden değerlendirilmesi. *Uludağ üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 14(1).
- Şimşekli, Y. (2004). Çevre bilincinin geliştirilmesine yönelik çevre eğitimi etkinliklerine ilköğretim okullarının duyarlılığı. *Eğitim Fakültesi Dergisi*. 17(1),83-92.
- Tan, Ç., Karahan, ve Özbuğutu. (2014). Çevre Eğitim ve Alternatif Yöntemler-Literatür Taraması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.11(25), 393-408
- Taş, A.U. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Doğal ve Yapay Çevre Hakkındaki Zihinsel Modellerinin Araştırılması. *Adnan Menderes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Taşkın, Ö. ve Şahin, B. (2008). “Çevre” Kavramı ve Altı Yaş Okul Öncesi Çocuklar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , (1) 23. Sayı

- Taştepe, T., Başbay, A.M. ve Yazıcı,Z. (2016). Kent Merkezlerindeki Ekoloji Temelli Oyun Alanlarının Mekansal Açıdan İncelenmesi: Ankara-Antalya Örneği. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi. 13(02).
- Taylor, A.F. and Kuo, F.E.(2009). Children With Attention Deficits Concentrate Better After Walk in the Park. Journal of Attention Disorders Volume 12.402-409.
- Temel, Z.F., Kurtulmuş, Z. Ve Kaynak, K.B. (2016). Bilişsel gelişim eğitim programının 5-6 yaş çocuklarının dikkat algı ve bellek gelişimlerine etkisi. GEFAD / GUJGEF 36(1): 25-49
- Toprakkaya, İ. (2016) 55-66 Aylık çocuklara dış alanda uygulanan sorgulama tabanlı bilim etkinliklerinin bilimsel süreç becerilerine etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimle Enstitüsü. İstanbul.
- Tovey,H. (2007).Playing outdoors: Spaces and places, risk and challenge.Berksihire:Open University Press.
- Tranter, P.J ve Malone, K. (2004). Geographies of enviromental learning: Aexploration on children's use of school grounds. Children's Geographies,cilt 2, sayı 1,131-155.
- Tuğrul, B., Aral, N., Erkan, S., ve Etikan, İ. (2001). Altı Yaşındaki Çocukların Görsel Algılama Düzeylerine FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı E ğitim Programının Etkisinin İncelenmesi. Journal of Qafqaz University, 8, s. 67-84 [online] Available: <http://www.qafqaz.edu.az/journal/alt/arsiv/önceski nesrler/2001> (E.T: 26.09.2011).
- Turgut, H., ve Yılmaz, S. (2010). Ekolojik Temelli Çocuk Oyun Alanlarının Oluşturulması. III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi. Artvin Çoruh Üniversitesi. Bildiri Kitabı. Cilt IV.
- Ünver, G. (2004). Gelişim. Gelişim ve Öğrenme. (3. Baskı)(Edit:A.Ulusoy),(1-17), Ankara: Anı Yayıncılık
- Valentine,G. And Mckendrick, J. (1997). Children's Outdoor Play: Exploring Parentel

- Concerns About Children's Safety and the Changing Nature of Childhood.
Geoforum.28(2) 219-235.
- Varol, E.B. (2004). İnsan-Çevre Etkileşimi Açısından Kamusal Mekanda Sanatın Rolü.
Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Waliczek, T. M., Bradley, J. C., & Zajicek, J. M. (2001). The effect of school gardens on
children's interpersonal relationships and attitudes toward
school. *HortTechnology*, 11(3), 466-468.
- Weijer-Bergsma, E., Winjnroks, L. Ve Jongmans, M.J. (2008). Attention development in
infants and preschool children born preterm: A review. *Infant Behavior &
Development* 31 (2008) 333-351.
- Wilson, R. A. (1996). Starting Early: Environmental Education During The Early Childhood
Years. Columbus OH: ERIC Clearinghouse for Science Mathematics and
Environmental Education.
- Yaycı, L. (2007). İlköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinde seçici ve yoğunlaştırılmış dikkat
becerilerinin geliştirmeye dayalı bir programın etkililiğinin sınanması.
- Yayla Ceylan, Ş., & Ülker, P. (2014). Okul öncesi dönem çocuklarında çevre eğitimi neden
önemlidir. *Çocuk ve çevre. Küçük Çocuklar ve Çevre Eğitimi El kitabı. Ankara: Eğiten
Kitap*, 37-58.
- Yazıcı,Z (2002). Okul Öncesi Eğitim Okul Olgunluğu üzerine Etkisinin İncelenmesi. Milli
Eğitim Dergisi,Sayı:155-156,
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin
yayıncılık.
- Yüksel, M.Y. ve Kılıçgün, M.Y. (2012). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 4-5 yaş
grubu çocukların görsel algı gelişine FROSTİG görsel algı eğitim programının
etkisi.Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 36, 193-211.

<http://www.oncecocuklar.com/cocuklarin-dogaya- ihtiyaclari-var.phtml>

<https://gaiadergi.com/cocuk-gelisiminde-doganin-etkisi/>

<https://www.guvenliweb.org.tr/dosya/LITi5.pdf>

EKLER

Ek1.

Aile İzin Formu

ARAŞTIRMA İZİN FORMU

Sevgili Anneler Babalar,

Yapmış olduğum araştırmanın amacı 60-66 ay grubu çocuklarına dikkat algısını destekleme programının çocuklardaki dikkat gelişimine etkisinin incelemektir. Bu program, çocuklara sınıf içerisinde/dışında 8 hafta boyunca hazırlanan etkinliklerin belirlenen ortamda uygulanması şeklinde yapılandırılarak devam edecektir. Dikkat algısını destekleme programının programına başlamadan önce çocukların var olan dikkat ve görsel algı becerileri ölçülecek, 8 hafta boyunca 16 etkinlik program dahilinde çocuklar ile gerçekleştirilecektir. Bu etkinlikler çocukların dikkat becerilerini etkileyecek unsurları içerisinde barındırmaktadır. Dikkat algısını destekleme programını çocuklarınıza uygulayabilmek için sizlerin onayları gerekmektedir.

Katılımınız için çok teşekkür ederiz.

Araştırma ile ilgili yer alan bilgileri okudum ve araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

Çocuğun Adı-Soyadı	Velinin Adı-Soyadı	Velinin İmzası
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

Ek. 2

60-66 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN HAZIRLANAN DİKKAT BECERİSİNİ DESTEKLEME PROGRAMI

ETKİNLİK 1- BİNALAR İNŞA EDİYORUZ (dış mekan)

Matematik ve Sanat (Bütünleştirilmiş Bireysel Etkinlik)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Dikkatini çeken nesne/durum/olaya yönelik sorular sorar.

Kazanım: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Nesneleri yeni şekiller oluşturacak biçimde bir araya getirir.

Kazanım: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri:

Nesneleri alışılmışın dışında kullanır.

Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur.

MALZEMELER:

Dal parçaları, yaprak, çamur vb.

ARAŞTIRMA SORULARI:

- Bina yaparken hangi doğal malzemeleri kullanırsınız?
- Ağaç dalları yerine çalışmamız için ne kullanabiliriz?

UYGULAMA: Çocuklar uygun kıyafetler ile dışarıya çıkarılır ve açık alanda gözlem yapacakları söylenir. Örneğin; "Bugün yapacağımız gözlem ağaçları, ağaç gövdeleri, yaprakları kabukları vb. malzemeleri incelemek olacaktır" gibi bir açıklama yapılabilir. İnceleme çalışmasının ardından çocuklardan bahçede bulunan kurumuş yaprakları, ağaç dalları,

kozalaklar vb. gibi malzemeler toplamaları ve topladıkları malzemeleri çamur ile birleştirerek yıkılmayacak sağlamlıkta bir bina inşa etmeleri istenir.

DEĞERLENDİRME:

- Çocuklar tarafından oluşturulan yapıların birbirlerine anlatması istenir.
- Hangi malzemeleri ne amaçla kullandınız?
- Bulduğunuz malzemeler dışında doğada başka neler olabilirdi?
- Binanızı yaparken sert ve yumuşak malzemelerin bir arada olması nasıl bir sonuç verdi?
- Doğadaki malzemeleri kullanmak sana ne hissettirdi?

ETKİNLİK 1- BİNALAR İNŞA EDİYORUZ (iç mekan)

Matematik ve Sanat (Bütünleştirilmiş Bireysel Etkinlik)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Dikkatini çeken nesne/durum/olaya yönelik sorular sorar.

Kazanım: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Nesneleri yeni şekiller oluşturacak biçimde bir araya getirir.

Kazanım: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri:

Nesneleri alışılmışın dışında kullanır.

Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur.

MALZEMELER:

Oyun hamuru, plastik çubuklar vb.

ARAŞTIRMA SORULARI:

- Bina yaparken hangi yapay malzemeleri kullanırsınız?
- Çubuk yerine çalışmamız için ne kullanabiliriz?

UYGULAMA: Öğretmen çocuklara sınıfta yapacağı etkinlik hakkında bilgi verir. Öğretmen çocuklara sınıfta bulunan oyuncaklar, kutular, kırtasiye malzemeleri gibi materyalleri inceleyeceklerini açıklar, inceleme çalışmasının ardından çocuklardan sınıfta bulunan plastik çubukları ve çubukların haricinde sınıftan bulabilecekleri iki farklı materyali daha çalışmalarına ekleyebilecekleri açıklanır. Sınıftan seçtikleri malzemeleri oyun hamuru ile birleştirerek yıkılmayacak sağlamlıkta bir bina inşa etmeleri istenir.

DEĞERLENDİRME:

- Çocuklar tarafından oluşturulan yapıların birbirlerine anlatması istenir.
- Hangi malzemeleri ne amaçla kullandınız?
- Bulduğunuz malzemeler dışında sınıfta başka neler olabilirdi?
- Binanızı yaparken sert ve yumuşak malzemelerin bir arada olması nasıl bir sonuç verdi?

ETKİNLİK 2: HARF AVCISI (dış mekan)

Sanat ve Okuma Yazmaya Hazırlık (Bütünleştirilmiş Bireysel Etkinlik)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.

Kazanım : Nesne ya da varlıkları gözlemler.

Göstergeleri:

Nesne/varlığın kullanım amaçlarını söyler.

Kazanım: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri:

Nesneleri alışılmışın dışında kullanır.

MALZEMELER:

Boya eşitleri ve kağıt

ARAşTIRMA SORULARI;

- Ses nedir? Sesleri sadece canlılar mı çıkarır?
- Canlılar nasıl iletişim kurar? Hayvanlar kendine ait bir dili var mıdır?

UYGULAMA: Çocuklar uygun kıyafetler ile dışarıya çıkarılır ve araştırma soruları sorulduktan sonra, bugün birer harf avcısı olacakları açıklanır. Çocuklardan zgr bir şekilde bahçeyi dolaşmaları ve dikkatli bir şekilde etraflarında bulunan nesnelere incelemeleri istenir. Etkinliği yaparken birer harf avcısı olmaları gerektiği vurgulanır. İncelemenin ardından ocuklara İnceledikleri nesnelere hangi harfe benzettikleri sorulur ve dış mekânda çocukların harflere benzettikleri oluşumlar ya da gördükleri harfleri kağıtlara çizmeleri istenir.

DEĞERLENDİRME:

- Çocuklardan çizimlerini birbirlerine anlatması istenir.
- evrende hangi harfler dikkatini çekti?
- Bir harf avcısı olmak seni nasıl hissettirdi?
- Çevremizde gördüğümüz şeyler başka nelere benzetebiliriz?

ETKİNLİK 2: HARF AVCISI (iç mekan)

Sanat ve Okuma Yazmaya Hazırlık (Bütünleştirilmiş Bireysel Etkinlik)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.

Kazanım : Nesne ya da varlıkları gözlemler.

Göstergeleri:

Nesne/varlığın kullanım amaçlarını söyler.

Kazanım: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri:

Nesneleri alışılmışın dışında kullanır.

MALZEMELER:

Boya çeşitleri ve kağıt

ARAşTIRMA SORULARI;

- Ses nedir? Sesleri sadece canlılar mı çıkarır?
- Canlılar nasıl iletişim kurar? Hayvanlar kendine ait bir dili var mıdır?

UYGULAMA: Çocuklara sınıf ortamında araştırma soruları sorulduktan sonra, bugün birer harf avcısı olacakları açıklanır. Çocuklardan özgür bir şekilde okulda dolaşmaları ve dikkatli bir şekilde etraflarında bulunan nesnelere incelemeleri istenir. Etkinliği yaparken birer harf avcısı olmaları gerektiği vurgulanır. İncelemenin ardından çocuklara İnceledikleri nesnelere hangi harfe benzettikleri sorulur ve okulda çocukların harflere benzettikleri oluşumlar ya da gördükleri harfleri kağıtlara çizmeleri istenir.

DEğERLENDİRME:

- Çocuklardan çizimlerini birbirlerine anlatması istenir.
- Çevrende hangi harfler dikkatini çekti?
- Bir harf avcısı olmak seni nasıl hissettirdi?
- Çevremizde gördüğümüz şeyler başka nelere benzetebiliriz?

ETKİNLİK 3: DOMİNO (dış mekan)

Sanat ve Oyun (Bütünleştirilmiş Küçük Grup Etkinliği)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Dikkatini çeken nesne/durum/olaya yönelik sorular sorar.

Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.

Kazanım : Nesne ya da varlıkları gözlemler.

Göstergeleri:

Nesne/varlığın dokusunu söyler.

Nesne/varlığın yapıldığı malzemeyi söyler.

Nesne/varlığın kullanım amaçlarını söyler.

Kazanım: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri:

Nesneleri alışılmışın dışında kullanır.

MALZEMELER:

Boya kalemleri, 28 adet pürüzsüz çakıl taşı,

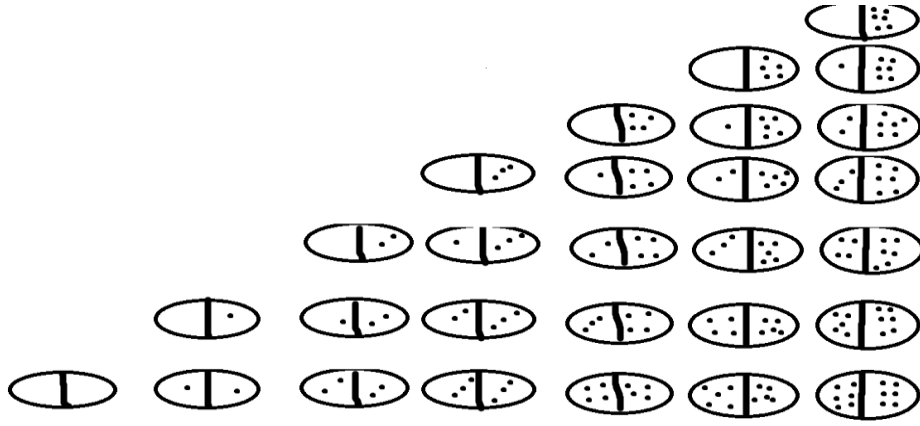
ARAŞTIRMA SORULARI;

- Pürüzsüz yüzey ne demektir?
- Sayıları nerelerde kullanırsınız? Sayılar ile oyun oynanır mı?
- Taşlara resim yapılır mı?

UYGULAMA: Çocuklar uygun kıyafetler ile dışarıya çıkarılır ve çocuklara dış mekânda bir oyun tasarlayacakları açıklanır. Oyun için malzemelerin bahçeden bulunması gerektiği çocuklara söylendikten sonra çocuklardan bahçeden pürüzsüz taşlar toplamaları istenir ve topladıkları taşlardan domino oyunu hazırlayacakları çocuklara açıklanır. Domino oyununun hazırlanışı ve kuralları şu şekildedir.

- Toplanan taşları ortadan ikiye bir çizgi ile(**Resim 1**) ayrılmalıdır.

- Görseldeki kombinasyon taşların üzerine çizilmelidir.(Resim 1)

(Resim 1)

- Oyunun en az 2 en fazla 4 kişi ile oynanmalıdır.
- Taşlar kurduktan sonra karıştırmalı ve kapalı bir şekilde oyunculara dağıtılır.
- Oyun başlatılır, her oyuncu bir taş açar ve taşında en çok nokta olan oyuncu taşını ortaya koyar. Diğer oyuncunun açtığı taşta nokta sayısı eşit ve çift ise dikey tek ise yatay olarak yerdeki taşın yanına koyar.
- Taşlar birbirine değerek ilerler. Elindeki taşları ilk bitiren oyunu kazanır.

Oyun kuralları çocuklara açıklandıktan sonra domino oyunu 4 lü grup halinde oynanır.

DEĞERLENDİRME:

- Domino taşları ile farklı hangi oyunları oynayabiliriz?
- Canlılar, taşları farklı hangi amaçlar için kullanabilir?
- Daha önce taşlarla oyun oynadın mı? Nasıl?

ETKİNLİK 3: DOMİNO (iç mekan)

Sanat ve Oyun (Bütünleştirilmiş Küçük Grup Etkinliği)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Dikkatini çeken nesne/durum/olaya yönelik sorular sorar.

Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.

Kazanım : Nesne ya da varlıkları gözlemler.

Göstergeleri:

Nesne/varlığın dokusunu söyler.

Nesne/varlığın yapıldığı malzemeyi söyler.

Nesne/varlığın kullanım amaçlarını söyler.

Kazanım: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri:

Nesneleri alışılmışın dışında kullanır.

MALZEMELER:

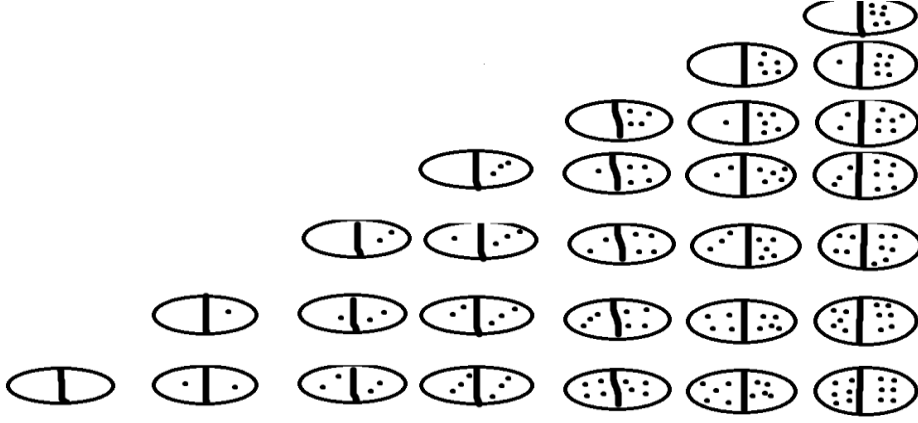
Boya kalemleri, karton, makas

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Sayıları nerelerde kullanınız? Sayılar ile oyun oynanır mı?
- Taşlara resim yapılır mı?

UYGULAMA: Çocuklara sınıfta bir oyun tasarlayacakları açıklanır. Oyun için malzemeler sınıftan temin edilecektir. Boya kalemleri ve kartonlar ile Domino oyunu hazırlayacakları çocuklara açıklanır. Domino oyununun hazırlanışı ve kuralları şu şekildedir.

- Kartonlar görseldeki gibi (**Resim 1**) çizilerek kesilmeli ve ortadan ikiye bir çizgi ile ayrılmalıdır.
- Görseldeki kombinasyon kartların üzerine çizilmelidir. (**Resim 1**)

(Resim 1)

- Oyunun en az 2 en fazla 4 kişi ile oynanmalıdır.
- Kartonlar kurduktan sonra karıştırmalı ve kapalı bir şekilde her oyunculara dağıtılır.
- Oyun başlatılır, her oyuncu bir kart açar ve kartında en çok nokta olan oyuncu kartını ortaya koyar. Diğer oyuncunun açtığı kartta nokta sayısı eşit ve çift ise dikey tek ise yatay olarak yerdeki taşın yanına koyar.
- Kartlar birbirine değerek ilerler. Elindeki kartları ilk bitiren oyunu kazanır.

Oyun kuralları çocuklara açıklandıktan sonra domino oyunu 4 lü grup halinde sınıfta oynanır.

DEĞERLENDİRME:

- Domino kartlarını boyarken nelere dikkat ettin?
- Domino kartları ile farklı hangi oyunları oynayabiliriz?
- Daha önce kartlarla oyun oynadın mı? Nasıl?

ETKİNLİK 4: SESLERİ KEŞFEDİYORUM (dış mekan)

Müzik (Bireysel Etkinlik)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.
Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.

Kazanım: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri:

Nesneleri alışılmışın dışında kullanır.

Kazanım : Nesne ya da varlıkların özelliklerini karşılaştırır.

Göstergeleri:

Nesne/varlıkların sesini ayırt eder, karşılaştırır.

Kazanım : Sesleri ayırt eder.

Göstergeleri:

Sesin özelliğini söyler.

Sesler arasındaki benzerlik ve farklılıkları söyler.

Verilen sese benzer sesler çıkarır.

MALZEMELER:

Bakır kaplar, tahta vb. çubuklar, taşlar, kovalar

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Doğada hangi sesleri duyarız, duymadığımız sesler var mıdır?
- Seslerin resmini yapabilir miyiz?
- Kayıt cihazı nedir?

UYGULAMA: Etkinliğin gerçekleştirileceği açık alanda öğretmen, çocukları bilgilendirir. Örneğin; ‘Bugün doğada ki sesleri dinleyeceğiz ve birbirinden farklı malzemeleri kullanarak doğadaki seslere benzer sesler çıkarmaya çalışacağız’ gibi bir açıklama yapılabilir. Ardından ise çocuklardan Açık alandan, ses çıkarabilecek nitelikte materyal toplamaları ve etraftan gelen sesleri dikkatlice dinlemeleri istenir. Çocuklar materyalleri topladıktan sonra bir araya toplanır, sırayla duydukları sesleri, topladıkları materyaller ile taklit etmeleri istenir. Bu sırada öğretmen tarafından ses kayıt cihazı ile kayıt yapılır. Tüm çocuklar sesleri taklit ettikten sonra kayıt edilen sesler çocuklarla dinlenilir ve benzerlikleri tartışılır.

DEĞERLENDİRME:

- Sence sesler sınıfta duyduğun materyaller ile çıkardığın sesler birbirine benziyor mu?
- Sesleri taklit etmek kolay mıydı?
- Bu çalışmayı yaparken seni en çok zorlayan ne oldu?

ETKİNLİK 4: SESLERİ KEŞFEDİYORUM (iç mekan)

Müzik (Bireysel Etkinlik)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.

Kazanım: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri:

Nesneleri alışılmışın dışında kullanır.

Kazanım : Nesne ya da varlıkların özelliklerini karşılaştırır.

Göstergeleri:

Nesne/varlıkların sesini ayırt eder, karşılaştırır.

Kazanım : Sesleri ayırt eder.

Göstergeleri:

Sesin özelliğini söyler.

Sesler arasındaki benzerlik ve farklılıkları söyler.

Verilen sese benzer sesler çıkarır.

MALZEMELER:

Oyuncaklar, kalemler, ritim aletleri vb.

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Sınıfta hangi sesleri duyarız, duyamadığımız sesler var mıdır?
- Seslerin resmini yapabilir miyiz?

- Kayıt cihazı nedir?

UYGULAMA: Etkinliğin gerçekleştirileceği sınıfta öğretmen, çocukları bilgilendirir. Örneğin; ‘Bugün sınıfta ki sesleri dinleyeceğiz ve birbirinden farklı malzemeleri kullanarak sınıfta ki seslere benzer sesler çıkarmaya çalışacağız’ gibi bir açıklama yapılabilir. Ardından ise çocuklardan sınıftan, ses çıkarabilecek nitelikte materyal toplamaları ve etraftan gelen sesleri dinlemeleri istenir. Çocuklar materyalleri topladıktan sonra bir araya toplanır, sırayla duydukları sesleri, topladıkları materyaller ile taklit etmeleri istenir. Bu sırada öğretmen tarafından ses kayıt cihazı ile kayıt yapılır. Tüm çocuklar sesleri taklit ettikten sonra kayıt edilen sesler çocuklarla dinlenilir ve benzerlikleri tartışılır.

DEĞERLENDİRME:

- Sence sesler sınıfta duyduğun materyaller ile çıkardığın sesler birbirine benziyor mu?
- Sesleri taklit etmek kolay mıydı?
- Bu çalışmayı yaparken seni en çok zorlayan ne oldu?

ETKİNLİK 5:TAM İSABET (dış mekan)

Hareket ve Matematik (Bütünleştirilmiş Bireysel Etkinlik)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri:

Yönergeye uygun olarak nesneyi doğru yere yerleştirir.

Kazanım: Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri:

Çözüm yollarından birini seçer.

Kazanım : Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Farklı boyut ve ağırlıktaki nesnelere hedefe atar.

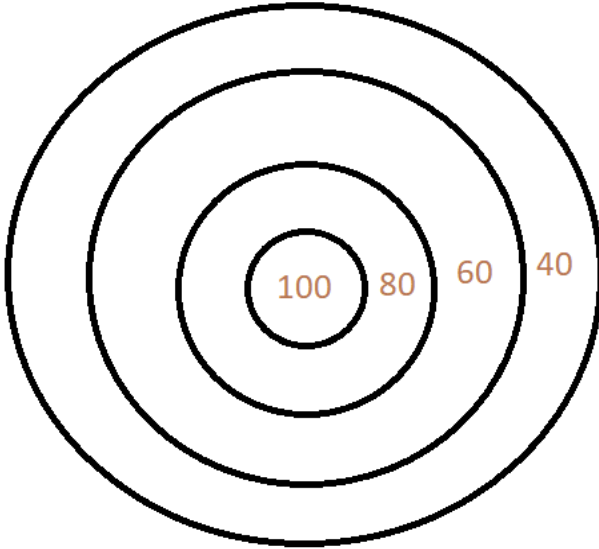
MALZEMELER:

Toprak alan, dal parçası, taş, yapraklar

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Sence toprakta hedef oyunu oynayabilir miyiz?
- Toprağa hedef alanı nasıl çizeriz?
- Hedef oyunları başka nasıl oynatabiliriz?

UYGULAMA: Çocuklarla açık alana çıkılır ve tam isabet oyunu oynanacağı açıklanır. Bu oyunda atış yapmak için taş ve yapraklardan yapılmış toplara ihtiyaç vardır. Farklı ebatlarda taş ve yapraklar açık alandan toplanarak, bu materyaller ile hedefe atış yapılacağı söylenir ve hedef alanı hazırlanır. Öğretmen tarafından toprak alana çubuklar yardımı ile iç içe geçmiş daireler çizilir.(şekil 2)

(Şekil 2)

Şekildeki gibi dairenin içinde sayılar yazılır. Her çocuk hazırlanan hedefe iki atış gerçekleştirecektir. İlk atış taş ile ikinci ise yapraklardan oluşturulmuş top ile yapılır. Atış mesafesi için hedeften 1-1,5 metre uzaklığa bir sınır çizgisi çizilir ve çocuklar sıra ile atışlarını gerçekleştirir, bu sırada öğretmen tarafından çocukların atış puanlarını not edilir.

DEĞERLENDİRME:

- Daha önce bu şekilde bir hedef oyunu oynamış mıydın? Bu şekilde oynadığımız oyun san nasıl hissettirdi?
- Taşla yaptığın atış mı yoksa top yapraklarla yaptığın atış mı daha kolaydı? Neden?
- Hangi atışında daha yüksek puana isabet ettirdin?
- Sence başka nasıl hedef oyunu oluşturabiliriz?

ETKİNLİK 5: ETKİNLİK 5:TAM İSABET (iç mekan)

Hareket ve Matematik (Bütünleştirilmiş Bireysel Etkinlik)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri:

Yönergeye uygun olarak nesneyi doğru yere yerleştirir.

Kazanım: Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri:

Çözüm yollarından birini seçer.

Kazanım : Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Farklı boyut ve ağırlıktaki nesnelere hedefe atar.

MALZEMELER:

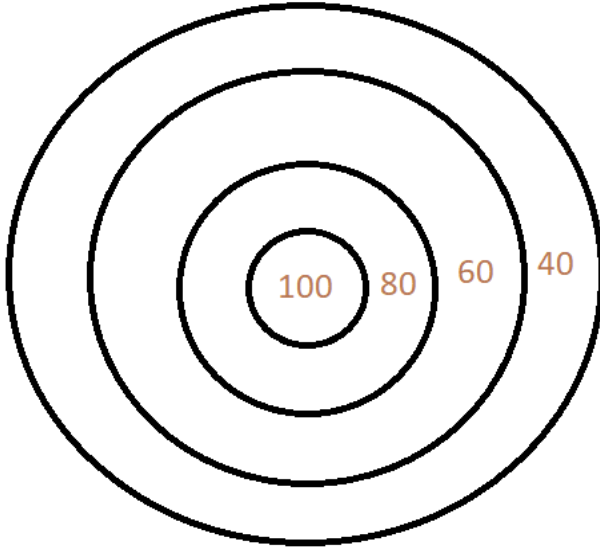
Tebeşir, Lego parçaları, kağıt ve bant

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Sence yerde hedef oyunu oynayabilir miyiz?

- Yere hedef oyunu nasıl çizeriz?
- Hedef oyunları başka nasıl oynatabiliriz?

UYGULAMA: Çocuklara sınıfta tam isabet oyunu oynanacağı açıklanır. Bu oyunda atış yapmak için lego ve kağıtlara ihtiyaç vardır. Farklı ebatlarda logo ve kağıtlar sınıftan toplanır, bu materyaller ile hedefe atış yapılacağı söylenir ve hedef alanı hazırlanır. Öğretmen tarafından zemine tebeşir ve boy kalemleri ile iç içe geçmiş daireler çizilir.(Şekil 2)

(Şekil2)

Şekildeki gibi dairenin içinde sayılar yazılır. Her çocuk hazırlanan hedefe iki atış gerçekleştirecektir. İlk atış lego ile ikinci ise kağıtlardan oluşturulmuş top ile olacaktır. Atış mesafesi için hedeften 1-1,5 metre uzaklığa bir sınır çizgisi çizilir ve çocuklar sıra ile atışlarını gerçekleştirir, bu sırada öğretmen tarafından çocukların atış puanlarını not edilir.

DEĞERLENDİRME:

- Daha önce bu şekilde bir hedef oyunu oynamış mıydın? Bu şekilde oynadığımız oyun sana nasıl hissettirdi?
- Lego yaptığın atış mı yoksa top kağıtlardan yaptığın atış mı daha kolaydı? Neden?
- Hangi atışında daha yüksek puana isabet ettirdin?
- Sence başka nasıl hedef oyunu oluşturabiliriz?

ETKİNLİK 6: GOL ATALIM PUAN KAZANALIM (dış mekan)

Hareket ve Matematik (Bütünleştirilmiş Büyük Grup Etkinliği)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri:

Yönergeye uygun olarak nesneyi doğru yere yerleştirir.

Kazanım: Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Koşarak duran topa ayakla vurur.

Kazanım : Nesneleri kullanarak basit toplama ve çıkarma işlemlerini yapar.

Göstergeleri:

Nesne grubuna belirtilen sayı kadar nesne ekler.

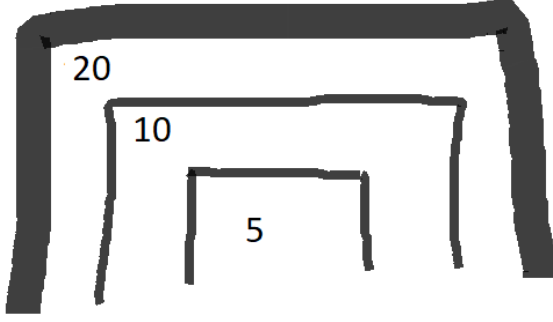
MALZEMELER:

Tebeşir, boya kalemleri, futbol topu

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Bu alanda hangi sporları yapabiliriz?
- Spor neden yaparız?
- Oynadığımız alanın spor çeşitleri için önemi var mıdır?

UYGULAMA: Çocuklar uygun kıyafetler ve ayakkabılar ile açık alana çıkarılır ve futbol oynayacakları bilgisi verilir. Öğretmen tarafından daha önce duvara çizilmiş kale incelenir ve çocuklara bugün oynayacakları oyunun bildikleri futboldan biraz farklı olduğu açıklanır. Bu oyunda sadece gol atmak yeterli değildir ve kalenin her noktasının bir puanı vardır (**Şekil 3**) Oyunda çocuklar sıra ile bu kaleye şut çekeceklerdir.

(şekil 3)

Çocuklar sırayla kaleye gol attıklarında topun denk geldiği puanları not etmelidir. Her oyuncu iki şut çeker ve puanlar çocuklar tarafından toplanarak not edilir. Tüm çocuklar iki şut çektikten sonra oyun başa döner, herkes ikişer şut daha çeker ve ilk alınan puanlar arasındaki fark karşılaştırılır.

DEĞERLENDİRME:

- Futbolu bu şekilde oynamak sana hissettirdi?
- Futbolcuların gol atmak için farklı stratejileri var mıdır?
- Başka hangi spor çeşitlerini değiştirebiliriz? Nasıl?

ETKİNLİK 6: GOL ATALIM PUAN KAZANALIM (dış mekan)

Hareket ve Matematik (Bütünleştirilmiş Büyük Grup Etkinliği)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri:

Yönergeye uygun olarak nesneyi doğru yere yerleştirir.

Kazanım: Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Koşarak duran topa ayakla vurur.

Kazanım : Nesneleri kullanarak basit toplama ve çıkarma işlemlerini yapar.

Göstergeleri:

Nesne grubuna belirtilen sayı kadar nesne ekler.

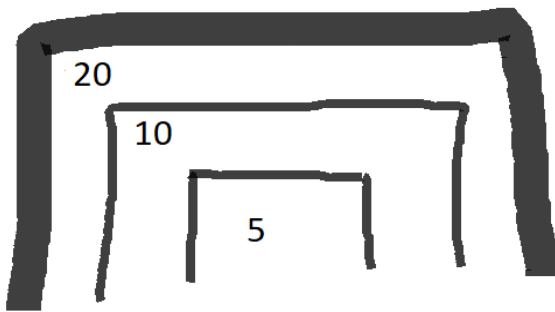
MALZEMELER:

Tebeşir, boya kalemleri, futbol topu

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Bu alanda hangi sporları yapabiliriz?
- Spor neden yaparız?
- Mekanların spor çeşitleri için önemi var mıdır?

UYGULAMA: Çocuklara futbol oynayacakları bilgisi verilir. Bunun için uygun ayakkabılar seçilir. Öğretmen tarafından daha önce duvara çizilmiş kale incelenir ve çocuklara bugün oynayacakları oyunun bildikleri futboldan biraz farklı olacağı açıklanır. Bu oyunda sadece gol atmak yeterli değildir ve kalenin her noktasının bir puanı vardır (**Şekil 3**). Çocuklardan sıra ile bu kaleye şut çekmeleri istenir.

(Şekil 3)

Çocuklar sırayla kaleye gol attıklarında topun denk geldiği puanları not etmelidir. Her oyuncu iki şut çeker ve puanlar çocuklar tarafından toplanarak not edilir. Tüm çocuklar iki şut çektikten sonra oyun başa döner, herkes ikişer şut daha çeker ve ilk alınan puanlar arasındaki fark karşılaştırılır

DEĞERLENDİRME:

- Futbolu bu şekilde oynamak sana hissettirdi?
- Futbolcuların gol atmak için farklı stratejileri var mıdır?
- Başka hangi spor çeşitlerini değiştirebiliriz? Nasıl?

ETKİNLİK 7: SEMBOLLERİ TAKİP EDELİM (dış Mekan)

Oyun ve Hareket (Bütünleştirilmiş Büyük Grup Etkinliği)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER:

Kazanım: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.

Göstergeleri:

Nesne/varlıkları yapıldığı malzemeye göre ayırt eder, eşleştirir.

Nesne/varlıkları kullanım amaçlarına göre ayırt eder, eşleştirir.

Kazanım : Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır.

Göstergeleri:

Verilen açıklamaya uygun sembolü gösterir.

Gösterilen sembolün anlamını söyler.

Kazanım : Küçük kas kullanımını gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Nesneleri toplar. .

Nesneleri yan yana dizer.

Nesneleri yeni şekiller oluşturacak biçimde bir araya getirir.

Kazanım : Sorumluluklarını yerine getirir.

Göstergeleri:

Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.

MALZEMELER:

Kova, dallar, taşlar, diğer doğal nesnelere.

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Yol gösterici sence ne demek?
- Kaybolan birine nasıl yardımcı olurdu?

UYGULAMA: Öğretmen çocuklara sembolleri takip edelim arkadaşlarımızı bulalım oyununu oynayacaklarını anlatır. Çocuklardan öncelikle oyun parkuru hazırlamak için açık alandan materyal toplamaları istenir. Çocuklar açık alanda buldukları dalları, çam kozalaklarını, yaprakları ve diğer doğal nesnelere kovaya doldurur. Malzemelerin ağaçlardan koparılması gerektiğini sadece yerden toplanması gerektiğini açıklar. Çocuklar iki gruba ayrılır ilk grup topladıkları malzemelerden semboller oluşturarak yola ipuçları yerleştirir ve sembollerin bittiği noktada saklanır. Diğer grup ise bu sembolleri takip ederek ilk grubun saklandığı yeri bulmaya çalışır. Sonrasında ise grupların yer değiştirmeleri istenir.

DEĞERLENDİRME:

- Sembolleri ararken nelere dikkat ettin?
- Kendine göre bir strateji belirledin mi?
- Bilmediğin bir yerde arkadaşlarımızı aramak sana ne hissettirdi?

ETKİNLİK 7: SEMBOLLERİ TAKİP EDELİM (iç Mekan)

Oyun ve Hareket (Bütünleştirilmiş Büyük Grup Etkinliği)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.

Göstergeleri:

Nesne/varlıkları yapıldığı malzemeye göre ayırt eder, eşleştirir.

Nesne/varlıkları kullanım amaçlarına göre ayırt eder, eşleştirir.

Kazanım : Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır.

Göstergeleri:

Verilen açıklamaya uygun sembolü gösterir.

Gösterilen sembolün anlamını söyler.

Kazanım : Küçük kas kullanımını gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Nesneleri toplar. .

Nesneleri yan yana dizer.

Nesneleri yeni şekiller oluşturacak biçimde bir araya getirir.

Kazanım : Sorumluluklarını yerine getirir.

Göstergeleri:

Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.

MALZEMELER:

Kova, oyuncalar, kalemler, sınıfta bulunan nesnelere.

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Yol gösterici sence ne demek?
- Kaybolan birine nasıl yardımcı olurdu?

UYGULAMA: Öğretmen çocuklara sembolleri takip edelim arkadaşlarımızı bulalım oyununu oynayacaklarını anlatır. Çocuklardan öncelikle oyun parkuru hazırlamak için okuldan materyal toplamaları istenir. Çocuklar okulda buldukları oyuncaları, kalemleri, sınıfta bulunan nesnelere kovaya doldurulur. Çocuklar iki gruba ayrılır ilk grup topladıkları malzemelerden semboller oluşturarak yola ipuçları yerleştirir ve sembollerin bittiği noktada saklanır. Diğer grup ise bu sembolleri takip ederek ilk grubun saklandığı yeri bulmaya çalışır. Sonrasında ise gruplardan yer değiştirmeleri istenir.

DEĞERLENDİRME:

- Sembolleri ararken nelere dikkat ettin?
- Kendine göre bir strateji belirledin mi?
- Bilmediğin bir yerde arkadaşlarını aramak sana ne hissettirdi?

ETKİNLİK 8: SARMAL ÖRÜNTÜ- (dış mekan)

Matematik ve Fen (Bütünleştirilmiş Bireysel Etkinlik)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım : Algıladıklarını hatırlar.

Göstergeleri:

Hatırladıklarını yeni durumlarda kullanır.

Kazanım : Nesnelerle örüntü oluşturur.

Göstergeleri:

En çok üç öğeden oluşan örüntüdeki kuralı söyler.

Bir örüntüde eksik bırakılan öğeyi tamamlar.

Nesnelerle özgün bir örüntü oluşturur.

Kazanım : Küçük kas kullanımını gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Nesneleri toplar. .

Nesneleri yan yana dizer.

Nesneleri yeni şekiller oluşturacak biçimde bir araya getirir.

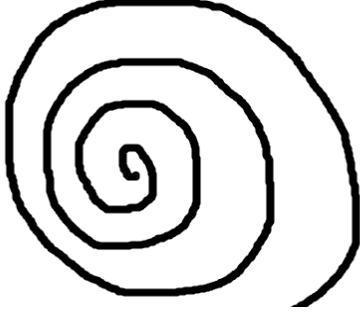
MALZEMELER:

Taşlar, boyalar, kozalaklar, otlar, yapraklar, toprak, çamur, ahşap blok vb.

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Çamur kullanarak neler yapabiliriz?
- Sarmal ne demektir?
- Boyalarla kağıt dışında nereleri boyayabiliriz?

UYGULAMA: Çocuklar uygun kıyafetler ile dışarıya çıkarılır ve farklı yapıdaki malzemelerden örüntü çalışması yapılacağı açıklanır. Çalışma öncesinde çocuklar gerekli malzemeleri toplar ve her çocuğa bir ahşap blok verilir. Ahşap blok üzerine sarmal (**Şekil 4**)

(Şekil 4)

olarak 3'lü örüntü oluşturulacağı açıklanır. Örneğin; örüntü için çamurdan şekiller yapılabilir, toplanan taşlar ya da kozalaklar boyanabilir. Örüntüde kullanılacak malzemeler tamamen çocukların özgünlüğüne bırakılacaktır.

DEĞERLENDİRME:

- Çalışmayı yaparken zorlandığın oldu mu? Neden?
- Malzemeyi neden kullanmak istedin?
- Tek başına örüntü yapmak nasıldı?
- Örüntüyü sarmal bir şekilde oluşturmak nasıldı?

ETKİNLİK 8: SARMAL ÖRÜNTÜ (iç mekan)

Matematik ve Fen (Bütünleştirilmiş Bireysel Etkinlik)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım : Algıladıklarını hatırlar.

Göstergeleri:

Hatırladıklarını yeni durumlarda kullanır.

Kazanım : Nesnelere örüntü oluşturur.

Göstergeleri:

En çok üç öğeden oluşan örüntüdeki kuralı söyler.

Bir örüntüde eksik bırakılan öğeyi tamamlar.

Nesnelerle özgün bir örüntü oluşturur.

Kazanım : Küçük kas kullanımını gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Nesneleri toplar. .

Nesneleri yan yana dizer.

Nesneleri yeni şekiller oluşturacak biçimde bir araya getirir.

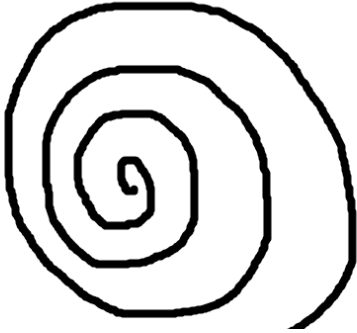
MALZEMELER:

Çeşitli kağıtlar, boyalar, Legolar, oyun hamurları vb.

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Oyun hamuru kullanarak neler yapabiliriz?
- Boyalarla kağıt dışında nereleri boyayabiliriz?

UYGULAMA: Çocuklara farklı yapıdaki malzemelerden örüntü çalışması yapılacağı açıklanır. Çalışma öncesinde çocuklar gerekli malzemeleri (logo, oyuncak, kağıt, boya vb.) toplar ve her çocuğa bir karton verilir. Karton üzerine sarmal (**Şekil 4**)

(**Şekil 4**)

olarak 3'lü örüntü oluşturulacağı açıklanır. Örneğin; örüntü için oyun hamurundan şekiller yapılabilir, kağıtlar boyanabilir. Örüntüde kullanılacak malzemeler tamamen çocukların özgünlüğüne bırakılacaktır.

DEĞERLENDİRME:

- Çalışmayı yaparken zorlandığın yerler oldu mu? Neden?
- Malzemeyi neden kullanmak istedin?
- Tek başına örüntü yapmak nasıldı?
- Örüntüyü sarmal bir şekilde oluşturmak nasıldı?

ETKİNLİK 9: DENGE PARKURU (dış Mekan)

Hareket (Küçük Grup Etkinliği)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım: Yer değiştirme hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Yönergeler doğrultusunda yürür.

Kazanım : Denge hareketleri yapar.

Göstergeleri:.

Bireysel ve eşli olarak denge hareketleri yapar.

Denge tahtası üzerinde yönergeler doğrultusunda yürür.

Kazanım : Sorumluluklarını yerine getirir.

Göstergeleri:

Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.

MALZEMELER:

Denge Parkuru.

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Cambaz ne demek?
- Sizce cambazlar ip üzerinde dururken zorlanıyor mudur?

- İki kişi aynı hareketli aynı anda yapabilir mi?

UYGULAMA: Öğretmen denge oyunu için uzun bir parkur hazırlar ve çocuklar ile açık alana çıkılarak denge parkuru oyunu oynanacağı açıklanır. Çocuklar parkurda iki kişilik gruplar halinde çalışacaklardır. Parkur tahta levhalardan oluşmaktadır. Tahta levhalar zikzaklar şeklinde karşılıklı olarak yerleştirilmiştir. İki çocuk el ele tutarak denge tahtasından düşmeden denge parkurunu tamamlamaya çalışır. Tüm çocuklar parkuru tamamladıktan sonra parkur daha zor hale getirilebilir.

DEĞERLENDİRME:

- Dengeli hareket etmek tek başına mı yoksa iki kişi ile mi kolay? Neden?
- Arkadaşınla parkuru tamamlarken nelere dikkat ettiniz?
- Zorlandığımız yerler oldu mu?

ETKİNLİK 9: DENGE OYUNU (iç Mekan)

Hareket (Küçük Grup Etkinliği)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım: Yer değiştirme hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Yönergeler doğrultusunda yürür.

Kazanım : Denge hareketleri yapar.

Göstergeleri:.

Bireysel ve eşli olarak denge hareketleri yapar.

Denge tahtası üzerinde yönergeler doğrultusunda yürür.

Kazanım : Sorumluluklarını yerine getirir.

Göstergeleri:

Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.

MALZEMELER:

Denge Parkuru.

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Cambaz ne demek?
- Sizce cambazlar ip üzerinde dururken zorlanıyor mudur?
- İki kişi aynı hareketli aynı anda yapabilir mi?

UYGULAMA: Öğretmen denge oyunu için uzun bir parkur hazırlar ve çocuklar ile açık alana çıkılarak denge parkuru oyunu oynanacağı açıklanır. Çocuklar parkurda iki kişilik gruplar halinde çalışacaklardır. Parkur tahta levhalardan oluşmaktadır. Tahta levhalar zikzaklar şeklinde karşılıklı olarak yerleştirilmiştir. İki çocuk el ele tutarak denge tahtasından düşmeden denge parkurunu tamamlamaya çalışır. Tüm çocuklar parkuru tamamladıktan sonra parkur daha zor hale getirilebilir.

DEĞERLENDİRME:

- Dengeli hareket etmek tek başına mı yoksa iki kişi ile mi kolay? Neden?
- Arkadaşınla parkuru tamamlarken nelere dikkat ettiniz?
- Zorlandığımız yerler oldu mu?

ETKİNLİK 10: RENKLİ LASTİKLER İŞ BAŞINDA (dış mekan)

Matematik (Bireysel Etkinlik)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım: Algıladıklarını hatırlar.

Göstergeleri:

Hatırladıklarını yeni durumlarda kullanır.

Kazanım : Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri:

Yönergeye uygun olarak nesneyi doğru yere yerleştirir.

Kazanım : Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri:

Çözüm yollarından birini seçer. .

Çözüme ulaşamadığı zaman yeni bir çözüm yolu seçer.

Kazanım : Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri:

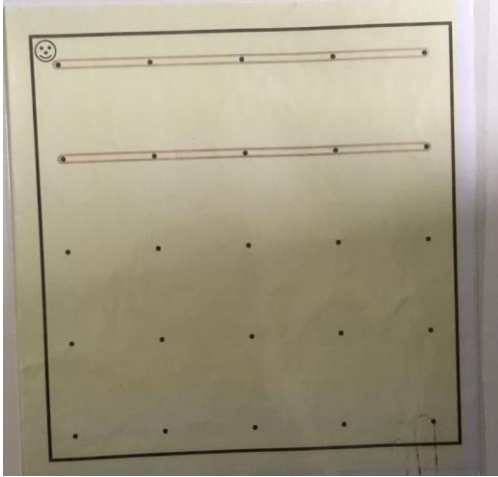
Nesneleri takar.

Nesneleri çıkarır

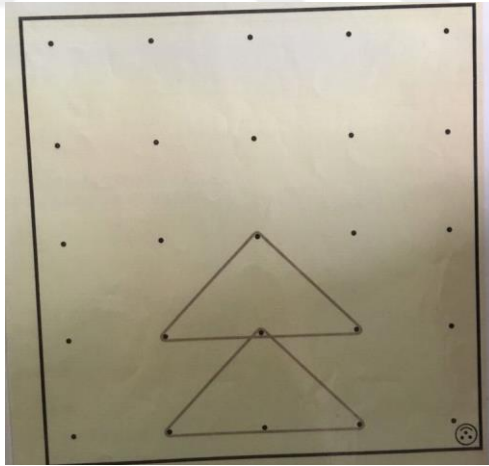
MALZEMELER:

Tahta bloklar, çivi, renkli lastikler, kopyalama kartları

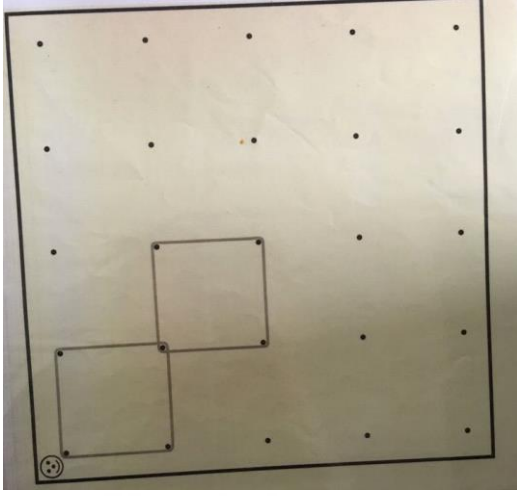
(Şekil 5)

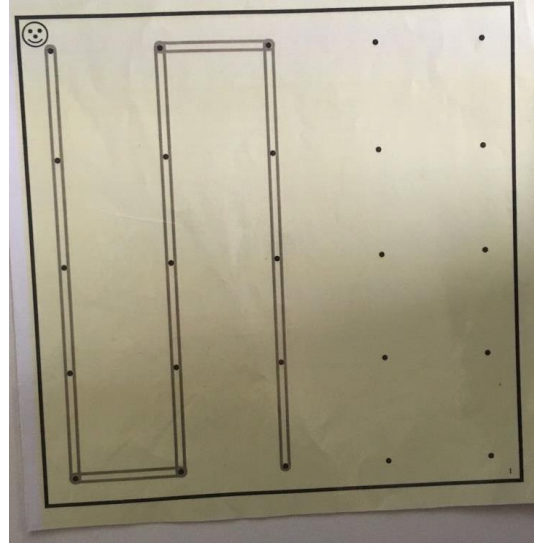
(Şekil 6)

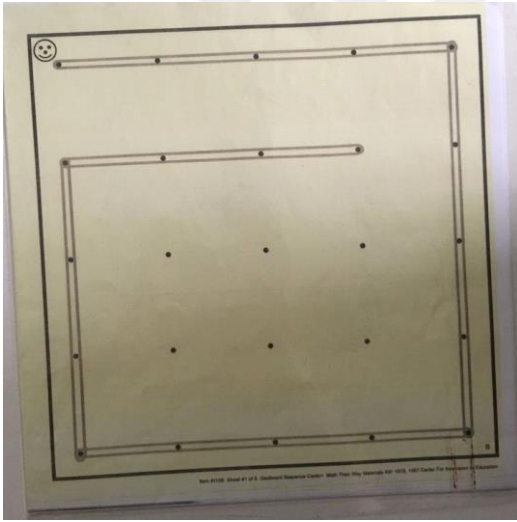
(Şekil 7)

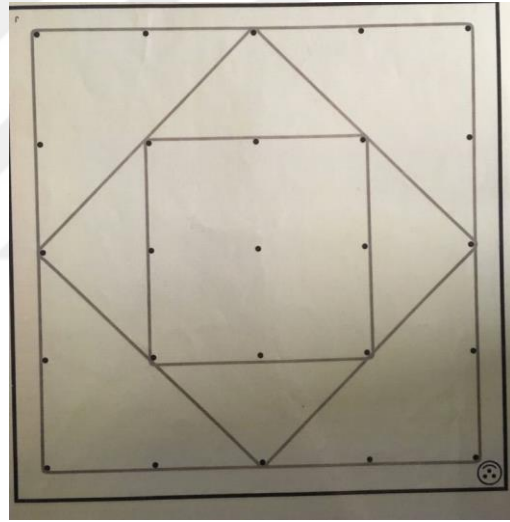
(Şekil 8)

(Şekil 9)

(Şekil 10)

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Günlük hayatımızda neleri kopya ederiz?
- Hangi organlarımız kopyalama yapmak için gereklidir?
- Çevremizde gördüğümüz nesnelere aklında tutmak için ne yaparsın?

UYGULAMA: Öğretmen çocuklara birer tane çivileri çakılmış tahta çubuk ve renkli lastikleri verir. Ardından ise (Şekil 5) görsel tüm çocukların görebileceği bir yere asılır. Çocukların gördükleri kartı önlerinde ki tahta bloğa kopya etmelerini istenir. Çocuklar (Şekil 5) numaralı kartı tamamladığında diğer karta geçer. Bu çalışma 6 kart bitene kadar devam eder.

DEĞERLENDİRME:

- Etkinlik tamamlandıktan sonra çocuklardan tahta bloklar kullanarak özgün birer çalışma yapmaları istenir. Çocukların çalışma hakkında fikirleri alınır.

ETKİNLİK 10: RENKLİ LASTİKLER İŞ BAŞINDA (iç mekan)

Matematik (Bireysel Etkinlik)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım: Algıladıklarını hatırlar.

Göstergeleri:

Hatırladıklarını yeni durumlarda kullanır.

Kazanım : Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri:

Yönergeye uygun olarak nesneyi doğru yere yerleştirir.

Kazanım : Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri:

Çözüm yollarından birini seçer. .

Çözüme ulaşamadığı zaman yeni bir çözüm yolu seçer.

Kazanım : Küçük kas kullanımını gerektiren hareketleri yapar.

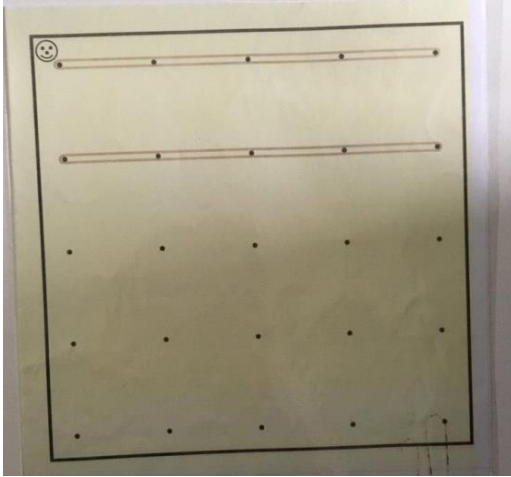
Göstergeleri:

Çizgileri istenilen nitelikte çizer.

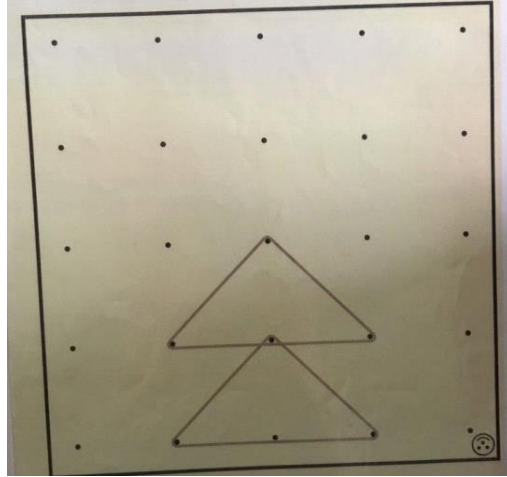
MALZEMELER:

Kağıtlar, renkli boya kalemleri, kopyalama kartları

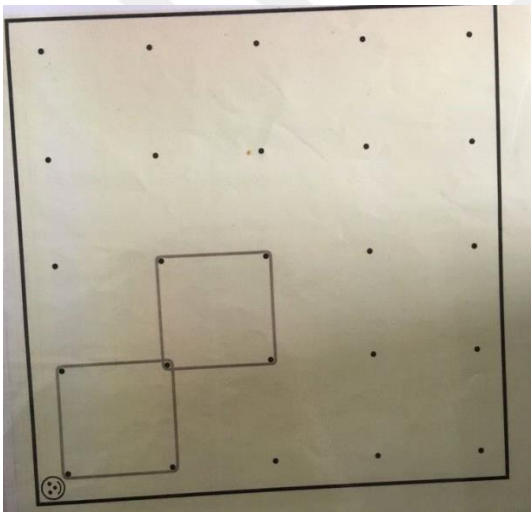
(Şekil 5)

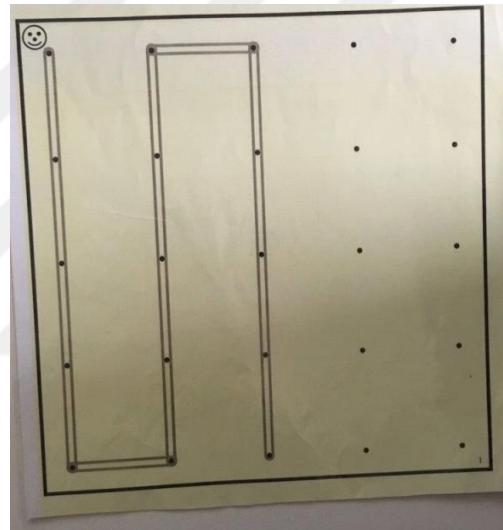
(Şekil 6)

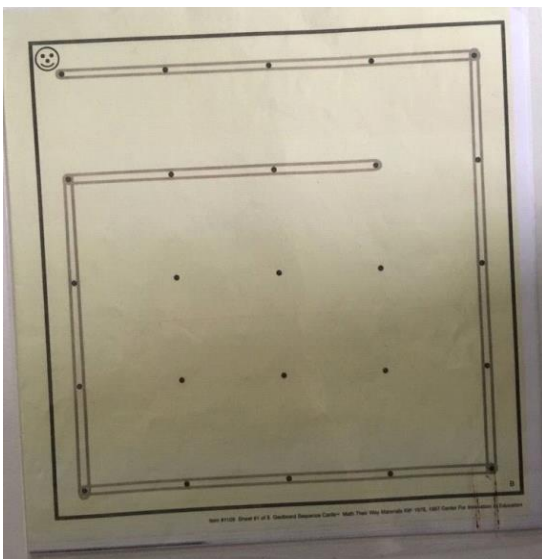
(Şekil 7)

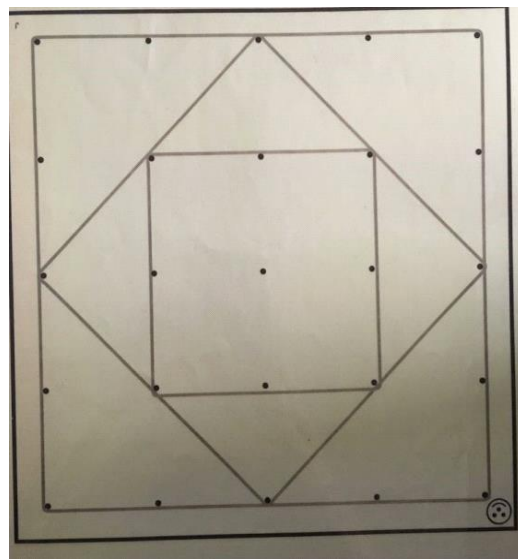
(Şekil 8)

(Şekil 9)

(Şekil 10)

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Günlük hayatımızda neleri kopya ederiz?
- Hangi organlarımız kopyalama yapmak için gereklidir?
- Çevremizde gördüğümüz nesnelere aklında tutmak için ne yaparsın?

UYGULAMA: Öğretmen çocuklara her çalışma için birer kağıt ve renkli kalemleri verir. Ardından ise (**Şekil 5**) görsel tüm çocukların görebileceği bir yere asılır. Çocukların gördükleri kartı önlerinde ki kağıda kopya etmelerini istenir. Çocuklar (**Şekil 5**) numaralı kartı tamamladığında diğer karta geçer. Bu çalışma 6 kart bitene kadar devam eder.

DEĞERLENDİRME:

- Etkinlik tamamlandıktan sonra çocuklardan kağıt üzerinde özgün birer çalışma yapmaları istenir.
- Çocukların çalışma hakkında fikirleri alınır.

ETKİNLİK 11: RENKLERİN DÜNYASI (dış mekan)

Hareket ve Matematik (Bütünleştirilmiş Bireysel Etkinlik)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım: Nesne ya da varlıkları gözlemler.

Göstergeleri:

Nesne/varlığın rengini söyler.

Kazanım : Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre gruplar.

Göstergeleri:

Nesne/varlıkları rengine göre gruplar.

Kazanım : Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre sıralar.

Göstergeleri:

Nesne/varlıkları renk tonlarına göre sıralar.

Kazanım : Küçük kas kullanımını gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Nesneleri toplar.

Nesneleri yan yana dizer.

MALZEMELER:

Doğada bulunan materyaller (taşlar, yapraklar, dallar, kozalaklar, çakıllar, çiçekler,)

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Gruplama ve sıralama ne demektir?
- Doğadaki renkleri seçerken çalışması yaparken nelere dikkat ettin?
- Doğada bulunan nesnelerin renkleri benzer midir? Farklı mıdır? neden ?

UYGULAMA: Çocuklar ile açık alana çıkılır ve öğretmen çocuklara renkleri gruplayacaklarını daha sonra da renk tonlarına göre sıralayacaklarını açıklar. Çocuklardan üç tane ana renk seçip seçtikleri renklerin doğrultusunda bahçede aramaya yapmaları istenir. Çocuklar seçtikleri renklerin doğrultusunda doğal materyalleri toplar ve istedikleri bir zemin üzerinde bu nesneleri renklerinin tonlarına göre sıralar. Tonlama çalışmasının ardından değerlendirmeye geçilir.

DEĞERLENDİRME:

- Çocuklardan seçtikleri renkler hakkında sohbet edilir.
- Günlük hayatımızda renk tonlamaları ile en çok nerelerde karşılaşırız?
- Doğada renkler sınırlı mıdır? Neden?

ETKİNLİK 11: RENKLERİN DÜNYASI (iç mekan)

Hareket ve Matematik (Bütünleştirilmiş Bireysel Etkinlik)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım: Nesne ya da varlıkları gözlemler.

Göstergeleri:

Nesne/varlığın rengini söyler.

Kazanım : Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre gruplar.

Göstergeleri:

Nesne/varlıkları rengine göre gruplar.

Kazanım : Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre sıralar.

Göstergeleri:

Nesne/varlıkları renk tonlarına göre sıralar.

Kazanım : Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Nesneleri toplar.

Nesneleri yan yana dizer.

MALZEMELER:

Sınıfta bulunan materyaller (oyuncaklar, boyalar, fen doğa malzemeleri, kağıtlar vb.)

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Gruplama ve sıralama ne demektir?
- Doğadaki renkleri seçerken çalışması yaparken nelere dikkat ettin?
- Sınıfta bulunan nesnelerin renkleri benzer midir? Farklı mıdır? neden?

UYGULAMA: Öğretmen çocuklara renkleri gruplayacaklarını daha sonra da renk tonlarına göre sıralayacaklarını açıklar. Çocuklardan üç tane ana renk seçip seçtikleri renklerin doğrultusunda bahçede aramaya yapmaları istenir. Çocuklar seçtikleri renkler doğrultusunda doğal materyalleri toplar ve istedikleri bir zemin üzerinde bu nesneleri renklerinin tonlarına göre sıralar. Tonlama çalışmasının ardından değerlendirmeye geçilir.

DEĞERLENDİRME:

- Çocuklardan seçtikleri renkler hakkında sohbet edilir.
- Günlük hayatımızda renk tonlamaları ile en çok nerelerde karşılaşıyoruz?
- Sınıfta renkler sınırlı mıdır? Neden?

ETKİNLİK 12: BASKET BİZİM İŞİMİZ (Dış Mekan)

Hareket ve Oyun (Bütünleştirilmiş Küçük Grup Etkinliği)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım : Nesne ya da varlıkları gözlemler.

Göstergeleri:

Nesne/varlığın adını söyler.

Nesne/varlığın rengini söyler.

Nesne/varlığın şeklini söyler.

Nesne/varlığın büyüklüğünü söyler.

Nesne/varlığın uzunluğunu söyler.

Nesne/varlığın dokusunu söyler.

Nesne/varlığın sesini söyler.

Nesne/varlığın kokusunu söyler.

Nesne/varlığın yapıldığı malzemeyi söyler.

Nesne/varlığın tadını söyler.

Nesne/varlığın miktarını söyler.

Nesne/varlığın kullanım amaçlarını söyler.

Kazanım : Geometrik şekilleri tanıır.

Göstergeleri:

Geometrik şekillere benzeyen nesnelere gösterir.

Kazanım : Küçük kas kullanımını gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Nesnelere toplar.

MALZEMELER:

Öğretmenin istediği nesnelere, iki adet üçgen saç ayağı, torba

ARAŞTIRMA SORULARI;

- İnceleme yapmak ne demektir?
- Saçlarımızın ayağı olur mu?
- Saç ayağı ne demektir? Ne için kullanılır?

UYGULAMA: Çocuklar ile dış mekana çıkılır, saç ayağı çocuklara gösterilir ve ne amaçla kullanıldığı anlatılır. Saç ayağı ile basket oyunu oynayacağı açıklanır ve saç ayağının altına sağlam bir torba geçirilir, öğretmen çocuklara oyunun kurallarını açıklar; Oyun iki kişi ile oynanacaktır. Öğretmenin söylediği yönerge doğrultusunda(Örneğin; kırmızı bir nesne, sert bir nesne, sivri bir nesne, iki tane yaprak vb.) çocuklar bahçeden nesnelere toplanarak saç ayağının içine atılır. İlk nesne saç ayağına atıldıktan sonra ikinci nesneye geçilir. Beş yönergeden sonra saç ayağının içindeki nesnelere sayılır ve öğretmenin yönergesine uygun olup olmadığı kontrol edilir. Saç ayağında en çok nesne olan çocuk oyunu kazanır.

DEĞERLENDİRME:

- Saç ayağını amacı dışında başka nasıl kullanabiliriz?
- Kimlerin köyü var? Köylerde nasıl eşyalar kullanılır?

ETKİNLİK 12: BASKET BİZİM İŞİMİZ (iç Mekan)

Hareket ve Oyun (Bütünleştirilmiş Küçük Grup Etkinliği)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım : Nesne ya da varlıkları gözlemler.

Göstergeleri:

Nesne/varlığın adını söyler.

Nesne/varlığın rengini söyler.

Nesne/varlığın şeklini söyler.

Nesne/varlığın büyüklüğünü söyler.

Nesne/varlığın uzunluğunu söyler.

Nesne/varlığın dokusunu söyler.
Nesne/varlığın sesini söyler.
Nesne/varlığın kokusunu söyler.
Nesne/varlığın yapıldığı malzemeyi söyler.
Nesne/varlığın tadını söyler.
Nesne/varlığın miktarını söyler.
Nesne/varlığın kullanım amaçlarını söyler.

Kazanım : Geometrik şekilleri tanır.

Göstergeleri:

Geometrik şekillere benzeyen nesnelere gösterir.

Kazanım : Küçük kas kullanımını gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Nesneleri toplar.

MALZEMELER:

Öğretmenin istediği nesnelere, kova, torba

ARAŞTIRMA SORULARI;

- İnceleme yapmak ne demektir?
- Kova ne için kullanılır?

UYGULAMA: Çocuklara sınıfta kovaya basket atma oyunu oynayacakları açıklanır. Kovanın içine sağlam bir torba geçirilir. Öğretmen çocuklara oyunun kurallarını açıklar; Oyun iki kişi ile oynanacaktır. Öğretmenin söylediği yönerge doğrultusunda(Örneğin; kırmızı bir nesne, sert bir nesne, sivri bir nesne, iki tane lego vb.) çocuklar sınıftan nesnelere toplayıp kovanın içine atılır. İlk nesne kovanın içine atıldıktan sonra ikinci nesneye geçilir. Beş yönergeden sonra kovanın içindeki nesnelere sayılır ve özelliklere uygun olup olmadığı kontrol edilir. Kovada en çok nesne olan çocuk oyunu kazanır.

DEĞERLENDİRME:

- Kova amacı dışında başka nasıl kullanılabilir?
- Basket atmak kelimesini en çok kimler kullanır? Neden?

- Evinizde basket atma oyunu oynuyor musunuz?

ETKİNLİK 13: LABİRENT (dış mekan)

Hareket ve Oyun (Bütünleştirilmiş Bireysel Etkinlik)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım : Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri:

Nesnenin mekândaki konumunu söyler.

Mekânda konum alır.

Harita ve krokiyi kullanır.

Kazanım : Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır.

Göstergeleri:

Verilen açıklamaya uygun sembolü gösterir.

Gösterilen sembolün anlamını söyler.

Kazanım : Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri:

Çözüm yollarından birini seçer.

Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler.

Seçtiği çözüm yolunu dener.

Çözüme ulaşamadığı zaman yeni bir çözüm yolu seçer.

Kazanım : Görsel materyalleri okur.

Göstergeleri:

Görsel materyalleri inceler.

Kazanım : Yer değiştirme hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Yönergeler doğrultusunda yürür.

MALZEMELER:

Tebeşir, kovalar, tırmık, kütük, büyük borular, elma, düz tabak vb.

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Kaybolmak nedir? Kaybolduğumuzda ne yapmalıyız? Kaybolan birine nasıl yardım edebiliriz?
- Engelli bir arazide nasıl gidebiliriz?

UYGULAMA: Öğretmen çocuklara bahçede labirent oyunu oynayacaklarını açıklar. Oyun için parkur hazırlanır. Labirentte çeşitli engeller bulunmalıdır. Örneğin; yere çizilen ya da belirli noktalar yerleştirilen materyaller, genişleyen ve daralan yollar olabilir. Oyunun amacı çocukların ellerindeki düz tabakta bulunan elmayı düşürmeden labirenti tamamlamaktır.

DEĞERLENDİRME:

- Parkurda en çok zorlandığın yer neresiydi?
- Taşıt yolları ve bu oyun arasında bir benzerlik var mıdır?

ETKİNLİK 13: LABİRENT (iç mekan)

Hareket ve Oyun (Bütünleştirilmiş Bireysel Etkinlik)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım : Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri:

Nesnenin mekândaki konumunu söyler.

Mekânda konum alır.

Harita ve krokiyi kullanır.

Kazanım : Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır.

Göstergeleri:

Verilen açıklamaya uygun sembolü gösterir.

Gösterilen sembolün anlamını söyler.

Kazanım : Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri:

Çözüm yollarından birini seçer.

Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler.

Seçtiği çözüm yolunu dener.

Çözüme ulaşamadığı zaman yeni bir çözüm yolu seçer.

Kazanım : Görsel materyalleri okur.

Göstergeleri:

Görsel materyalleri inceler.

Kazanım : Yer değiştirme hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Yönergeler doğrultusunda yürür.

MALZEMELER:

Tebeşir, kovalar, oyuncaklar, sandalyeler, elma, düz tabak vb.

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Kaybolmak nedir? Kaybolduğumuzda ne yapmalıyız? Kaybolan birine nasıl yardım edebiliriz?
- Engelli bir arazide nasıl gidebiliriz?

UYGULAMA: Öğretmen çocuklara sınıfta labirent oyunu oynayacaklarını açıklar. Oyun için parkur hazırlanır. Labirentte çeşitli engeller bulunmalıdır. Örneğin; yere çizilen ya da belirli noktalar yerleştirilen materyaller, genişleyen ve daralan yollar olabilir. Oyunun amacı çocukların ellerindeki düz tabakta bulunan elmayı düşürmeden labirenti tamamlamaktır.

DEĞERLENDİRME:

- Parkurda en çok zorlandığın yer neresiydi?
- Araç yolları ve bu oyun arasında bir benzerlik var mıdır?

ETKİNLİK 14: MACERACI KÜP (Dış Mekan)

Hareket ve Matematik (Bütünleştirilmiş Küçük Grup Etkinliği)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım : Nesneleri sayar.

Göstergeleri:

Belirtilen sayı kadar nesneyi gösterir.

Kazanım : Nesne ya da varlıkları gözlemler.

Göstergeleri:

Nesne/varlığın adını söyler.

Nesne/varlığın şeklini söyler.

Nesne/varlığın miktarını söyler.

Kazanım : Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre gruplar.

Göstergeleri:

Nesne/varlıkları şekline göre gruplar.

Nesne/varlıkları miktarına göre gruplar.

Kazanım : Geometrik şekilleri tanıır.

Göstergeleri:

Geometrik şekillere benzeyen nesneleri gösterir.

MALZEMELER:

Tebeşir, iki adet küp, açık alanda bulunan geometrik nesneler.

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Şekiller ile nerelerde karşılaşırsınız?
- Alış veriş yaparken sayıları kullanıyor musunuz?
- Hesap makinası ne işe yarar?

UYGULAMA: Çocuklar öğretmenleri ile açık bir alanda toplanır ve ‘Maceracı Küp’ oyunu çocuklara anlatılır. Oyunda iki adet küp kullanılır. Bu küplerin birinde 1-6 arası rakamlar diğerinde ise kare, üçgen, dikdörtgen, elips, daire, beşgen şekilleri bulunur. Bir çocuk bir küpü diğer çocuk bir küpü atar. Küpün üst yüzeylerinde gelen şekil ve sayı oyunu yönlendirir. Çocuklar gelen sayı kadar şekil bulur ve buldukları şekil duvara tebeşir ile çizilir. İki kişi ile oynanan bu oyun tüm çocuklar tamamlanana kadar devam eder.

DEĞERLENDİRME:

- Zar ile oynanan oyunlar neler olabilir?
- Yetişkinler oyun oynamaktan hoşlanırlar mı? Neden?
- Evde duvarlara resim çizebilir miyiz?

ETKİNLİK 14: MACERACI KÜP (İç Mekan)

Hareket ve Matematik (Bütünleştirilmiş Küçük Grup Etkinliği)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım : Nesneleri sayar.

Göstergeleri:

Belirtilen sayı kadar nesneyi gösterir.

Kazanım : Nesne ya da varlıkları gözlemler.

Göstergeleri:

Nesne/varlığın adını söyler.

Nesne/varlığın şeklini söyler.

Nesne/varlığın miktarını söyler.

Kazanım : Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre gruplar.

Göstergeleri:

Nesne/varlıkları şekline göre gruplar.

Nesne/varlıkları miktarına göre gruplar.

Kazanım : Geometrik şekilleri tanır.

Göstergeleri:

Geometrik şekillere benzeyen nesnelere gösterir.

MALZEMELER:

Tebeşir, boyalar, kâğıt, iki adet küp, sınıfta bulunan herhangi nesnelere.

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Şekiller ile nerelerde karşılaşırız?
- Alış veriş yaparken sayıları kullanıyor musunuz?
- Hesap makinası ne işe yarar?

UYGULAMA: Çocuklar öğretmenleri sınıfta toplanır ve ‘Maceracı Küp’ oyunu çocuklara anlatılır. Oyunda iki adet küp kullanılır. Bu küplerin birinde 1-6 arası rakamlar diğesinde ise kare, üçgen, dikdörtgen, elips, daire, beşgen şekilleri bulunur. Bir çocuk bir küpü diğere çocuk bir küpü atar. Küpün üst yüzeylerinde gelen şekil ve sayı oyunu yönlendirir. Çocuklar gelen sayı kadar şekil bulur ve buldukları şekil kâğıt kaplanan duvara kalemler ile çizilir. İki kişi ile oynanan bu oyun tüm çocuklar tamamlanana kadar devam eder.

DEĞERLENDİRME:

- Zar ile oynanan oyunlar neler olabilir?
- Yetişkinler oyun oynamaktan hoşlanırlar mı? Neden?
- Evde duvarlara resim çizebilir miyiz?

ETKİNLİK 15: DİKKATLİ OLALIM HAZİNEYİ BULALIM (dış mekan)

Oyun (Büyük Grup Etkinliği)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım:Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.

Göstergeleri:

Nesne/durum/olayın ipuçlarını söyler.

İpuçlarını birleştirerek tahminini söyler.

Kazanım : Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri:

Mekânda konum alır.

Kazanım : Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri:

Probleme çeşitli çözüm yolları önerir.

Çözüm yollarından birini seçer.

Kazanım : Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Nesneleri toplar.

Nesneleri sıkar.

Malzemelere araç kullanarak şekil verir.

Kazanım : Başkalarıyla sorunlarını çözer.

Göstergeleri:

Gerekli zamanlarda uzlaşmacı davranır.

MALZEMELER:

Kazma, tırmık, çubuklar, kağıt kalem, poşet,

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Arkeologlar ne iş yapar?
- Bir incele çalışmasında nelere ihtiyacımız vardır?
- Sadece arkeologlar mı kazı aletleri kullanır? Başka kimler bu aletler ile çalışır?

UYGULAMA: Öğretmen hazine oyunu için semboller ve tekerlemeler (ipucu) oluşturur, hazırlanan ip uçları hazineyi bulmayı kolaylaştırıcı nitelikte olmalıdır.Öğretmen çocukları bahçeye çıkarmadan önce ipuçlarının bulunduğu 8 adet kâğıdı bahçenin farklı köşelerine poşetin içine koyarak gömer, asar ya da saklar. Çocuklar bahçeye geldiğinde etkinlik anlatılır,

Örneğin; bahçemizde gizlenmiş bir hazine var fakat bu hazineye ulaşmamız için ipuçlarını takip etmemiz gerekiyor. Bahçede tam 8 adet ipucu var. Biz sınıf olarak iyi bir grup olup bu ipuçlarını bulacağız denebilir. İlk ipucu tekerlemesini öğretmen söyler ve çocukların diğer ipuçlarını bulmasını bekler. 8 ipucunun ardından ise hazine sandığına ulaşılır. Sandıktan ise her çocuk için düşünme şapkası çıkar.

DEĞERLENDİRME:

- Evimizde sandık kullanır mıyız? Kullanırsak ne amaçla kullanırız?
- Hazineseler gerçekte var mıdır?
- Senin en büyük hazinen ne?
- Eşyaların kaybolduğunda nasıl bulursunuz?
- Düşünme şapkası ile ne yapabiliriz?

ETKİNLİK 15: DİKKATLİ OLALIM HAZİNEYİ BULALIM (İç mekan)

Oyun (Büyük Grup Etkinliği)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım:Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.

Göstergeleri:

Nesne/durum/olayın ipuçlarını söyler.

İpuçlarını birleştirerek tahminini söyler.

Kazanım : Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri:

Mekânda konum alır.

Kazanım : Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri:

Probleme çeşitli çözüm yolları önerir.

Çözüm yollarından birini seçer.

Kazanım : Küçük kas kullanımını gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri:

Nesneleri toplar.

Nesneleri sıkar.

Malzemelere araç kullanarak şekil verir.

Kazanım: Başkalarıyla sorunlarını çözer.

Göstergeleri:

Gerekli zamanlarda uzlaşmacı davranır.

MALZEMELER:

Kağıt, kalem

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Arkeologlar ne iş yapar?
- Bir incele çalışmasında nelere ihtiyacımız vardır?
- Sadece arkeologlar mı kazı aletleri kullanır? Başka kimler bu aletler ile çalışır?

UYGULAMA: Öğretmen hazine oyunu için semboller ve tekerlemeler (ipucu) oluşturur, hazırlanan ip uçları hazineyi bulmayı kolaylaştırıcı nitelikte olmalıdır. Öğretmen ipuçlarının bulunduğu 8 adet kâğıdı okulun farklı köşelerine poşetin içine koyarak asar ya da saklar. Çocuklara sınıfta etkinlik anlatılır, Örneğin; okulumuzda gizlenmiş bir hazine var fakat bu hazineye ulaşmamız için ipuçlarını takip etmemiz gerekiyor. Okulda tam 8 adet ipucu var. Biz sınıf olarak iyi bir grup olup bu ipuçlarını bulacağız denebilir. İlk ipucu tekerlemesini öğretmen söyler ve çocukların diğer ipuçlarını bulmasını bekler. 8 ipucunun ardından ise hazine sandığına ulaşılır. Sandıktan ise her çocuk için düşünme şapkası çıkar.

DEĞERLENDİRME:

- Evimizde sandık kullanır mıyız? Kullanırsak ne amaçla kullanırız?
- Hazineseler gerçekte var mıdır?

- Senin en büyük hazinen ne?
- Eşyaların kaybolduğunda nasıl bulursunuz?
- Düşünme şapkası ile ne yapabiliriz?

ETKİNLİK 16: HALATTAN ŞEKİLER (dış mekan)

Hareket ve Matematik (Bütünleştirilmiş Küçük Grup Etkinliği)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım : Algıladıklarını hatırlar.

Göstergeleri:

Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler.

Hatırladıklarını yeni durumlarda kullanır.

Kazanım : Nesne ya da varlıkları gözlemler.

Göstergeleri:

Nesne/varlığın rengini söyler. .

Nesne/varlığın uzunluğunu söyler.

Kazanım : Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri:

Çözüm yollarından birini seçer.

Seçtiği çözüm yolunu dener.

Çözüme ulaşamadığı zaman yeni bir çözüm yolu seçer.

MALZEMELER:

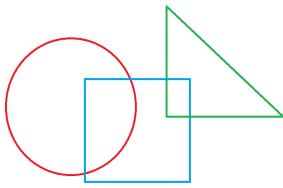
Farklı renklerde farklı boyutlarda kesilmiş renkli halatlar

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Bulmaca çözmek nedir?

- Halat nedir? Halatı ne için kullanırız?
- İpler sadece bağlama ve dikme işlemi için mi kullanılır.

UYGULAMA: Çocuklar uygun kıyafetler ile bahçeye çıkarılır ve halattan şekiller oyunu anlatılır. Halattan şekiller oyununda bir çocuk halatları kullanarak zemine farklı şekiller oluşturur, bu şekiller üst üste konularak (**Şekil 11**) farklı figürler oluşturulur diğer arkadaşı ise bu figürleri aynısını başka bir zemine kopyalar. Halatların farklı renklerde olması çocukların şekil-zemin ayrımı yapması için kolaylık sağlar. Çalışmayı zorlaştırmak için aynı renkteki halatlar ile çalışılır.

(şekil11)

DEĞERLENDİRME:

- Karışmış malzemeleri farklı bir şekille getirmek kolay mıdır?
- Evinizde karışan bir alan olduğunda nasıl toplansınız?

ETKİNLİK 16: HALATTAN ŞEKİLER (iç mekan)

Hareket ve Matematik (Bütünleştirilmiş Küçük Grup Etkinliği)

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER;

Kazanım : Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Göstergeleri:

Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.

Kazanım : Algıladıklarını hatırlar.

Göstergeleri:

Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler.

Hatırladıklarını yeni durumlarda kullanır.

Kazanım : Nesne ya da varlıkları gözlemler.

Göstergeleri:

Nesne/varlığın rengini söyler. .

Nesne/varlığın uzunluğunu söyler.

Kazanım : Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri:

Çözüm yollarından birini seçer.

Seçtiği çözüm yolunu dener.

Çözüme ulaşamadığı zaman yeni bir çözüm yolu seçer.

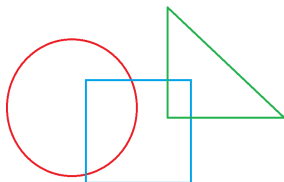
MALZEMELER:

Farklı renklerde farklı boyutlarda kesilmiş renkli halatlar

ARAŞTIRMA SORULARI;

- Bulmaca çözmek nedir?
- Halat nedir? Halatı ne için kullanırız?
- İpler sadece bağlama ve dikme işlemi için mi kullanılır.

UYGULAMA Çocuklara sınıfta halattan şekiller oyunu anlatılır. Halattan şekiller oyununda bir çocuk halatları kullanarak zemine farklı şekiller oluşturur, bu şekiller üst üste konularak (Şekil 11) farklı figürler oluşturulur diğer arkadaşları ise bu figürleri aynısını başka bir zemine kopyalar. Halatların farklı renklerde olması çocukların şekil-zemin ayırması için kolaylık sağlar. Çalışmayı zorlaştırmak için aynı renkteki halatlar ile çalışılır.

(şekil11)

DEĞERLENDİRME:

- Karışmış malzemeleri farklı bir şekilde getirmek kolay mıdır?
- Evinizde karışan bir alan olduğunda nasıl toplansınız?

Ek 3.

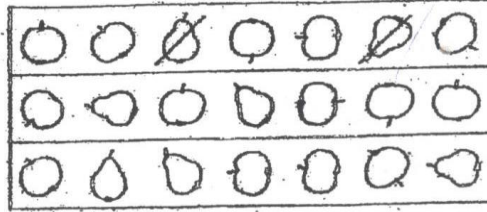
FTF-K (5-6 yaşındaki çocuklar için Konsantrasyon- Dikkat Toplama Testi)

FRANKFURTER TESTS FÜR FÜNFAHRIGE-KONZENTRATION-

FTF-K Ulrich Roatz / Deutsches Institut für Internationale
Pedagogische Forschung Frankfurt

FRANKFURTER DİKKAT TESTİ

ÖRNEK

ÜBUNGSBEISPIEL

Adı Soyadı :

Okul adı:

Uygulayıcı:

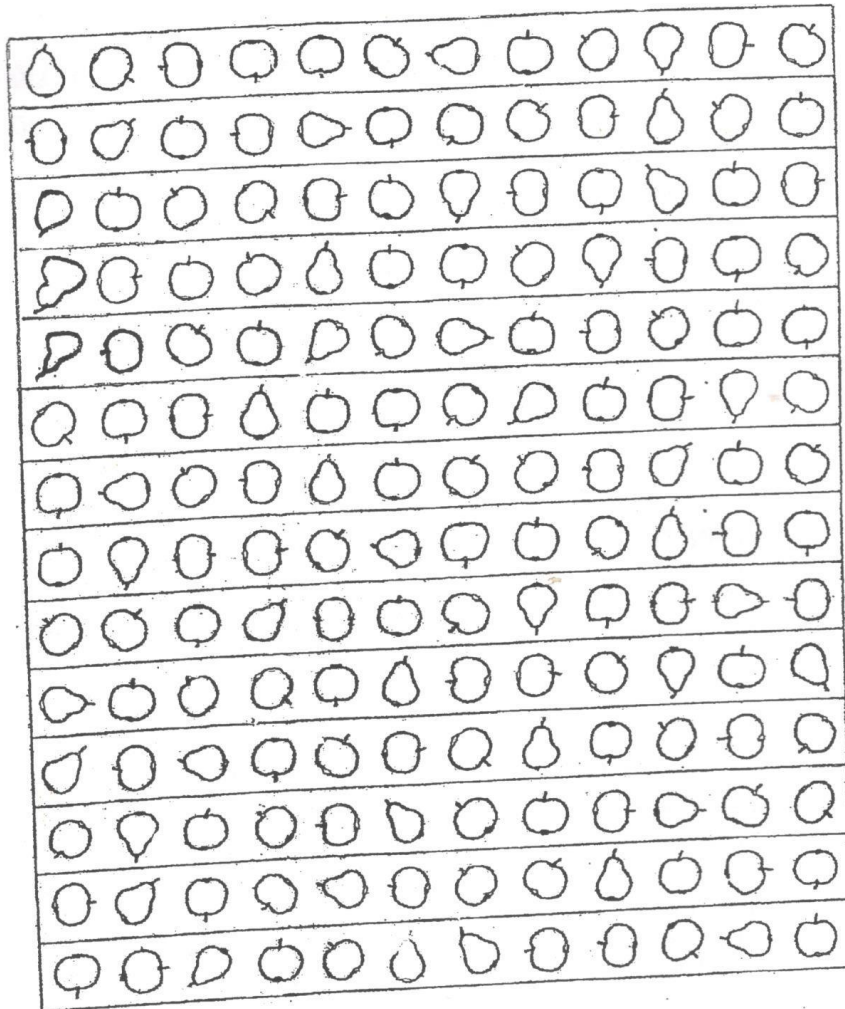
Kız () Erkek ()

	Gün	Ay	Yıl
Test tarihi			
Doğum tarihi			
Yaşı			

Doğru sayısı

Yanlış sayısı

Sonuç

Frankfurter Tests für Fünfjährige - Konzentration, FTF -K" von U. Raatz und R. Möhling unter Mitarbeit von K. Ruchti, Zeichnungen von D. Raatz-Schammer. Herausgegeben vom Deutschen Institut für Internationale Pädagogische Forschung, Frankfurt/Main, in der Reihe „Deutsche Schultests“. © 1971 Beltz Testgesellschaft mbH, Weinheim. Nachdruck und Vervielfältigung - auch auszugsweise - verboten; Zitierung nur von Übungsbeispielen gestattet. Auf die bei der Bestellung des Tests anerkannten Bezugsbedingungen, insbesondere der Verpflichtung, den Test vor unbefugter Einsichtnahme zu schützen, wird ausdrücklich hingewiesen.

FROSTİG Gelişimsel Görsel Algı Testi (FROSTİG Developmental Test of Visual Perception)

FROSTİG GÖRSEL ALGI TESTİ

ADI:
SOYADI:
CİNSİYETİ:
TEST TARİHİ:
DOĞUM TARİHİ:
KRONOLOJİK YAŞI:
UYGULAYAN:

	EL-GÖZ KOORDİNASYONU	ŞEKİL-ZEMİN AYIRIMI	ALGILAMA SABİTLİĞİ	MEKAN KONUM ALGISI	MEKAN İLİŞKİLERİNİN ALGILANMASI	TOPLAM
HAM PUANLAR						
STANDART PUANLAR						

1

2

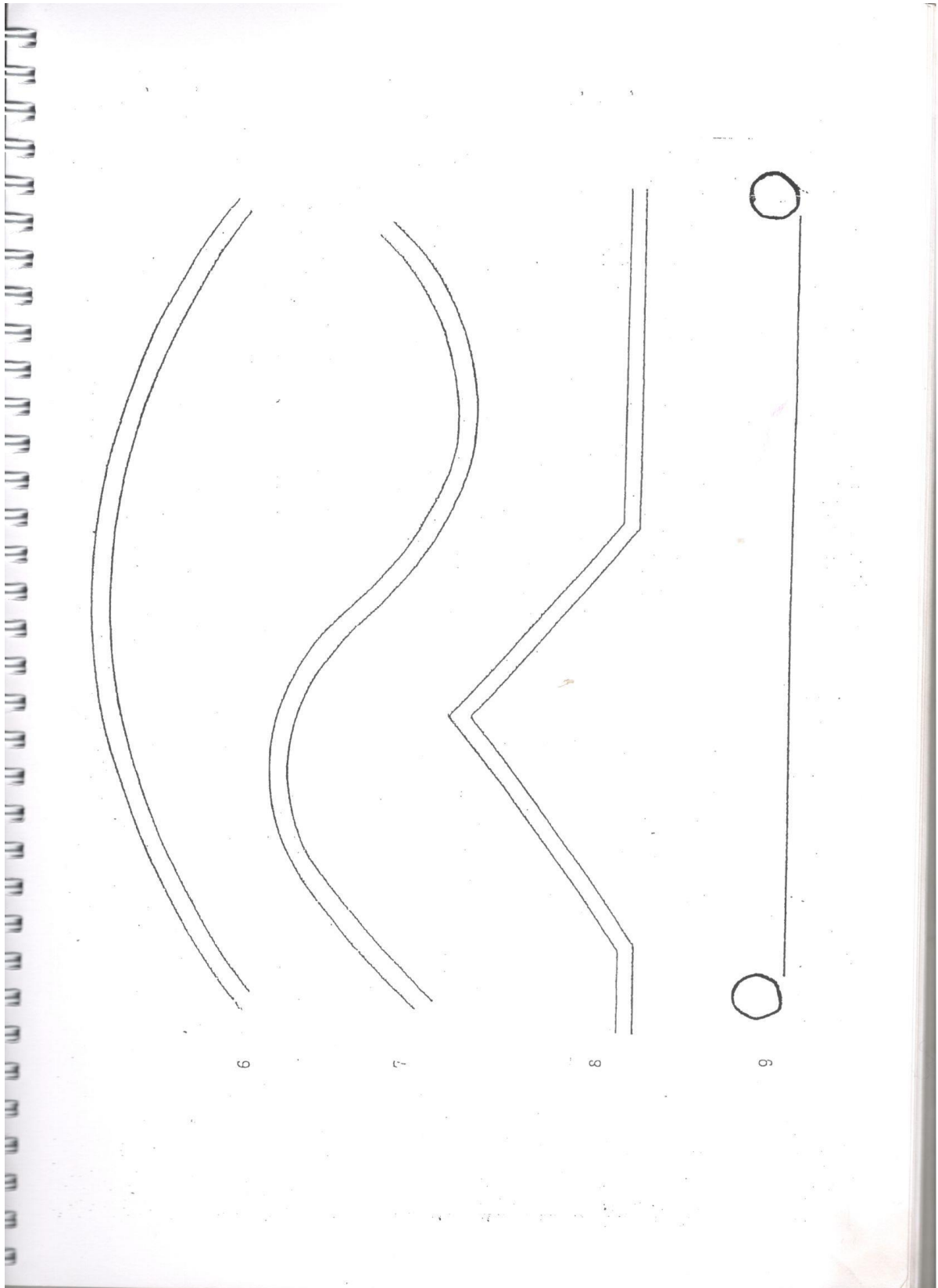
3

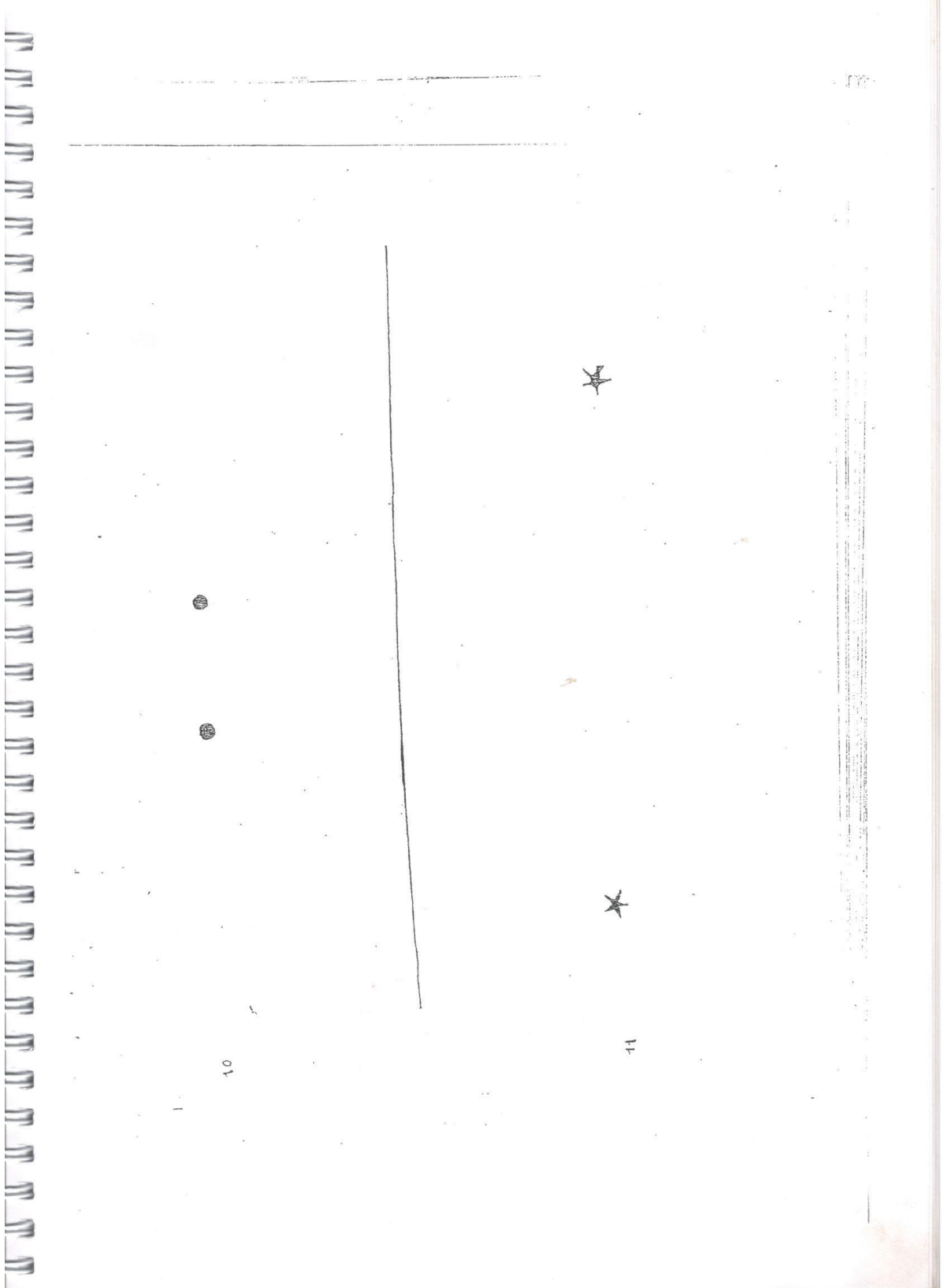

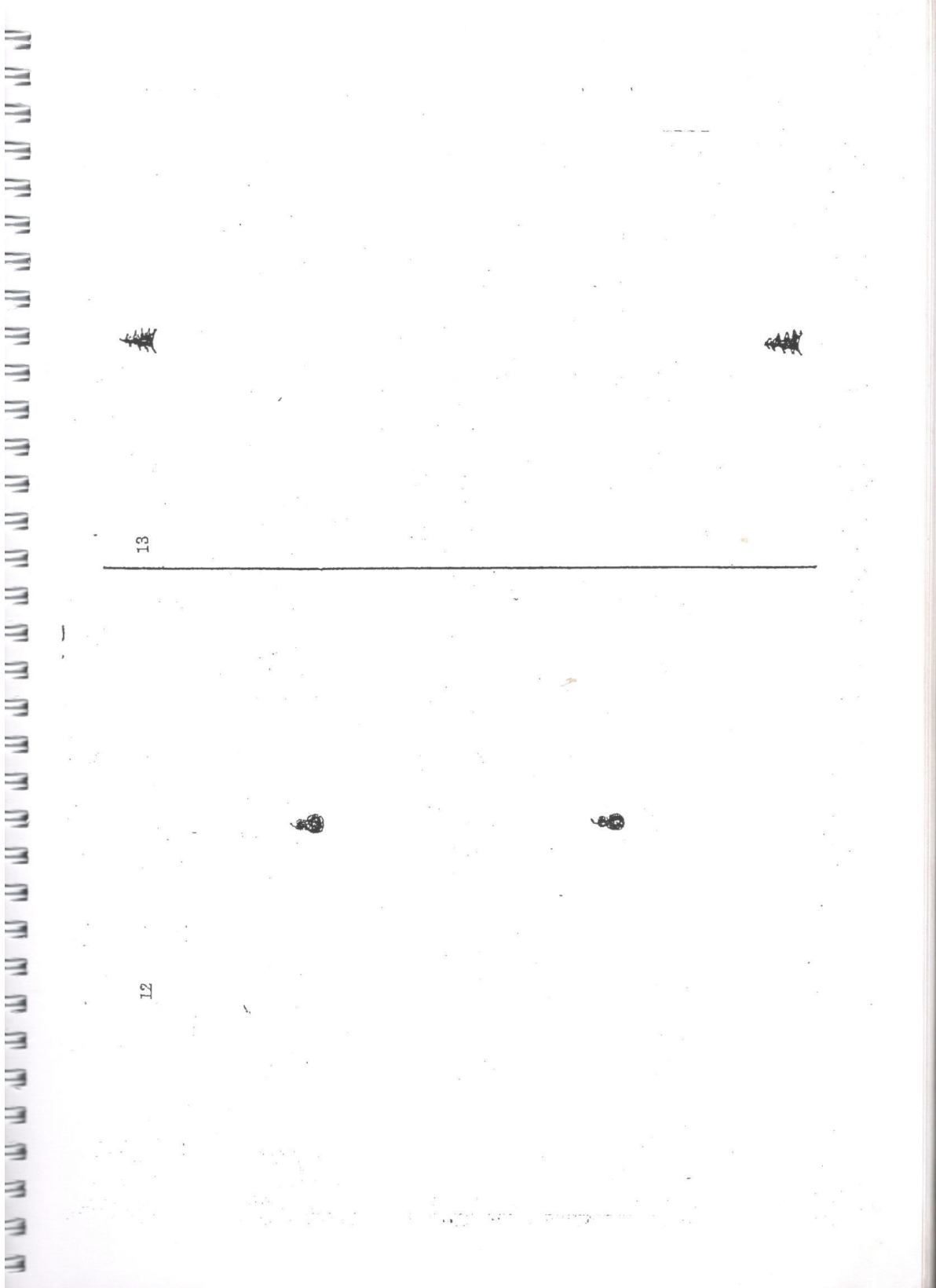
4

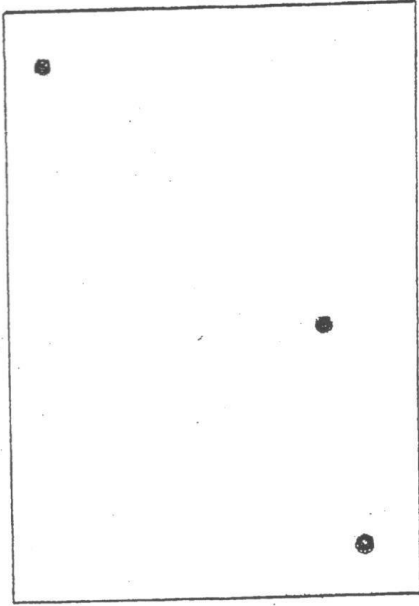

5

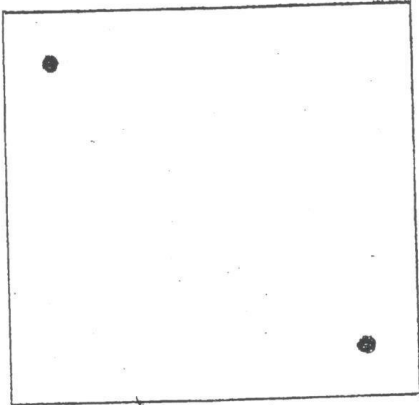

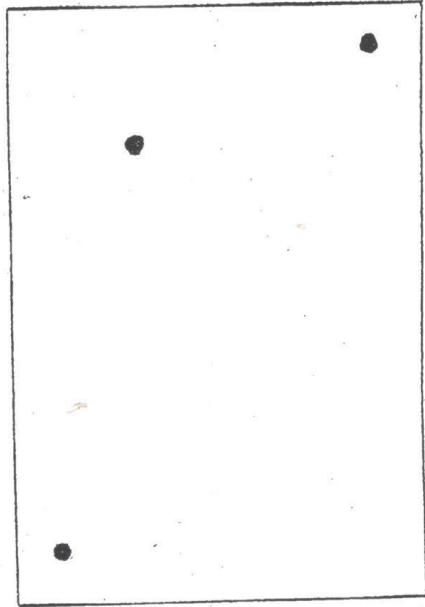

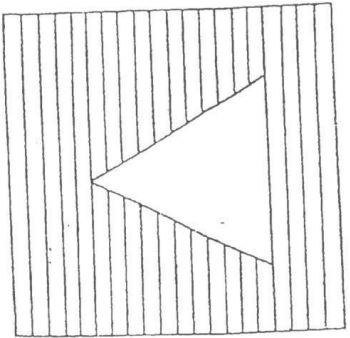
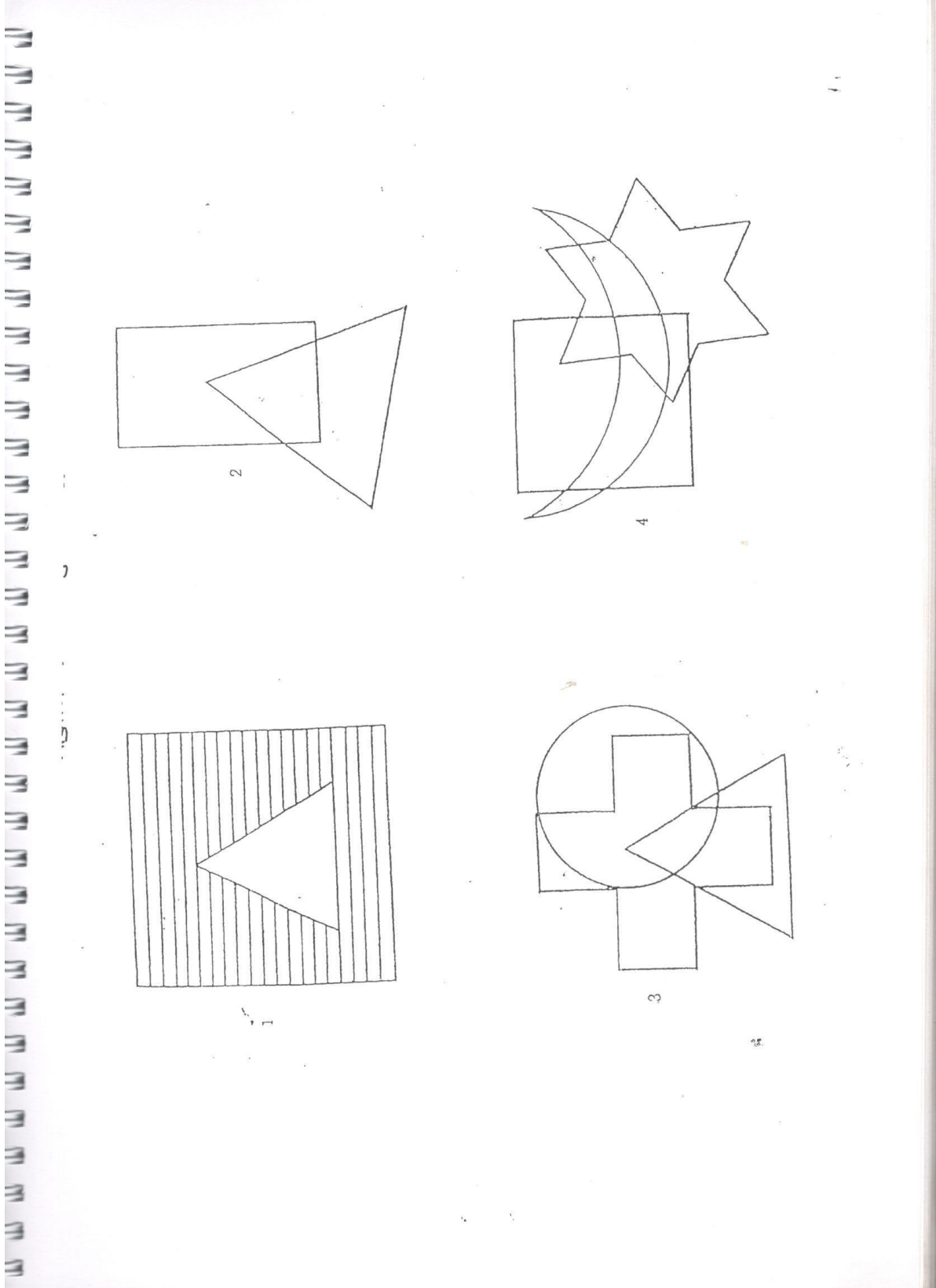
15

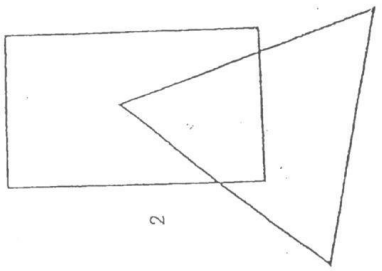
14

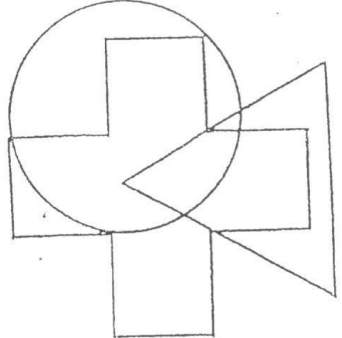
16

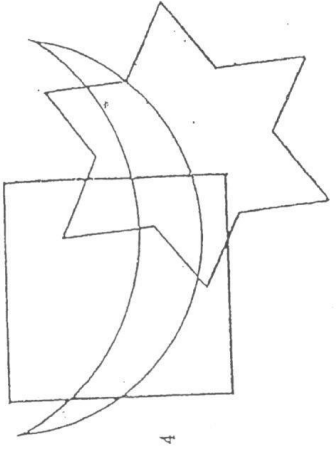
1

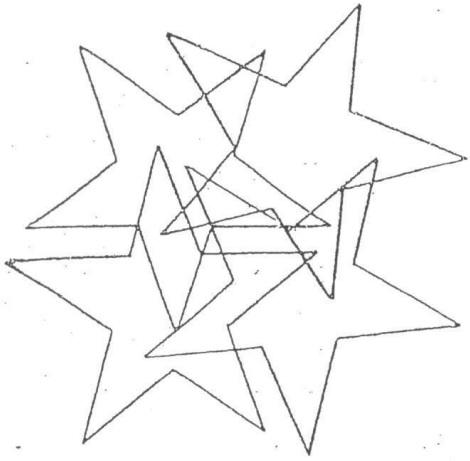
2

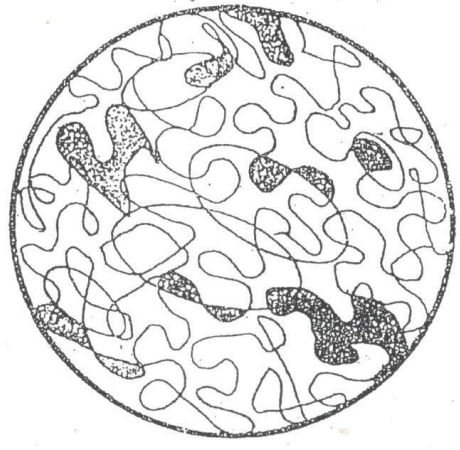
3

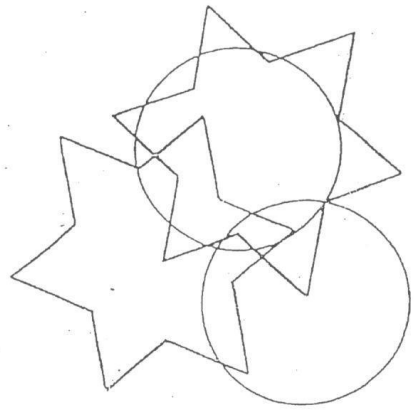
4

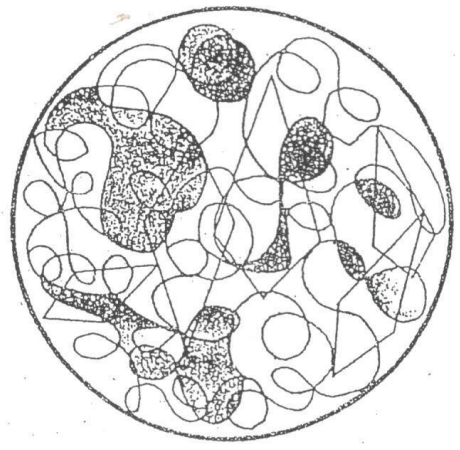
6

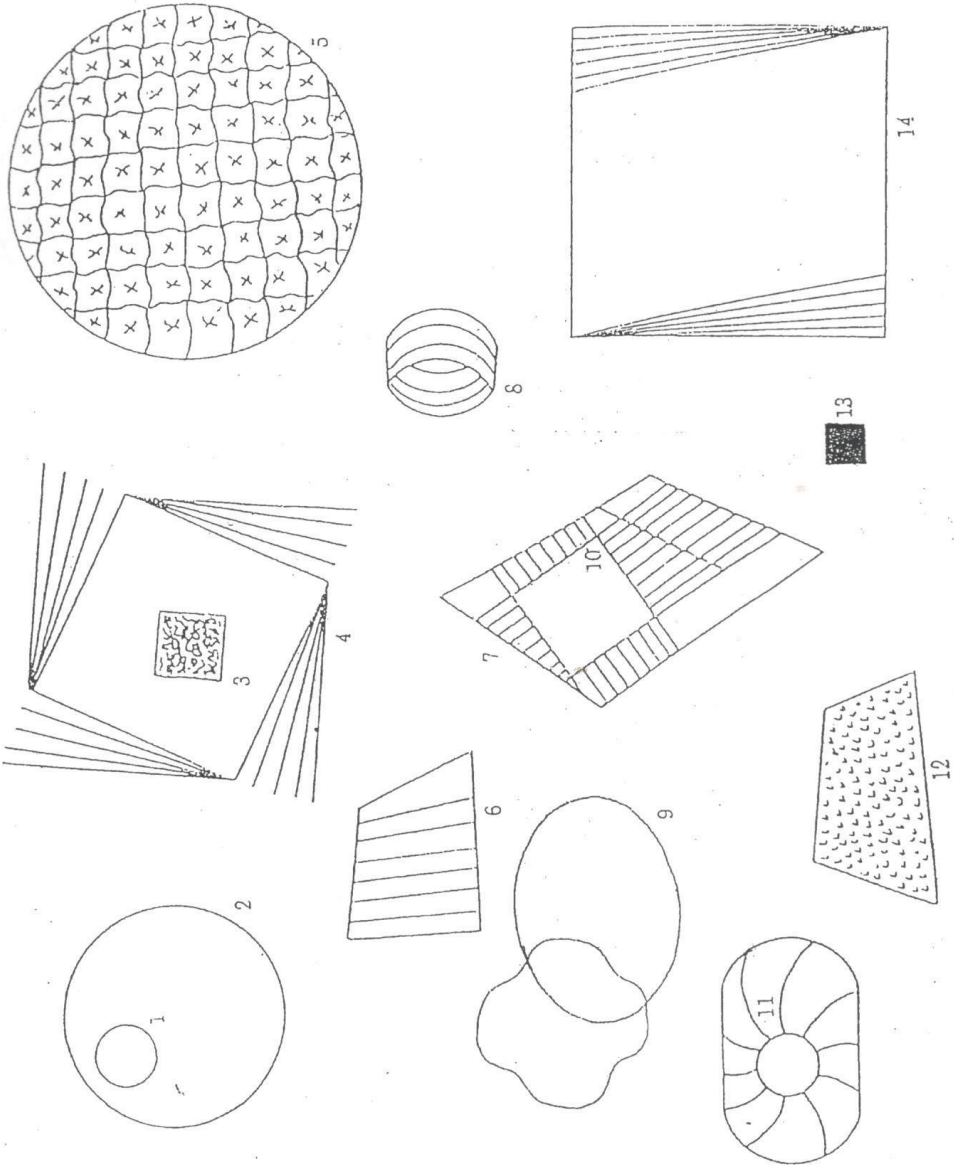
8

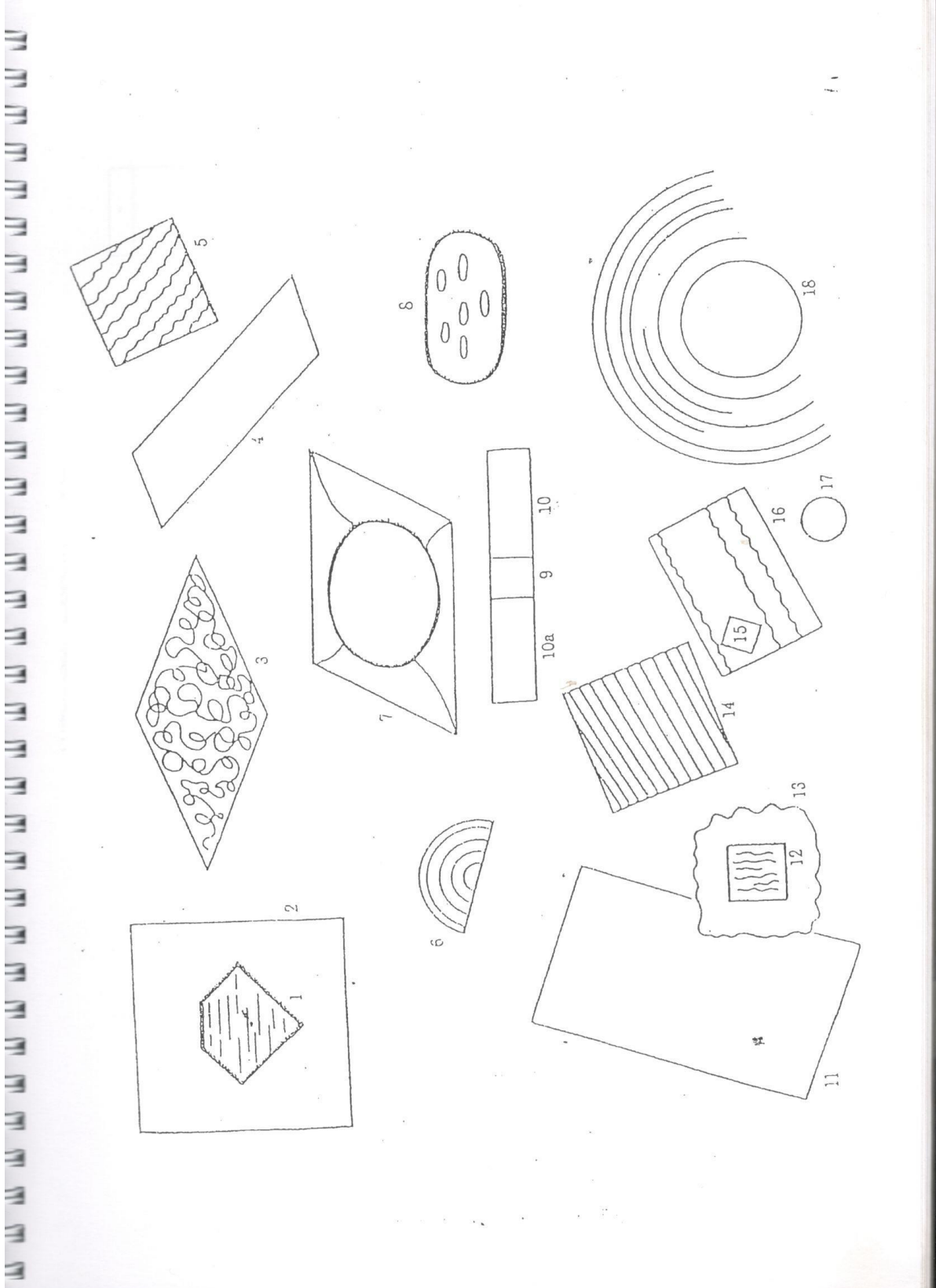

5

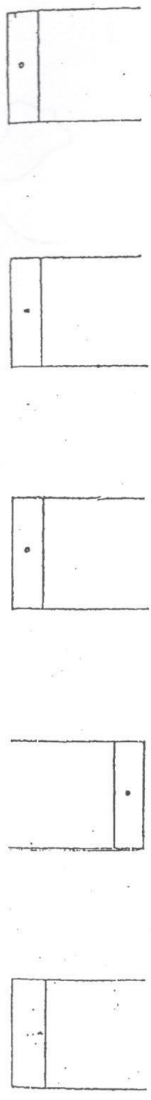
7

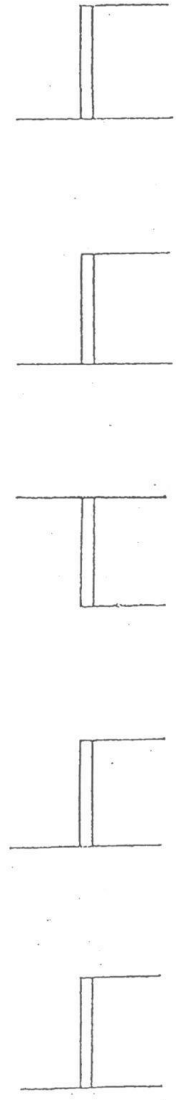

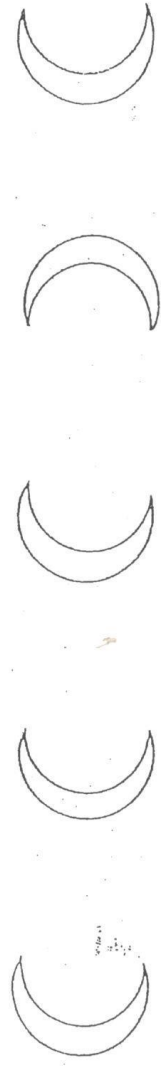
توضیحات

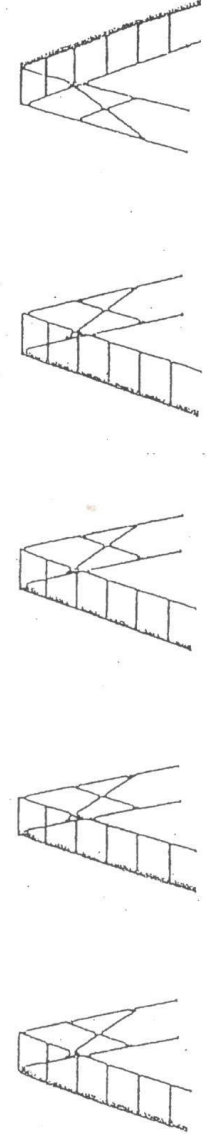
1

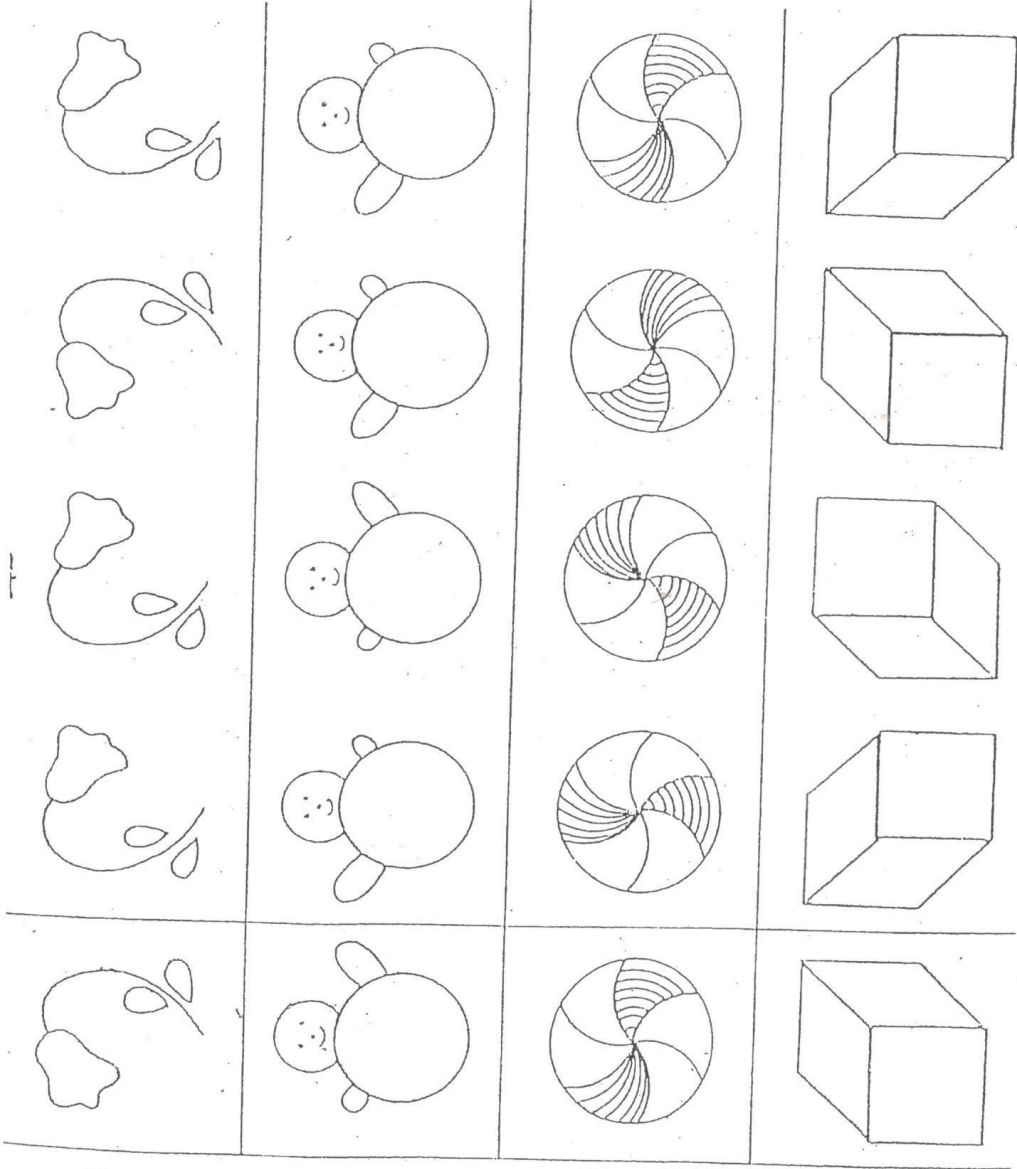
2

3

4

5

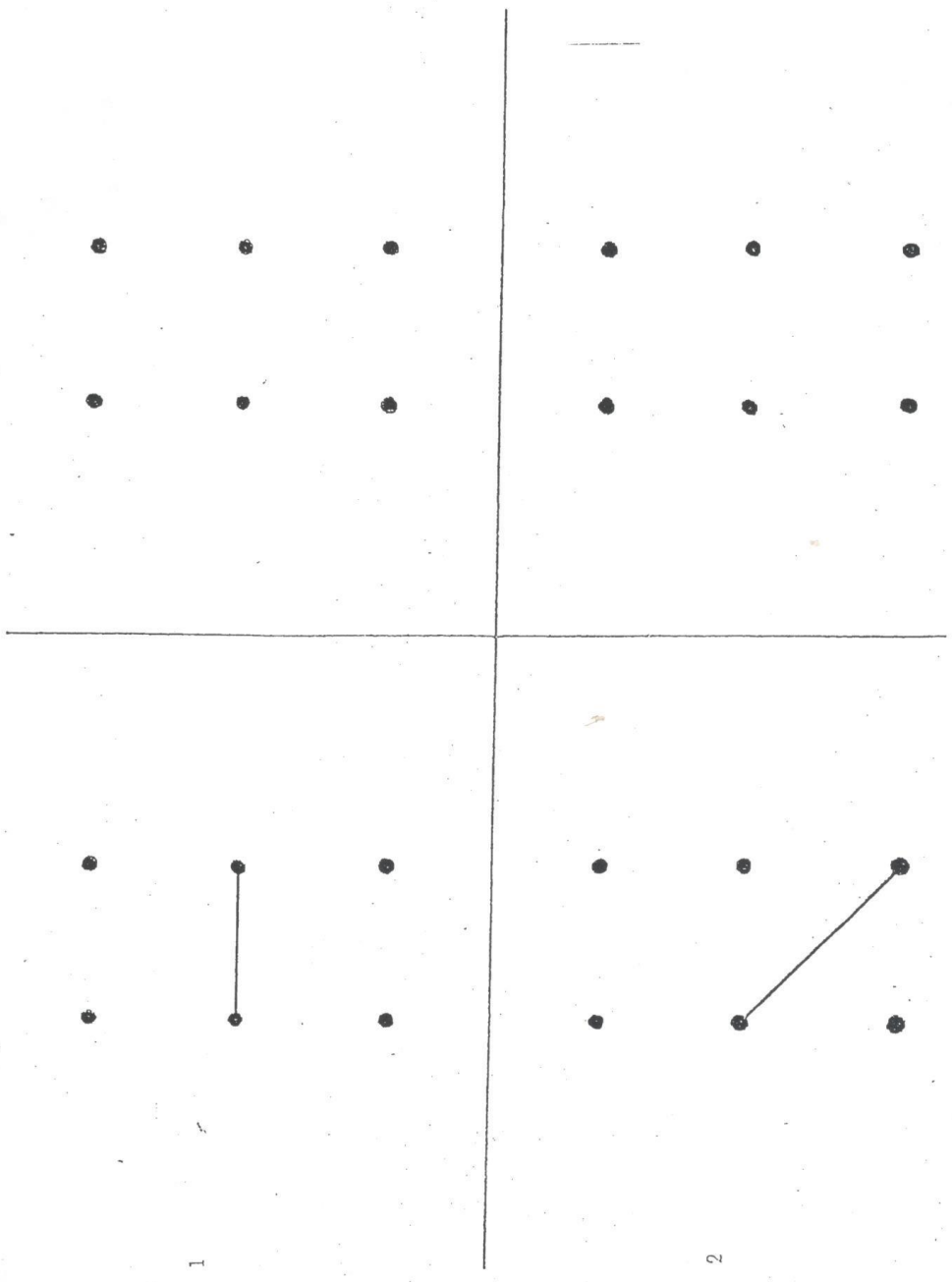
6

7

8

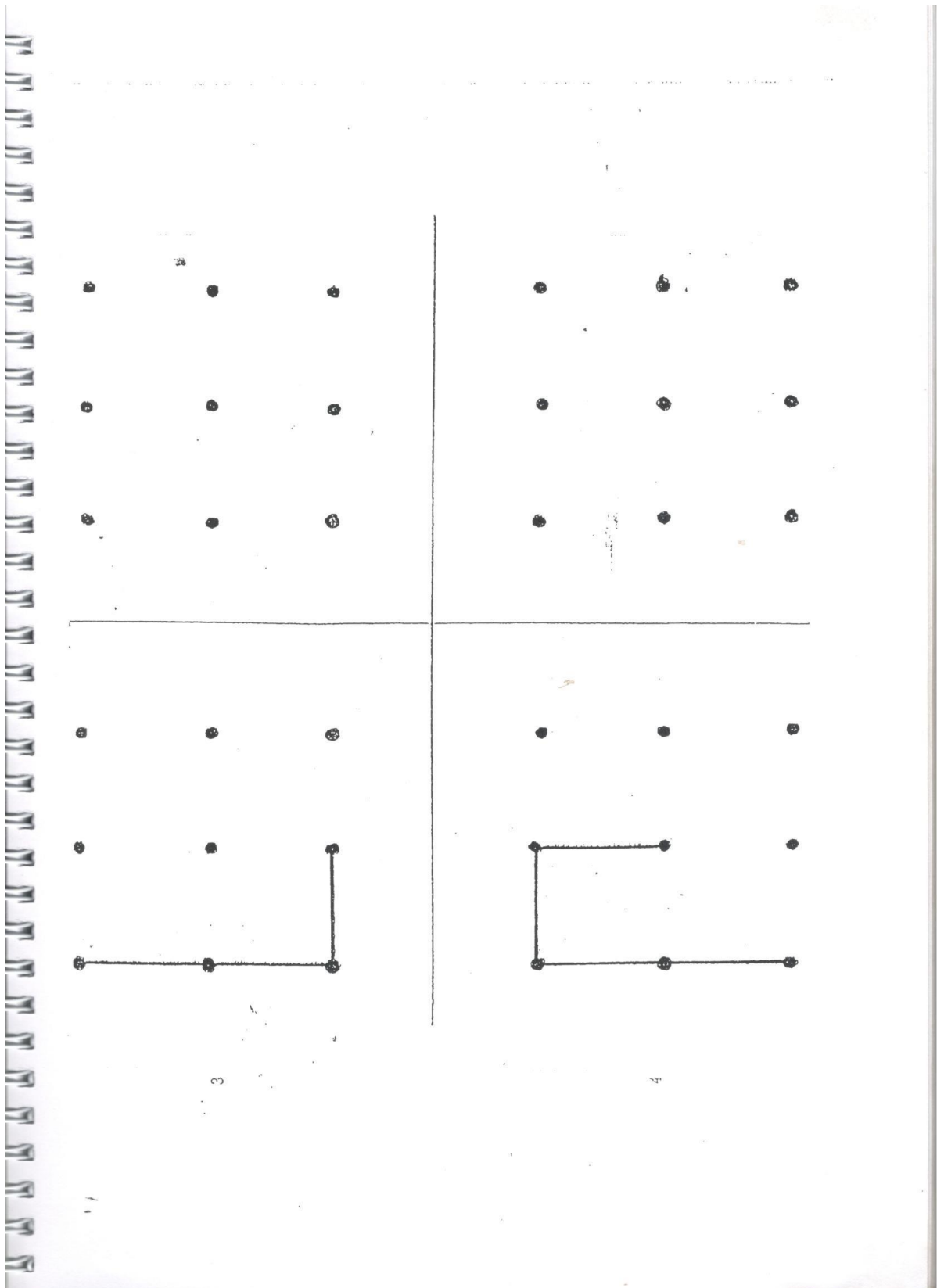

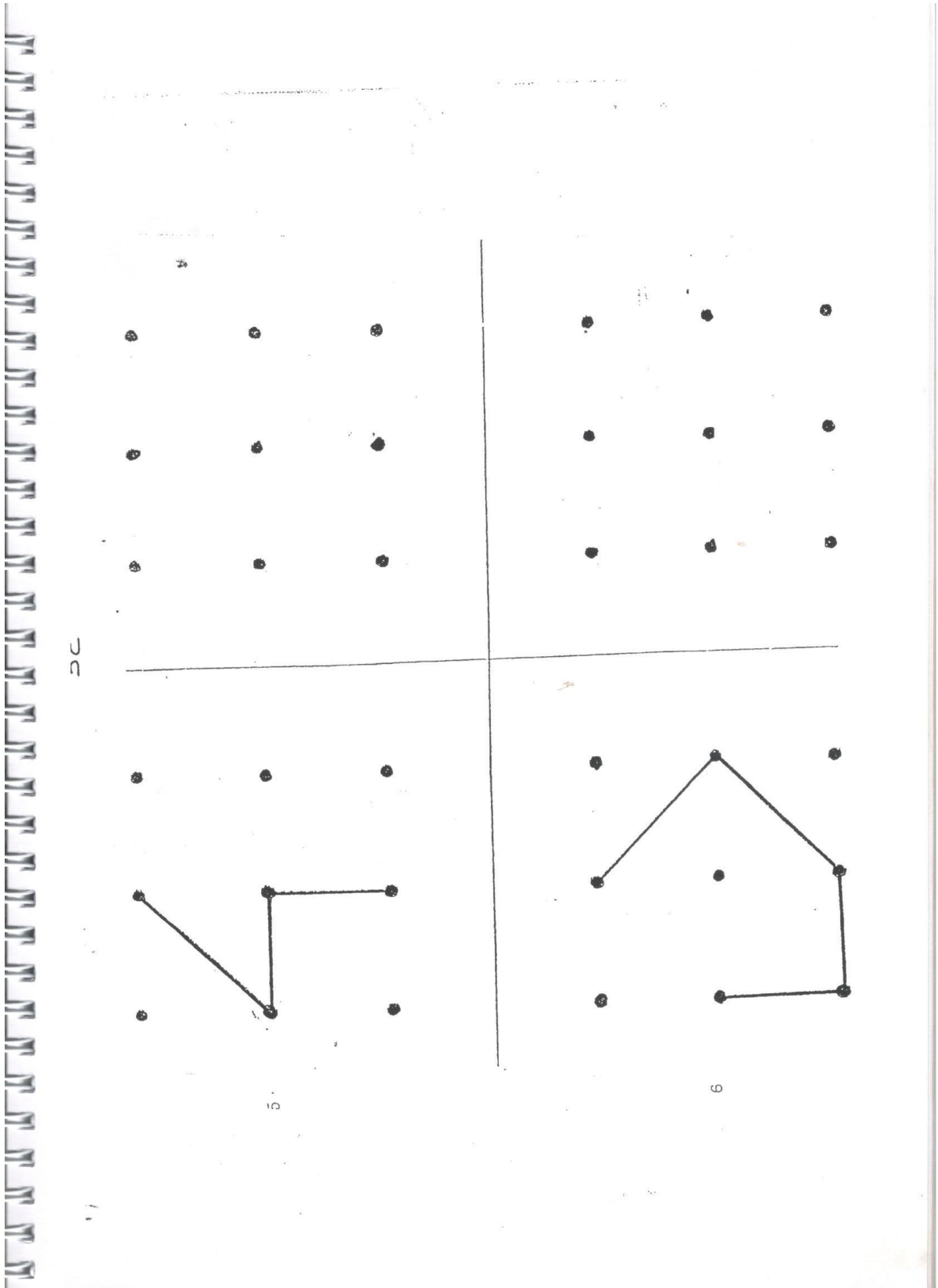
metanoras; iškier da

1

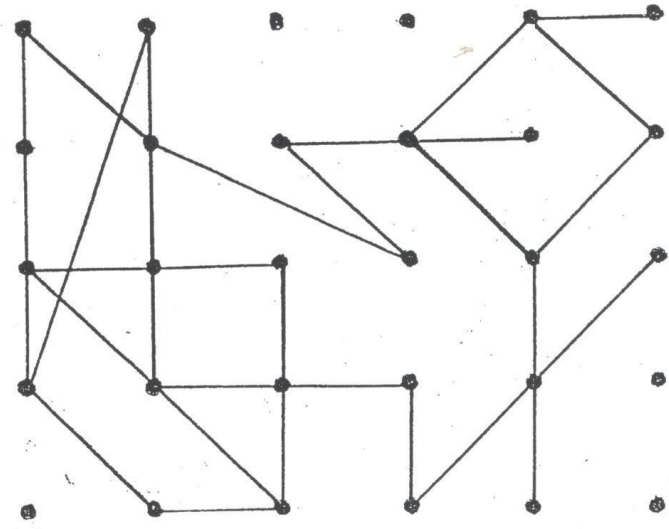
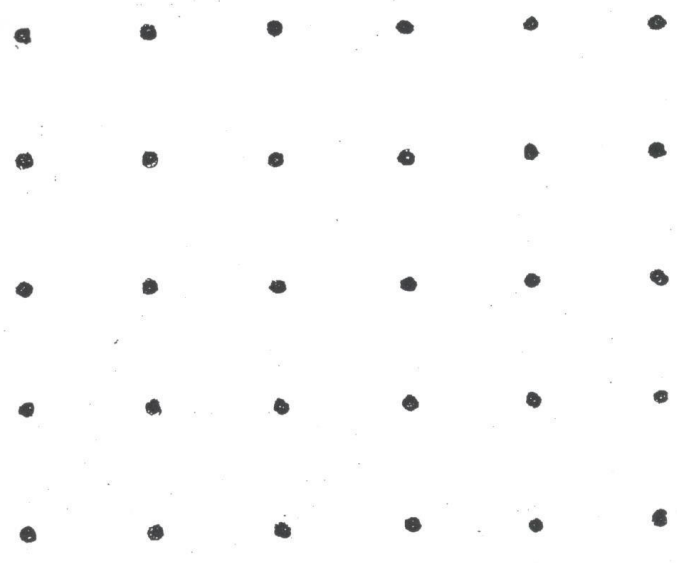
2

5e

First Grade and up only

8

Ek-5. İç mekan ‘Dikkat becerisini Destekleme Programının’ Uygulamalarından Görüntüler

Resim1.

Resim2.

Resim 3

Resim4.

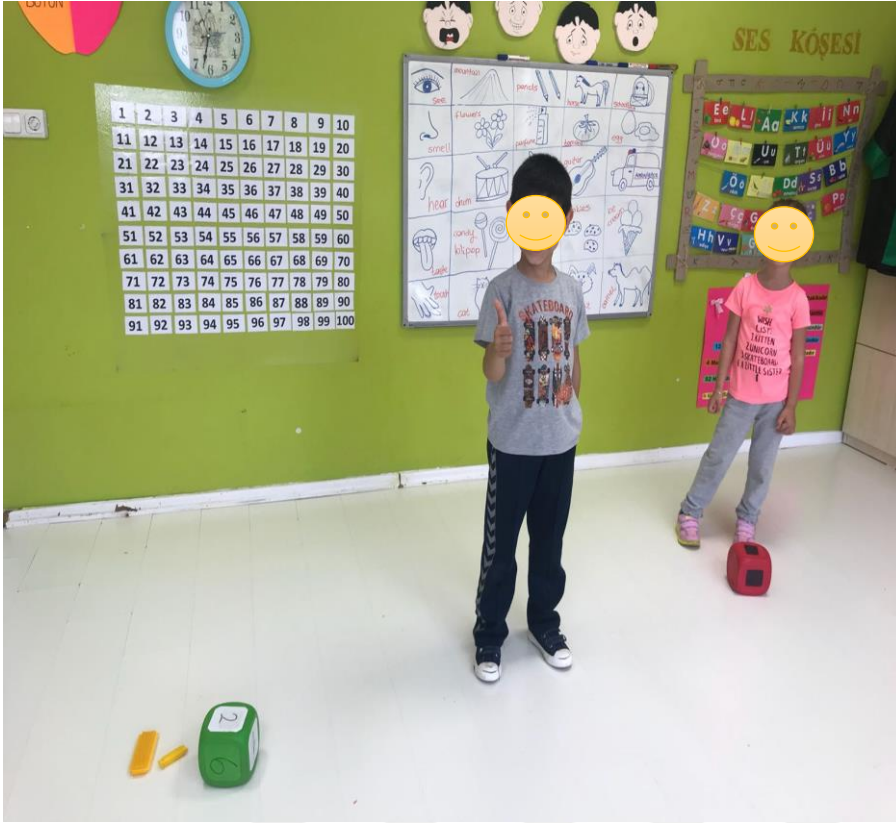
Resim5.

Resim6.

Resim7.

Resim 8.

Ek-6. Dış mekan 'Dikkat becerisini Destekleme Programının' Uygulamalarından Görüntüler

Resim9.

Resim10.

Resim11.

Resim 12.

Resim13.

Resim14.

Resim 15.

Resim 16.

T.C.
KOCAELİ VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 99332089/605.01/7836033

18/04/2018

Konu: Araştırma İzni
(Yasemin TÜYLÜ)

VALİLİK MAKAMINA

Okan Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Öğretmenliği Yüksek Lisans öğrencisi Yasemin TÜYLÜ' nün " 60-72 Aylık Çocuklarda İç Mekan ve Dış Mekanda Uygulanan Dikkat Algısına Destekleme Programının Çocuklardaki Dikkat Gelişimine Etkisinin İncelenmesi" konulu araştırma çalışmasını İlimiz İzmit İlçesi Özel Okul Öncesi kurumlarında uygulama talebi, ilgili Üniversitenin 04/04/2018 tarih ve 53 sayılı yazıları ile bildirilmektedir.

Adı geçenin söz konusu çalışmasına esas olmak üzere, ekte sunulan çalışmayı İlimiz İzmit İlçesi Özel Okul Öncesi kurumlarında uygulama talebi komisyonumuzca uygun görülmüş olup, İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ve okul müdürlüklerinin denetim ve gözetiminde, gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmayı yapmaları Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Fehmi Rasim ÇELİK
Millî Eğitim Müdürü

OLUR

..../04/2018

Ahmet BÜYÜKÇELİK
Vali a.
Vali Yardımcısı

E k8.

ÖZGEÇMİŞ

İsim Soyisim : Yasemin ŞEN TÜYLÜ

Adres :Mahmutpaşa Mah. Karamürsel Cad. Evimiz Kocaeli Sitesi B1B
D:2 Başiskele/Kocaeli

Cep Telefonu : 05392463022

E-Posta : yasemin.sentuyly@gmail.com

Eğitim Durumu : Yüksek Lisans

Doğum Tarihi : 22.07.1992

Doğum Yeri : Bolu

Medeni Durum : Evli

Tecrübe : 9 Yıl

Özel Tuncay Emir Anaokulu Öğretmen 2010-2014

Özel Tuncay Emir Anaokulu Eğitim Koordinatörü 2014-2018

Özel İzmit Tuncay Emir Anaokulu Eğitim Müdür 2018-2019

Ehliyet : B

Uyruk :T.C

Yüksek Lisans : Okan Üniversitesi

Üniversite : Anadolu Üniversitesi

Lise : İzmit Kız Meslek ve Meslek Lisesi

Yabancı Dil : İngilizce B1

Bilgisayar Bilgileri :Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint)

Sertifika Bilgileri :TEMEL PORTAGE EĞİTİMİ (Ender Marongoz)

ÜSTÜN YETENEKLİLER EĞİTİMİ (Mevlana Üniversitesi)

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ FONOLOJİK DUYARLILIK ÖLÇEĞİ (Ebru Aktan Acar)

Danver II Tarama Testi